

Starševska odgovornost

Starševska odgovornost pomeni vse pravice in obveznosti staršev do otroka in njegovega premoženja. Čeprav države članice ta pojem različno opredeljujejo, običajno zajema skrbništvo nad otrokom in pravico do stikov z otrokom.

Če ste mednarodni par z enim ali več otroki, katerega življenjska skupnost je ravnokar prenehala, se boste morali dogovoriti o ureditvi vzgoje in varstva otrok.

Kje začeti?

Kaj je pravica do varstva in vzgoje otroka? Kaj je pravica do stikov z otrokom?

Dokler starša živita skupaj, imata običajno pravico do varstva in vzgoje otroka oba skupaj. Če pa se zakonska zveza staršev razveže ali če se starša razideta, se morata odločiti, kako bosta pravico do varstva in vzgoje otroka izvajala v prihodnosti.

Starša se lahko odločita, da bo otrok živel bodisi izmenično pri obeh starših bodisi pri enem od njiju. V zadnjem primeru ima drugi starš ponavadi pravico do stikov z otrokom ob določenih terminih.

Pravica do varstva in vzgoje otroka zajema tudi druge pravice in dolžnosti, povezane z vzgojo in varstvom otroka, vključno s pravico skrbeti za otroka in njegovo premoženje. Starševsko odgovornost za otroka imajo ponavadi starši, lahko pa se podeli tudi instituciji, ki se ji otrok zaupa.

Kdo odloča o pravici do varstva in vzgoje otroka ter o pravici do stikov z njim?

Starši lahko ta vprašanja rešijo sporazumno, v primeru spora pa jim lahko pomaga mediator ali odvetnik. Če želite najti mediatorja, obiščite spletno povezavo na koncu te strani.

Če se starša ne moreta sporazumeti o varstvu in vzgoji otroka ter o pravici do stikov z njim, bosta morda morala začeti postopek pred sodiščem. Sodišče lahko odloči, da imata pravico do varstva in vzgoje otroka oba starša (skupna pravica do varstva in vzgoje otroka) ali da ima to pravico samo eden od staršev (izključna pravica do varstva in vzgoje otroka). Če ima pravico do varstva in vzgoje otroka le eden od staršev, lahko sodišče odloči o pravici drugega starša do stikov z otrokom.

V primeru mednarodnega para pravila EU določajo, katero sodišče je pristojno za obravnavanje zadeve. Če želite najti pristojno sodišče, obiščite spletno povezavo na koncu te strani.

Glavni cilj je preprečiti, da bi vsak od staršev začel postopek pred sodiščem v svoji državi in da bi bili v isti zadevi izdani dve odločbi. Načeloma je pristojno sodišče v državi, v kateri otrok običajno prebiva.

Ali se bo odločitev sodišča izvršila v drugi državi članici EU?

Mehanizem za priznavanje in izvrševanje odločb zagotavlja, da se odločba sodišča po izdaji uporabi v drugi državi članici EU. To osebam s starševsko odgovornostjo omogoča, da lažje uveljavljajo svoje pravice.

Zlasti velja, da je sodna odločba o pravici do stikov z otrokom priznana v drugi državi članici EU brez kakršnega koli posebnega postopka, kar je v podporo odnosu med otrokom in obema staršema.

Katera pravila EU se uporabljajo?

Pravila reševanja sporov v čezmejnih zadevah med otroki in njihovimi starši so del [Uredbe Bruselj IIa](#). Ta pravila se uporabljajo enako za vse otroke, ne glede na to, ali so bili rojeni v zakonski zvezi ali izven nje. Uredba Bruselj IIa je temelj pravosodnega sodelovanja EU v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo. Uredba se uporablja od 1. marca 2005 v vseh državah članicah EU, razen na Danskem.

Za podrobnejše informacije o posamezni državi izberite ustrezno zastavico.

Sorodne povezave

- [Najti mediatorja](#)
- [Najti pristojno sodišče](#)
- [Preberite zloženko](#)

Stran vzdržuje Evropska komisija. Informacije na teh straneh ne izražajo nujno uradnega stališča Evropske komisije. Komisija ne sprejema nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki, vsebovanimi ali navedenimi v tem dokumentu. Pravila glede avtorskih pravic spletnih strani EU so navedena v pravnem obvestilu.

Zadnja posodobitev: 18/01/2019

Starševska odgovornost - Belgija

KAZALO

- [1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?](#)
 - [2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?](#)
 - [3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?](#)
 - [4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?](#)
 - [5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?](#)
 - [6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?](#)
 - [7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?](#)
 - [8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?](#)
 - [9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?](#)
 - [10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?](#)
 - [11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?](#)
 - [12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?](#)
 - [13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?](#)
 - [14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?](#)
 - [15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?](#)
 - [16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?](#)
 - [17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?](#)
-

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Roditeljska pravica je pravni mehanizem varstva in zastopanja otroka, in sicer do njegove polnoletnosti ali osamosvojitve. Nanaša se na otrokovo osebnost in premoženje. Urejena je s členi od 371 do 387b in 203 civilnega zakonika (*Code civil*).

Roditeljsko pravico polnopravno izvršujejo otrokovi pravni starši, tj. osebe, ki se po zakonu štejejo za take starše zaradi očetovske, materinske ali somaterinske vezi na podlagi krvnega sorodstva, posvojitve ali zakona. Biološki starši, ki niso pravno priznani kot zakoniti starši, nimajo roditeljske pravice.

Oče in mati izvršujeta roditeljsko pravico v zvezi s svojim otrokom do njegove polnoletnosti (18 let) ali osamosvojitve. Za odločitve v zvezi z nastanitvijo, preživljanjem, zdravjem, nadzorom, vzgojo in izobraževanjem, usposabljanjem ali razvojem otroka so odgovorni starši (člen 203 civilnega zakonika).

Med različna pooblastila v okviru roditeljske pravice spadajo avtoriteta nad osebnostjo otroka, upravljanje njegovega premoženja in nekatere posebne pravice staršev. Avtoriteta nad osebnostjo otroka se deli na „pravico do varstva in vzgoje“, ki zajema „življenje“ z otrokom (tj. skrb za otroka, nadzor nad njim in sprejemanje odločitev o vzgoji, povezanih s skupnim življenjem z otrokom), ter pravico do vzgoje in izobraževanja (ki zajema sprejemanje odločitev, povezanih z otrokovim preživljanjem, vzgojo in izobraževanjem ter usposabljanjem). Kar zadeva upravljanje otrokovega premoženja, je mogoče razlikovati med pravico do upravljanja otrokovega premoženja in pravico do pravnega uživanja tega premoženja. Posebne pravice se nanašajo na pooblastila staršev v zvezi s sklenitvijo zakonske zveze, posvojitvijo in osamosvojitvijo otroka.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Roditeljsko pravico v zvezi z mladoletnim otrokom običajno izvršujeta oba starša skupaj. Ne glede na to, ali živita skupaj ali ne in ali sta poročena ali ne, skupaj (eden in drugi) izvršujeta različne posebne pravice v okviru roditeljske pravice, če je ugotovljena sorodstvena vez otroka z obema (člena 373 in 374 civilnega zakonika).

Če sorodstvena vez ni ugotovljena v zvezi z očetom oziroma materjo ali če je eden od njiju mrtev, odsoten ali ne more izraziti svoje volje, drugi sam izvršuje roditeljsko pravico.

V zvezi s tretjimi osebami (ki ravnajo v dobri veri) se šteje, da eden od staršev ravna s soglasjem drugega, kadar sam opravi dejanje na podlagi roditeljske pravice (člen 373 civilnega zakonika).

Če se starša ne moreta dogovoriti o ureditvi nastanitve otroka, pomembnih odločitvah v zvezi z njegovim zdravjem, vzgojo in izobraževanjem, usposabljanjem, prostim časom ter verski ali filozofski usmeritvi ali če se ta dogovor zdi v nasprotju z otrokovo koristjo, lahko družinsko sodišče (*tribunal de la famille*) enemu od staršev dodeli izključno izvrševanje roditeljske pravice.

V takem primeru drugi starš v skladu z opredeljenimi praktičnimi podrobnostmi ohrani (1) pravico do nadzora, tj. ima pravico biti obveščen o otrokovem stanju in se obrniti na pristojno družinsko sodišče, če meni, da drugi starš ne deluje v skladu z otrokovo koristjo, ter (2) pravico do osebnih stikov z otrokom. Ti stiki se lahko zavrnejo samo iz zelo resnih razlogov (člen 374 civilnega zakonika).

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če ni niti očeta niti matere, ki bi izvrševala roditeljsko pravico, je treba določiti skrbništvo (člen 375 civilnega zakonika).

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Prenehanje življenjske skupnosti ali razveza zakonske zveze staršev načeloma ne vpliva na pravila o izvrševanju roditeljske pravice. Pravno načelo je, da oba starša skupaj izvršujeta roditeljsko pravico (glej točko 2). To pomeni, da vsak od njiju izvršuje in bo še naprej izvrševal pooblastila v okviru roditeljske pravice ter da nobeden od njiju ne more sam sprejeti odločitve, ki bi ovirala izvrševanje posebnih pravic drugega starša, ampak mora pridobiti soglasje drugega starša, sicer ne sme ukrepati. Vendar pa bo na primer glede nastanitve otroka tisti od staršev, pri katerem je otrok, sprejemal trenutne odločitve v zvezi z dnevnim urnikom, oliko itd.

Starša se lahko dogovorita o praktičnih podrobnostih izvrševanja roditeljske pravice, pri čemer morata upoštevati otrokovo korist.

V nasprotnem primeru se je treba obrniti na družinsko sodišče. To lahko odloči, da se enemu od staršev dodeli izključno izvrševanje roditeljske pravice (glej točko 2).

Določiti je treba praktične podrobnosti glede otrokove nastanitve, kraja, kjer je vpisan v register prebivalstva, in glede tega, kako starša prispevata k njegovemu preživljanju, vzgoji in izobraževanju ter usposabljanju.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Staršema se ni treba obrniti na družinsko sodišče, ampak lahko skleneta zasebni sporazum, s katerim uredita vprašanje roditeljske pravice v zvezi z otrokom. Za pomoč pri tem se lahko kadar koli, tudi med postopkom, obrneta na pooblaščenega mediatorja, ki je usposobljen za tovrstne zadeve (odvetnik, notar ali drug pooblaščen mediator (člen 1730 sodnega zakonika (*Code judiciaire*)).

Če želita omogočiti, da se ta odločitev po potrebi izvrši, morata ta sporazum predložiti pristojnemu družinskemu sodišču, ki preuči, ali je upoštevana otrokova korist.

V primeru razveze zakonske zveze zaradi nepopravljive nevzdržnosti (glej informativni list „Razveza zakonske zveze – Belgija“) lahko starša kadar koli med postopkom prosita družinsko sodišče, da potrdi sporazum o začasnih ukrepih v zvezi z otroki. Sodnik lahko potrditev zavrne, če je ta sporazum v nasprotju s koristjo otrok.

V primeru sporazumne razveze zakonske zveze (glej informativni list „Razveza zakonske zveze – Belgija“) morata stranki v sporazumih, sklenjenih pred razvezo zakonske zveze, navesti ukrepe v zvezi z roditeljsko pravico (izvrševanje roditeljske pravice, pravica do osebnih stikov, upravljanje otrokovega premoženja) in praktične podrobnosti v zvezi s prispevkom vsakega od staršev k otrokovemu preživljanju, vzgoji in izobraževanju, zdravju, usposabljanju in razvoju med postopkom za razvezo zakonske zveze in po njem. Državni tožilec izda mnenje in družinsko sodišče lahko črta ali spremeni določbe, ki so v nasprotju s koristjo mladoletnih otrok. Družinsko sodišče odobri razvezo zakonske zveze in potrdi sporazume v zvezi z mladoletnimi otroki.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Ko stranki vložita zahtevo, ju sodni tajnik seznanji z možnostjo uporabe mediacije, sprave ali katerega koli drugega načina sporazumnega reševanja sporov (člen 1253b/1 sodnega zakonika). Poleg tega lahko sodnik strankama kadar koli predlaga, naj razmislita o možnosti sprave ali mediacije, in, če se stranki strinjata, zadevo odloži, da lahko stranki razmislita o možnosti sklenitve sporazumov ali rešitve zadeve z mediacijo, ali pa zadevo predloži oddelku za sporazumno reševanje sporov (člen 1253b/3 sodnega zakonika).

Če se stranki sporazumeta, sodišče ta sporazum potrdi, če ni v očitnem nasprotju z otrokovo koristjo (člen 1253b/2 sodnega zakonika).

Poleg tega lahko vsaka stranka predlaga uporabo mediacije neodvisno od kakršnega koli sodnega postopka (člen 1730 sodnega zakonika). Tudi sporazum, ki ga doseže pooblaščen mediator, se lahko potrdi pod zgoraj navedenimi pogoji.

Nazadnje, stranki se lahko kadar koli posvetujeta s strokovnjaki (socialni delavec, psiholog, pedopsihiater), da bi pridobili strokovno mnenje, ali pa predlagata, da se v okviru sodnega postopka postavi izvedenec. V okviru zgoraj navedenega postopka lahko državni tožilec socialno službo zaprosi za informacije o otrocih, družinsko sodišče pa upošteva mnenje, ki ga izrazijo otroci (člen 1253b/6 sodnega zakonika).

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če se starša ne sporazumeta ali se sporazumeta samo delno ali če je sporazum v nasprotju z otrokovo koristjo, o izvrševanju roditeljske pravice odloči družinsko sodišče, pri čemer upošteva želje staršev, otroka, če je dovolj star, da izrazi tako željo, razmere in okoliščine zadeve. Med vprašanji, predloženimi sodišču, so:

- skupno ali izključno izvrševanje roditeljske pravice (glej točko 2);
- kraj, v katerem je otrok primarno vpisan v registre prebivalstva (= njegovo stalno prebivališče);
- praktične podrobnosti glede njegove nastanitve (ob neobstoju sporazuma in v primeru skupne roditeljske pravice je zaželeno izmenično bivanje pri vsakem od staršev, če to zahteva vsaj eden od njiju. Če to ni najprimernejša rešitev, se lahko predvidijo podaljšana sekundarna nastanitve pri drugem staršu ali druge oblike. Družinsko sodišče upošteva konkretne okoliščine ter otrokovo korist in interes staršev);

– prispevek k preživetju (vsak starš mora po svojih zmožnostih prevzeti stroške v zvezi z otrokovo nastanitvijo, preživetjem, zdravjem, nadzorom, vzgojo in izobraževanjem, usposabljanjem in razvojem).

Družinsko sodišče je lahko pozvano tudi, naj se izreče o vzgoji in izobraževanju ter usposabljanju otroka. Stranki se lahko nanj obrneta tudi s konkretnimi vprašanji, kot je razdelitev počitnic med staršema, delitev nekaterih stroškov, vpis v šolo itd. To je odvisno od vsakega posameznega primera.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Dejstvo, da ima eden od staršev izključno roditeljsko pravico, ne pomeni, da ima ta popolnoma proste roke pri odločitvah, ki se nanašajo na otroka. Upoštevati je treba sporazume, dosežene v posameznem primeru. Poleg tega (glej točko 2) drugi starš ohrani pravico do nadzora nad vzgojo in izobraževanjem otroka.

Selitev z otrokom, ne da bi bil drugi starš o tem obveščen, lahko vpliva na nastanitev otroka, pravico do osebnih stikov itd. V takem primeru lahko stranka, ki ni bila obveščena ali ki se ne strinja, zadevo predloži družinskemu sodišču (člena 374 in 387a civilnega zakonika) ali v absolutno nujnem primeru sodniku za izdajo začasne odredbe (člen 584, četrti odstavek, sodnega zakonika).

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

(Glej točko 2.) To pomeni, da vsak od njiju izvršuje in bo še naprej izvrševal pooblastila v okviru roditeljske pravice (izvrševanje „pravice do varstva in vzgoje“ otroka, izvrševanje pravice do vzgoje in izobraževanja otroka, izvrševanje pravice do zakonitega upravljanja in pravnega uživanja otrokovega premoženja) ter da nobeden od njiju ne more sam sprejeti odločitve, ki bi ovirala izvrševanje posebnih pravic drugega starša, ampak mora pridobiti soglasje drugega starša, sicer ne sme ukrepati. Vendar pa bo na primer glede „varstva in vzgoje“ otroka tisti od staršev, pri katerem je otrok, sprejemal trenutne odločitve v zvezi z dnevnim urnikom, oliko itd. V zvezi s tretjimi osebami (ki ravnajo v dobri veri) se šteje, da eden od staršev ravna s soglasjem drugega, kadar sam opravi dejanje na podlagi roditeljske pravice (člen 373 civilnega zakonika).

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Na podlagi člena 572a, točka 4, sodnega zakonika o vlogah v zvezi z roditeljsko pravico, nastanitvijo ali pravicami do osebnih stikov v zvezi z mladoletnimi otroki odloča družinsko sodišče. Dokumenti, ki jih je treba priložiti vlogi, so odvisni od vloženega zahtevka.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Nekatere zadeve, ki spadajo v pristojnost družinskega sodišča, kot so zadeve v zvezi z roditeljsko pravico, pravico do nastanitve in pravico do osebnih stikov, se po zakonu štejejo za nujne in se lahko vložijo z vlogo *inter partes*, z vlogo za začetek postopka s sodnim pozivom ali skupno vlogo. O takih zadevah se odloči z začasno odredbo. Če se zadeva vloži z vlogo za začetek postopka s sodnim pozivom, je rok najmanj dva dni (glej člen 1035, drugi odstavek, sodnega zakonika). V drugih primerih prva obravnava poteka najpozneje v 15 dneh od vložitve vloge v sodnem tajništvu (člen 1253b/4(2) sodnega zakonika).

V vseh zadevah v zvezi z mladoletnimi otroki morata stranki osebno priti na prvo obravnavo, pa tudi na obravnave, na katerih se obravnavajo vprašanja v zvezi z otroki, in obravnave, na katerih se predstavijo ustna stališča (člen 1253b/2, prvi in drugi odstavek, sodnega zakonika). Poleg tega ima vsak mladoletnik pravico biti zaslišan glede vprašanj, ki ga zadevajo in se nanašajo na roditeljsko pravico, pravico do nastanitve in pravico do osebnih stikov (člen 1004/1(1) sodnega zakonika).

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Uporabljajo se pravila splošnega prava (glej informativni list „Pravna pomoč – Belgija“).

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

V okviru sporazumne razveze zakonske zveze, ko sta se stranki sporazumeli o praktičnih podrobnostih v zvezi z roditeljsko pravico, ko je državni tožilec izrazil svoje mnenje ter je družinsko sodišče potrdilo sporazume in razglasilo razvezo zakonske zveze, načeloma ni razlogov za vložitev pritožbe.

V drugih primerih je rok za vložitev pritožbe zoper odločbo o roditeljski pravici običajno en mesec. Ta rok teče od vročitve sodbe ali uradne obvestitve o njej (pritožba zoper sklep, izdan glede enostranske vloge). Včasih se za določitev datuma začetka roka upošteva datum izreka sodbe (na primer pritožba državnega tožilstva).

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Družinsko sodišče, ki je določilo, kdaj otrok biva pri vsakem od staršev, ali o odločilo pravici starša ali celo tretje osebe do osebnih stikov, lahko naknadno sprejme prisilne ukrepe v zvezi s svojo odločbo (člen 387b(1), peti odstavek, civilnega zakonika). Ob upoštevanju otrokove koristi določi vrsto teh ukrepov in podrobnosti njihovega izvajanja ter po potrebi imenuje osebe, pooblaščenice za spremljanje sodnega izvršitelja pri izvršitvi odločbe. Družinsko sodišče lahko izreče periodično denarno kazen, da se zagotovi spoštovanje odločbe, ki bo sprejeta.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Od 1. marca 2005 se v skladu z Uredbo št. 2201/2003, imenovano „Bruselj IIa“, vse odločbe v zvezi s starševsko odgovornostjo, izdane v državah članicah (razen Danske), načeloma polnopravno priznajo. Vendar pa je treba razen za odločbe v zvezi s pravico do stikov in odločbe o vrnitvi otroka v primeru ugrabitve za izvršitev vložiti predlog za razglasitev izvršljivosti pri družinskem sodišču, ki odloči z začasno odredbo.

Ta poenostavljeni postopek pa ne velja za odločbe, ki so bile pred tem datumom izdane zunaj postopka za razvezo zakonske zveze. V takem primeru bi bilo treba uporabiti običajni postopek za priznanje in izvršitev.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Vsaka zainteresirana oseba lahko pri družinskem sodišču vložijo zahtevo za nepriznanje odločbe, izdane v tujini. Navedeno sodišče lahko prekine odločanje, če je zoper zadevno odločbo v državi izvora vložena pritožba.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Belgijska sodišča načeloma uporabljajo pravo države otrokovega običajnega prebivališča.

Vendar pa se uporabi pravo države, katere državljan je otrok, če pravo države običajnega prebivališča ne omogoča zagotovitve potrebnega varstva otrokove osebnosti ali premoženja. Belgijsko pravo se uporablja, če materialno ali pravno ni mogoče sprejeti ukrepov, ki jih predvideva zadevno tuje pravo.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 28/06/2019

Starševska odgovornost - Bolgarija

KAZALO

- [1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?](#)
- [2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?](#)
- [3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?](#)
- [4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?](#)
- [5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?](#)
- [6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?](#)
- [7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?](#)

- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Pravni izrazi, ki se v bolgarski zakonodaji uporabljajo za starševsko odgovornost in skrbništvo, so „roditeljska pravica in dolžnosti“ ter „izvrševanje roditeljske pravice“. Koncept vključuje vse pravice in dolžnosti, ki jih ima roditelj v razmerju do mladoletnega otroka.

Bolgarsko pravo razlikuje med mladoletnimi osebami, ki so mlajše od 14 let, in tistimi, ki so stare od 14 do 18 let. Roditeljska pravica se izvršuje v zvezi z obema skupinama otrok.

V primeru posvojitve so pravice in dolžnosti, ki veljajo za posvojenca in njegove potomce na eni strani ter posvojitelja in njegove sorodnike na drugi, enake pravicam med krvnimi sorodniki, medtem ko pravice in dolžnosti med posvojencem in njegovimi potomci ter njihovimi krvnimi sorodniki prenehajo.

Sodišče mora v sodbi o razvezi zakonske zveze odločiti o izvrševanju roditeljske pravice, osebnih stikih in preživnini otrok, rojenih v zakonski zvezi, ter o uporabi družinskega doma, pri čemer upošteva najboljše interese otrok.

Sodišče odloči, kateremu od zakoncev bo dodeljena roditeljska pravica, in odredi ukrepe v zvezi z izvrševanjem te pravice, stiki med otroki in starši ter preživnino za otroke. Sodišče pri odločanju, kateri od staršev bo izvrševal roditeljsko pravico, pretehta vse okoliščine, ob upoštevanju najboljših interesov otrok, ter prisluhne staršem in otrokom, če so starejši od deset let.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Splošno pravilo je, da oba starša skupaj izvršujeta roditeljsko pravico.

Pravo vsebuje izrecne določbe o pravicah starih staršev, da ohranjajo stik z otrokom.

Mladoletni otroci morajo živeti s svojimi starši, razen če pomembni razlogi ne utemeljujejo drugače. Sodišče v primeru odstopanja od te obveznosti na zahtevo staršev in potem ko se je otrok, če je starejši od deset let, o tem izrekel, odredi otrokovo vrnitev staršem.

Vsak od staršev lahko samostojno zastopa otroke, mlajše od 14 let, in daje soglasje k pravnim dejanjem za otroke, stare od 14 do 18 let, če so ta v njihovem najboljšem interesu.

Nepremično in premično premoženje mladoletnih otrok, razen pokvarljivega blaga, se lahko odsvoji, obremeni z zastavnimi pravicami ali na splošno odtuji z dovoljenjem okrožnega sodišča v kraju njihovega običajnega prebivališča, samo če je to nujno ali

očitno v korist otrok. Darila, opustitve, posojanje in zavarovanje dolgov drugih ljudi s poroštvom, hipoteko ali jamstvom, ki ga dajo mladoletni otroci, so neveljavni.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če vedenje enega od staršev pomeni grožnjo za otrokovo osebnost, vzgojo, zdravje ali premoženje, okrožno sodišče sprejme ustrezne ukrepe v otrokovem najboljšem interesu na lastno pobudo ali na zahtevo drugega od staršev ali državnega tožilca, pri čemer otroku po potrebi zagotovi ustrezno namestitvev.

Ti ukrepi se sprejmejo tudi, kadar eden od staršev ni zmožen izvrševati roditeljske pravice zaradi težko ozdravljive fizične ali psihične bolezni, dolgotrajne odsotnosti ali drugih objektivnih razlogov. Roditelju se lahko roditeljska pravica odvzame v naslednjih posebej resnih primerih: roditelj ne skrbi za otroka ter dalj časa in brez tehtnega razloga ne plačuje preživnine ali pa je dal otroka v specializirano ustanovo in ga ni vzel iz nje v šestih mesecih od datuma, ko bi to moral storiti.

Sodni postopek za prenehanje roditeljskih pravic se poteka na okrožnem sodišču na lastno pobudo ali na zahtevo drugega roditelja ali državnega tožilca. Sodišče v vseh primerih omejitve ali prenehanja roditeljske pravice tudi odloči o ukrepih v zvezi z osebnimi stiki med starši in otroki.

Sodišče lahko roditeljsko pravico ponovno prizna v primeru novih okoliščin ali na zahtevo roditelja.

Sodišče po uradni dolžnosti občino roditeljevega stalnega prebivališča obvesti o prenehanju roditeljske pravice ali njenemu ponovnemu priznanju, da se imenuje skrbnik za mladoletne osebe, stare od 14 do 18 let, ali varuh za tiste, mlajše od 14 let.

Sodišče lahko na zahtevo direktorata za socialno varstvo izda odlok, da je treba otroka namestiti zunaj družine, če so starši umrli, niso znani, jim je bila odvzeta roditeljska pravica, izvajajo roditeljsko pravico v omejenem obsegu ali dalj časa ne skrbijo za otroka iz objektivnih razlogov ali brez utemeljenega razloga, če je otrok žrtev nasilja v družini in obstaja resna grožnja za njegov telesni, duševni, moralni, intelektualni in socialni razvoj. Otrok se namesti v socialno ustanovo ali rejniško družino, vključno v primerih iz člena 11 Haaške konvencije o zaščiti otrok iz leta 1996.

Sodišče lahko odredi, da je otrok nameščen pri sorodnikih, rejniški družini ali v specializirani ustanovi. Dokler sodišče ne odloči, pristojni direktorat za socialno varstvo v kraju otrokovega trenutnega prebivališča poskrbi za otroka v skladu z upravnim postopkom za začasno namestitvev.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvezeta ali razideta?

Če se roditelja, ki živita skupaj, ne strinjata glede vprašanj, povezanih z roditeljsko pravico, se spor rešuje na okrožnem sodišču, kjer se zasljišijo starši in po potrebi otrok. Na sodno odločbo se je mogoče pritožiti v skladu s splošnimi pravili.

Če roditelja ne živita skupaj in se ne moreta dogovoriti o tem, kdo bo prevzel skrbništvo nad otrokom, spor rešuje okrožno sodišče na območju, kjer je otrokovo običajno prebivališče, potem ko se je otrok, če je starejši od deset let, o tem izrekel. Na sodno odločbo se je mogoče pritožiti v skladu s splošnimi pravili.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Roditelja lahko skleneta zunajsodni sporazum o dodelitvi in izvajanju roditeljske pravice ter ureditvi stikov z roditeljem, ki nima roditeljske pravice, vendar te ureditve niso pravno zavezujoče. Kateri koli od staršev lahko ne glede na obstoj zunajsodnega sporazuma predloži vprašanje ureditve roditeljske pravice ali stikov z otrokom v reševanje sodišču, ki bo odločilo, kako se bo roditeljska pravica odtlej izvajala, in to ne glede na zunajsodni sporazum. Enak pravni okvir velja tudi za otrokove stike z roditeljem, ki nima skrbništva in ne živi z otrokom.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

V skladu z zakonom o mediaciji so lahko družinski spori predmet mediacije, vendar doseženi dogovor o roditeljski pravici postane pravno zavezujoč šele, ko ga sodišče izrecno potrdi v skladu z zakonom o pravnem postopku.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodnik lahko odloči o katerem koli vprašanju, postavljenem na sodišču, vključno o kraju otrokovega običajnega prebivališča, kateri roditelj bo izvajal roditeljsko pravico, kako bodo urejeni stiki med otrokom in drugim roditeljem, o roditeljevih pravicah do obiska /dostopa, obveznosti plačevanja preživnine za otroka, izbiri šole, otrokovemu imenu itd. Glej odgovore na vprašanji 3 in 4.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Na splošno roditelj, ki izvaja roditeljsko pravico, odloča o otrokovem vsakodnevnem življenju, vključno na primer s tem, katero šolo bo obiskoval otrok. V nekaterih primerih je potrebno soglasje obeh staršev, na primer, kadar se izdajo osebni dokumenti za otroka ali kadar otrok zapusti območje sodne pristojnosti, ne glede na trajanje ali namen potovanja, vključno s počitnicami.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Kadar roditelja nimata skupnega prebivališča, mora sodišče odrediti, kateri roditelj bo imel roditeljsko pravico in kako se bodo vzdrževali stiki z drugim roditeljem. Brez poseganja v zgoraj navedeno ni nobenih omejitev glede sodnega dogovora med roditeljskima ali obširnejših ureditvah stikov med otrokom in drugim roditeljem, ki presegajo običajne prakse. Kot je dogovorjeno v sodni praksi in na splošno sprejeto med strankami v zakonskih zadevah, je običajna ureditev taka, da otrok preživi z drugim roditeljem dva ali več delovnih dni na mesec in točno določeno število tednov med šolskimi počitnicami.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Pristojno sodišče je okrožno sodišče na območju, kjer je toženčevo običajno prebivališče. Če je vloga povezana s preživninskim zahtevkom za otroka, lahko prosilec vlogo vložijo tudi pri sodišču na območju, kjer ima sam običajno prebivališče.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Za zadeve v zvezi z roditeljsko pravico se uporabljajo splošna postopkovna pravila.

Če se zadeva preučuje v okviru še nedokončanega postopka razveze zakonske zveze, lahko roditelja sodišče zaprosita, naj odredi začasne ukrepe za izvajanje roditeljske pravice glede otroka in ureditev stikov z drugim roditeljem.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Stranki v zadevi lahko dobijo pravno pomoč pod splošnimi pogoji zagotavljanja pravne pomoči v skladu z zakonom o pravni pomoči.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Zoper odločbe, ki jih izda okrožno sodišče, se je mogoče pritožiti na območnem sodišču v skladu s splošnimi pravili v dveh tednih po prejemu izvoda odločbe.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Sodne odločbe se izvršujejo v skladu z zakonom o pravnem postopku. Ta vsebuje izrecne določbe o obveznosti izvajanja ali neizvajanja nekaterih dejanj in dolžnosti predaje otroka. Sodno odločbo izvrši javni ali zasebni sodni izvršitelj, ki ga izbere vložnik.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Pravo, ki se uporablja, je Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, skupaj s členom 621 zakona o pravnem postopku (ki velja od 24. julija 2007).

16 Na katero sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pravo, ki se uporablja, je Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, skupaj s členom 622 zakona o pravnem postopku (ki velja od 24. julija 2007).

Splošno pristojnost ima okrožno sodišče na območju, kjer ima običajno prebivališče druga stranka, ali, če ta nima stalnega prebivališča v Bolgariji, na območju, kjer ima običajno prebivališče zadevna stranka, ali, če zadevna stranka nima običajnega prebivališča v Bolgariji, mestno sodišče v Sofiji.

Vlogo za priznanje in izvršitev sodne odločbe, ki jo je izdalo tuje sodišče, ali odločbe drugega tujega organa glede izvajanja roditeljske pravice ali ponovne vzpostavitve izvajanja roditeljske pravice v primeru neupravičene premestitve otroka v skladu z

Evropsko konvencijo iz leta 1980 o priznavanju in izvršitvi odločb o skrbništvu nad otroki in ponovnem vzpostavljanju skrbništva nad otroki, ki je bila 20. maja 1980 sklenjena v Luxembourg (ratificirana z zakonom, Uradni list Bolgarije (SG) št. 21 iz leta 2003 (SG št. 104 iz leta 2003) (v nadaljnjem besedilu: Luxembourgška konvencija), se vložijo na mestnem sodišču v Sofiji. Sodišče opravi javno obravnavo, ki se je udeležijo ministrstvo za pravosodje in vložnik, stranke iz tuje sodbe ali odločbe ter državni tožilec. Poleg tega zasliši otroka, če to zahteva direktorat za socialno varstvo v občini otrokovega trenutnega prebivališča. Postopek za priznanje in izvršitev tuje sodbe ali odločbe se prekine v naslednjih okoliščinah: v primeru nerešene sodne zadeve glede vsebine spora, pri čemer je bila ta zadeva uvedena po postopku v državi, kjer je bila izdana zadevna sodba ali odločba. Enak postopek se uporablja, če je v postopku priznanja in/ali izvršitve pred bolgarskimi sodišči druga sodba ali odločba o izvajanju roditeljske pravice. Nemudoma se obvesti ustrezno sodišče in sodnik mora odločiti v enem mesecu po prejemu obvestila.

Sodna odločba mora biti izdana v enem mesecu po datumu vloge. Nanjo se je mogoče pritožiti na pritožbenem sodišču v Sofiji, sodba tega sodišča pa je dokončna.

Tak postopek se uporablja tudi za priznanje in izvršitev odločb, izdanih po premestitvi otroka, če je z odločbo ugotovljeno, da je bila navedena premestitev nezakonita. Priznanje in izvršitev odločbe, izdane v drugi državi, ki je podpisnica Luxembourgške konvencije, se v skladu s členoma 8 in 9 zavrne, če so izpolnjene zahteve iz člena 10(1) Konvencije, sprejme pa le, če je odločba izvršljiva v državi, kjer je bila odobrena. Enak postopek se uporablja za zadeve v skladu s Konvencijo o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Stiki med starši in otrokom so urejeni z zakoni države njihovega običajnega prebivališča. Če starši in otrok nimajo skupnega običajnega prebivališča, njihove stike urejajo zakoni države otrokovega običajnega prebivališča ali državljanstva, kar je ugodneje za otroka. Vprašanja varuštva in skrbništva so urejena z zakoni države običajnega prebivališča osebe, ki je v varuštvo ali skrbništvu. Stiki med osebo, ki je v varuštvo ali skrbništvu, in varuhom ali skrbnikom so urejeni z zakoni, ki so se uporabljali, ko je bila oseba dana v varuštvo ali skrbništvo.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 19/10/2016

Starševska odgovornost - Češka

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Izraz „starševska odgovornost“ je opredeljen v civilnem zakoniku (zakon št. 89/2012). Zajema sklop pravic in obveznosti staršev, ki vključujejo:

- skrb za otroka, vključno zlasti s skrbjo za njegovo zdravje ter fizični, čustveni, intelektualni in moralni razvoj;
- zaščito otroka;
- vzdrževanje osebnega stika z otrokom;
- zagotavljanje njegove vzgoje in izobraževanja;
- določitev njegovega dejanskega prebivališča;
- zastopanje otroka in upravljanje njegovega premoženja.

Starševska odgovornost se začne z rojstvom otroka in konča, ko je otrok popolnoma poslovno sposoben. Trajanje in obseg starševske odgovornosti lahko spremeni le sodišče. Starši jo izvajajo v skladu z interesi otroka. Pred sprejetjem odločitve, ki vpliva na interese otroka, starši otroka obvestijo o vsem potrebnem, da si lahko oblikuje svoje mnenje o zadevnem vprašanju in jim ga poda; ta določba ne velja, če otrok ni zmožen ustrezno sprejeti informacij ali oblikovati svojega mnenja ali ga podati staršem. Starši prisluhnejo otrokovemu mnenju in ga upoštevajo pri sprejemanju odločitve. Starševsko odgovornost v zvezi z otrokovo osebnostjo starši izvajajo na način in v obsegu, ki ustrežata otrokovi razvojni stopnji. Če sprejemajo odločitev v zvezi z izobrazbo ali zaposlitvijo otroka, pri tem upoštevajo njegovo mnenje, zmožnosti in talente.

Dokler otrok ni poslovno sposoben, imajo njegovi starši pravico, da ga usmerjajo s poučnimi ukrepi, primernimi njegovim razvijajočim se zmožnostim, vključno z omejitvami, katerih namen je zaščita otrokove morale, zdravja in pravic ter pravic drugih oseb in javnega reda. Otrok mora te ukrepe izpolnjevati. Poučni viri se lahko uporabijo le v obliki in obsegu, ki ustrežata okoliščinam, ki ne ogrožata zdravja otroka ali njegovega razvoja in ki ne posegata v človekovo dostojanstvo otroka.

Velja, da so vsi mladoletniki, ki niso popolnoma poslovno sposobni, sposobni opravljati pravna dejanja, ki ustrezajo intelektualni zrelosti in zrelosti volje pri mladoletnikih njihove starosti. Starši imajo obveznost in pravico, da zastopajo otroka v sodnem postopku, če otrok ni poslovno sposoben. Starša skupaj zastopata otroka, vendar lahko vsak od njiju ukrepa ločeno; če eden od staršev v zadevi, ki se nanaša na otroka v zvezi z dobroverno tretjo osebo, ukrepa sam, velja, da z njegovim ukrepanjem soglašata tudi drugi starš. Starš ne more zastopati otroka, če bi to lahko pomenilo navzkrižje interesov med njim in otrokom ali med otroki istih staršev. V takem primeru sodišče otroku dodeli skrbnika. Če se starša ne moreta dogovoriti, kateri od njiju bo zastopal otroka v sodnem postopku, sodišče – na podlagi zahtevka enega od staršev – določi, kateri bo pravno ukrepal v imenu otroka in kako.

Starši imajo obveznost in pravico, da upravljajo otrokovo premoženje, zlasti da skrbijo zanj s potrebno skrbnostjo. Skrbno morajo ravnati s sredstvi, ki bi se lahko obravnavala kot nepotrebna za kritje stroškov v zvezi z otrokovim premoženjem. Starši imajo v sodnem postopku, ki se nanaša na posamezne dele otrokovega premoženja, vlogo otrokovega zastopnika; starš ne more zastopati otroka, če bi to lahko pomenilo navzkrižje interesov med njim in otrokom ali med otroki istih staršev. V takem primeru

sodišče otroku dodeli skrbnika. Če starš krši obveznost, da s potrebno skrbnostjo skrbi za otrokovo premoženje, povrne otroku vso nastalo škodo. Če se starša ne strinjata glede bistvenih vprašanj v zvezi z upravljanjem otrokovega premoženja, odločitev sprejme sodišče na podlagi zahtevka enega od staršev. Starši za pravna dejanja v zvezi z obstoječim ali prihodnjim otrokovim premoženjem ali ločenimi deli tega premoženja potrebujejo soglasje sodišča, razen v primeru splošnih vprašanj ali vprašanj, ki se, čeprav so izjemna, nanašajo na zanemarljive vrednosti premoženja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševska odgovornost je obveznost obeh staršev. To je obveznost vsakega starša, razen če mu je bila odvzeta. Na to ne vpliva dejstvo, ali so otrokovi starši poročeni ali ne in ali je otrok zakonski ali nezakonski.

Starši izvajajo starševsko odgovornost na podlagi vzajemnega dogovora. Če je lahko odlašanje s sprejetjem odločitve o vprašanju v zvezi z otrokom nevarno, lahko samo eden od staršev sprejme odločitev ali zagotovi soglasje, vendar mora o tem nemudoma obvestiti drugega starša. Če eden od staršev v zadevi, ki se nanaša na otroka v zvezi z dobroverno tretjo osebo, ukrepa sam, velja, da z njegovim ukrepanjem soglaša tudi drugi starš. Če se starša ne strinjata v zadevi, ki je pomembna za otroka, zlasti za njegove interese, odločitev na podlagi zahtevka starša sprejme sodišče; to velja tudi, če eden od staršev drugega starša izključi iz sprejemanja odločitve o pomembnem vprašanju v zvezi z otrokom. Za pomembna vprašanja se zlasti štejeta določitev dejanskega prebivališča in izbira izobrazbe ali zaposlitve otroka, ne pa tudi običajni zdravstveni in podobni postopki.

Sodišče lahko odloči o začasni prekinitvi starševske odgovornosti, če staršem izvajanje starševske odgovornosti preprečujejo resne okoliščine in če je mogoče sklepati, da je to nujno za interese otroka. Če starš svoje starševske odgovornosti ne izvaja ustrezno, lahko sodišče v interesu otroka omeji starševsko odgovornost ali izvajanje te odgovornosti ter hkrati določi obseg te omejitve. Če starš zlorablja in/ali resno zanemarljivo svojo starševsko odgovornost ali izvajanje te odgovornosti, mu lahko sodišče to odgovornost odvzame. Če starš zoper svojega otroka stori naklepno kaznivo dejanje ali če svojega otroka – ki ni kazensko odgovoren – pripravi do tega, da stori kaznivo dejanje, sodišče zlasti oceni, ali obstajajo razlogi za odvzem starševske odgovornosti zadevnemu staršu.

Če je eden od staršev mrtev ali ni znan ali če nima starševske odgovornosti ali pa je bilo izvajanje te odgovornosti začasno prekinjeno, starševsko odgovornost izvaja drugi starš; to velja tudi, če je starševska odgovornost ali izvajanje te odgovornosti za enega od staršev omejena. Če nobeden od staršev nima popolne starševske odgovornosti, če je bilo izvajanje starševske odgovornosti za oba starša začasno prekinjeno in/ali če je starševska odgovornost staršev omejena na enega od navedenih načinov, vendar pri vsakem različno, sodišče otroku določi skrbnika, ki ima obveznosti in pravice staršev ali jih izvaja namesto njih. Če je starševska odgovornost omejena ali pa je omejeno izvajanje te odgovornosti, sodišče otroku določi skrbnika.

Če je otrok posvojen, se pravice in obveznosti, ki izhajajo iz starševske odgovornosti, prenesejo na posvojitelja z začetkom veljavnosti sodne odločbe o posvojitvi.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če sodišče odloči o omejitvi poslovne sposobnosti starša, bo sprejelo odločitev tudi o njegovi starševski odgovornosti. Izvajanje starševske odgovornosti s strani mladoletnika, ki je starš, vendar še ni pridobil popolne poslovne sposobnosti na podlagi izjave ali zakonske zveze, je začasno prekinjeno, dokler ta oseba ne postane popolnoma poslovno sposobna; to ne velja za izvajanje obveznosti in pravic v zvezi s skrbjo za otroka, razen če sodišče glede starša odloči, da je izvajanje zadevne obveznosti in pravice začasno prekinjeno, dokler starš ne postane popolnoma poslovno sposoben. Izvajanje starševske odgovornosti s strani starša, katerega poslovna sposobnost na tem področju je omejena, je začasno prekinjeno za čas trajanja omejitve njegove poslovne sposobnosti, razen če sodišče odloči, da bo starš z vidika svoje osebnosti še naprej izvajal obveznost in pravico v zvezi s skrbjo za otroka ter ohranjal osebni stik z otrokom.

Če ni nobenega od staršev, ki bi moral izvajati popolno starševsko odgovornost v zvezi z otrokom, sodišče otroku določi skrbnika. Skrbnik ima v zvezi z otrokom v osnovi vse obveznosti in pravice njegovih staršev, ne pa tudi obveznosti podpore in preživljanja. V izjemnih primerih je lahko obseg obveznosti in pravic opredeljen drugače, pri čemer se upošteva skrbnikova osebnost ali položaj otroka ter razlog, zakaj starši nimajo vseh obveznosti in pravic. Skrbnik mora biti popolnoma poslovno sposoben, njegov način življenja pa mora zagotavljati, da je sposoben ustrezno opravljati to vlogo. Sodišče lahko kot skrbnika določi tudi dve osebi, ki sta praviloma poročeni. Če to ni v nasprotju z interesi otroka, sodišče za skrbnika določi osebo, ki jo je imenoval starš. V nasprotnem primeru sodišče kot skrbnika določi sorodnika ali osebo, ki je blizu otroku ali njegovi družini, razen če starš to osebo izrecno izključi. Če takšne osebe ni, sodišče kot skrbnika določi drugo ustrezno osebo. Če za otrokovega skrbnika ni mogoče imenovati nobene fizične osebe, sodišče kot skrbnika določi organ za socialno in pravno varstvo otrok, dokler ne določi drugega skrbnika ali dokler skrbnik ne sprejme vloge. Sodišče nadzira skrbnika. Skrbnik na začetku in koncu opravljanja vloge pripravi seznam premoženja. Sodišču redno pošilja poročila o otroku in njegovem razvoju ter račune o upravljanju premoženja. Vsako odločitev skrbnika, ki se ne nanaša na običajne zadeve, mora odobriti sodišče.

Druga možnost je, da se otrok odda v rejništvo. Rejništvo je osebna skrb za otroka druge osebe, vendar ne vključuje sprejetja drugega otroka za svojega kot v primeru posvojitve. Pri vzgoji otroka rejnik v primernem obsegu izvaja obveznosti in pravice staršev. Rejnik je zavezan in upravičen, da odloča le o vsakdanjih vprašanih v zvezi z otrokom, da zastopa otroka v zvezi s temi vprašanji in da upravlja njegovo premoženje. Otrokove starše mora obveščati o pomembnih vprašanih v zvezi z njim. Sodišče določi dodatne obveznosti in pravice rejnika, če to zahtevajo okoliščine. Otrokovi starši obdržijo obveznosti in pravice, ki izhajajo iz starševske odgovornosti, vključno s pravico do osebnega in rednega stika ter pravico do obveščanja o otroku, z izjemo obveznosti in pravic, ki jih za rejnika določa zakon, razen če sodišče na podlagi razlogov, ki zaslužijo posebno obravnavanje, odloči drugače. Rejnik ni odgovoren za podporo in preživljanje otroka.

Rejnik mora zagotavljati ustrezno skrb, prebivati mora na Češkem in soglašati mora z dodelitvijo otroka v njegovo rejništvo. Praviloma je rejnik sorodnik, lahko pa je tudi druga oseba, pri kateri je organ za socialno in pravno varstvo otrok uredil rejništvo (regionalno sodišče v ta namen hrani dokaze o kandidatih, primernih za rejnike). Sodišče lahko otroka namesti tako v začasno rejništvo (npr. za čas, ki ga starš preživi v zdravstveni ustanovi) kot tudi v rejništvo za nedoločen čas. Z rejništvom se lahko torej rešuje družinska kriza ali zagotovi skrb v nadomestnem družinskem okolju. Da bi se zmanjšalo število otrok, nameščenih v zavode ali zavodom podobne ustanove, ima rejništvo prednost pred namestitvijo v oskrbo zavoda. Rejnik prejme od države rejniško nadomestilo (npr. prispevek k stroškom za otrokove potrebe, prispevek ob koncu rejništva, plačilo za rejnika itd.).

Civilni zakonik ureja tudi oddajo otroka v varstvo in vzgojo drugi osebi, če niti starši niti skrbnik ne morejo osebno skrbeti za otroka. To varstvo in vzgoja ni nadomestna rešitev za rejništvo ali skrb, ki jo je treba zagotoviti pred posvojitvijo. Ima pa prednost pred namestitvijo otroka v oskrbo zavoda. Posameznik, ki skrbi za otroka, mora zagotavljati ustrezno skrb, prebivati mora na Češkem in soglašati mora z dodelitvijo otroka v njegovo osebno skrb. Obveznosti in pravice posameznika, ki skrbi za otroka, določi sodišče; sicer se ustrezno uporablja zakonodaja na področju rejništva.

Starši lahko kot zakoniti zastopniki – za obravnavanje vprašanj v zvezi z otrokom, razen če gre za osebna vprašanja – podpišejo sporazum o zastopanju s strani osebe s strokovnim znanjem ali druge ustrezne osebe. Če sporazum o zastopanju podpiše otrok, to ne vpliva na zakonito zastopanje otroka s strani staršev. Če se zakoniti in pogodbeni zastopniki ne morejo sporazumeti, sodišče odloči v skladu z interesi otroka.

Če so vzgoja otroka ali njegovo fizično, intelektualno ali duševno stanje in/ali njegov pravilni razvoj ogroženi ali moteni v obsegu, ki je v nasprotju z interesi otroka, in/ali če gre za resne razloge, zaradi katerih starši ne morejo skrbeti za vzgojo otroka, lahko sodišče kot nujni ukrep odredi namestitev v oskrbo zavoda. Takšno odločitev sprejme, kadar predhodni ukrepi niso izboljšali položaja. Pri tem sodišče vedno obravnava vprašanje, ali bi bilo ustrezno dati prednost oddaji otroka v skrb fizični osebi. Namestitev v oskrbo zavoda se lahko odredi za največ tri leta, pri čemer se lahko to obdobje (večkrat) podaljša, če vzroki za namestitev v oskrbo zavoda niso odpravljeni (vedno za največ tri leta). Če so vzroki, zaradi katerih je bila določena namestitev v oskrbo zavoda, odpravljeni ali če je mogoče otroka namestiti drugam, sodišče nemudoma prekine namestitev v oskrbo zavoda in hkrati odloči o tem, komu bo v skladu z okoliščinami zaupana skrb za otroka.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Odločitev glede skrbi za otroka je temeljno vprašanje pri razvezi njegovih staršev. Sodišče pri sprejemanju odločitve upošteva interese otroka; od vzajemnega soglašanja staršev odstopa le, če je to nujno za interese otroka. Otroka lahko odda v skrb enemu od staršev ali v deljeno ali skupno varstvo in vzgojo; otroka lahko odda tudi v skrb osebi, ki ni njegov starš, če je to nujno za interese otroka. Sodišče upošteva osebnost otroka, zlasti njegove talente in sposobnosti v zvezi z razvojnimi možnostmi, in življenjski slog njegovih staršev, njegovo čustveno usmerjenost in ozadje, zmožnost posameznega starša za vzgojo, trenutno in predvideno stabilnost izobraževalnega okolja, v katerem naj bi otrok živel, ter otrokovo čustveno navezanost na brate in sestre, stare starše ali druge sorodnike in osebe, s katerimi ni v sorodu. Vedno upošteva, kateri od staršev je do zdaj ustrezno skrbel za otroka in ustrezno pazil na njegovo čustveno, intelektualno in moralno vzgojo ter kateri od njiju daje otroku boljše možnosti za zdrav in uspešen razvoj. Sodišče obravnava tudi pravico otroka, da zanj skrbita oba starša in da se ohranjajo redni osebni stiki z njim, in pravico drugega starša, ki mu otrok ne bo dodeljen, do rednega obveščanja o otroku ter upošteva sposobnost starša, da se z drugim staršem dogovori glede otrokove vzgoje. Prav tako lahko odobri dogovor med staršema, razen če je jasno, da dogovorjena metoda izvajanja starševske odgovornosti ni v skladu z interesi otroka.

Če starša mladoletnika, ki ni popolnoma poslovno sposoben, ne živita skupaj in se ne moreta dogovoriti glede skrbi za tega otroka, sodišče sprejme odločitev v zvezi s tem brez njunega zahtevka. Pri sprejemanju odločitev v zvezi s skrbjo za otroka upošteva podobna pravila kot v primeru razveze staršev.

Starš, ki mu je bila dodeljena skrb za otroka, in drugi starš se skupaj odločita, kako bo starš, ki mu ni bila dodeljena skrb za otroka, v stiku z otrokom. Če se starša ne moreta dogovoriti ali če je to potrebno v skladu z interesi vzgoje otroka in odnosi v družini, sodišče uredi stike med staršem in otrokom. V utemeljenih primerih lahko sodišče določi kraj stika med staršem in otrokom. Če je to nujno za interese otroka, sodišče omeji pravico starša do osebnega stika z otrokom in/ali ta stik prepove.

V primeru spremembe okoliščin sodišče tudi brez zahtevka spremeni odločbo v zvezi z izvajanjem obveznosti in pravic, ki izhajajo iz starševske odgovornosti.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

V primeru razveze se morata starša v okviru dogovora glede metode izvajanja starševske odgovornosti odločiti, kako bosta skrbela za otroka po razvezi. V okviru tega dogovora lahko uredita tudi stik med seboj in otrokom. S tem dogovorom se mora strinjati sodišče, ki odobri dogovor med staršema, razen če je jasno, da dogovorjena metoda izvajanja starševske odgovornosti ni v skladu z interesi otroka. Enako velja za dogovor med staršema, ki ne živita več skupaj.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Da bi se zaščitili interesi otroka, sodišče v postopku v zvezi s skrbjo za mladoletnika usmerja starše k iskanju kompromisne rešitve. Sodišče lahko staršem naloži udeležbo na izvensodnih srečanjih za spravo ali mediacijo ali družinsko terapijo za največ tri mesece ali pa jim lahko naloži srečanja s strokovnjakom s področja pedopsihologije.

Poleg tega se lahko uporabijo storitve tako imenovanih centrov za zakonsko in družinsko svetovanje, ki zagotavljajo pomoč prek kvalificiranih psihologov in socialnih delavcev.

Poleg tega lahko organ za socialno in pravno varstvo otrok prepriča ali poduči starša, ki ne spoštuje pravic otroka ali drugega starša (npr. do skrbi, rednega stika), o zakonodaji in posledicah njegovega vedenja. Organ za socialno in pravno varstvo otrok lahko staršem naloži tudi obveznost uporabe strokovnega svetovanja, če starši ne morejo rešiti težav v zvezi z vzgojo otroka brez strokovnega svetovanja, zlasti v sporih glede spremembe vzgoje otroka ali pravic do obiska.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če so izpolnjeni določeni pogoji, lahko sodišče na zahtevo staršev odloča zlasti glede naslednjih vprašanj v zvezi z razmerji med starši in otroki:

1. osebne pravice (npr. pravica do določitve imena in priimka otroka ali pravica do soglasja s posvojitvijo otroka);
2. skrb za otroka in ureditev stikov z otrokom;
3. druge oblike skrbi za otroka (npr. skrbništvo, varstvo in vzgoja s strani druge osebe, rejništvo, oskrba zavoda);
4. obveznost preživljanja in podpore;
5. zastopanje in upravljanje otrokovega premoženja, soglašanje s pravnimi posli otroka;
6. vprašanja, ki so pomembna za otroka in v zvezi s katerimi se starša ne moreta dogovoriti (za pomembna vprašanja se zlasti štejeta določitev dejanskega prebivališča in izbira izobrazbe ali zaposlitve otroka, ne pa tudi običajni zdravstveni in podobni postopki).

Sodišče običajno odloči o tem, kdo bo skrbel za otroka, in morda o ureditvi stikov z otrokom ter o preživljanju in podpori.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Skrb za otroka je le del obveznosti in pravic, ki jih vključuje starševska odgovornost. Če staršu, ki mu ni bila zaupana skrb za otroka, starševska odgovornost ni bila niti odvzeta niti omejena ali začasno prekinjena, jo ta še vedno izvaja v povezavi z drugimi vidiki starševske odgovornosti in ima še vedno pravico do odločanja o pomembnih vprašanjih glede otroka. Starši izvajajo starševsko odgovornost na podlagi vzajemnega dogovora in v skladu z interesi otroka. Če pri odločanju o vprašanju v zvezi z otrokom obstaja nevarnost zamude, lahko samo eden od staršev sprejme odločitev ali zagotovi soglasje, vendar mora o tem nemudoma obvestiti drugega starša.

Če se starša ne strinjata v zadevi, ki je pomembna za otroka, zlasti za njegove interese, odločitev na podlagi zahtevka starša sprejme sodišče; to velja tudi, če eden od staršev drugega starša izključi iz sprejemanja odločitve o pomembnem vprašanju v zvezi z otrokom. Sodišče na podlagi zahtevka starša odloča tudi, kadar se starša ne moreta sporazumeti o tem, kdo od njiju bo zastopal otroka v sodnem postopku, ali o pomembnih vprašanjih v zvezi z upravljanjem otrokovega premoženja.

Starša se morata medsebojno obveščati o vseh pomembnih vprašanjih glede otroka in njegovih interesov.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Civilni zakonik razlikuje med oddajo otroka v skrb enemu od staršev, v deljeno ali skupno varstvo in vzgojo ali v skrb osebi, ki ni otrokov starš. Sodišče pri sprejemanju odločitve o oddaji otroka v skrb upošteva interese otroka. Sodišče lahko odstopi od odločitve glede deljenega ali skupnega varstva in vzgoje, če sta starša sposobna komunikacije in sodelovanja.

Skupno varstvo in vzgoja (skupna vzgoja)

Ta oblika ureditve skrbi za otroka pomeni, da ni sprejeta posebna odločitev glede oddaje otroka v skrb enemu od staršev. V praksi lahko en starš v okviru skupnega varstva in vzgoje skrbi na primer za izobraževalne potrebe otroka, drugi starš pa za njegove športne dejavnosti, in/ali en starš se osredotoča na otrokovo znanje jezikov, medtem ko drugi starš namenja pozornost drugim otrokovim interesnim dejavnostim. Oba starša skupaj skrbita za otrokovo zdravstveno varstvo in materialne potrebe (npr. kuhanje, čiščenje, oblačila itd.). Pogoj za namestitvev otroka v skupno varstvo in vzgojo je soglasje obeh staršev.

Deljeno varstvo in vzgoja (izmenična vzgoja)

Deljeno varstvo in vzgoja pomeni, da za otroka izmenično skrbi eden od staršev za točno določeno obdobje. Sodišče določi tudi pravice in obveznosti, ki se izvajajo v teh obdobjih.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Zahtevek v zvezi s starševskimi obveznostmi in pravicami je treba vložiti pri pristojnem okrožnem sodišču v kraju (v Pragi pri okrožnem sodišču, v Brnu pri mestnem sodišču), kjer ima mladoletnik stalno prebivališče, če nima stalnega naslova, pa pri pristojnem okrožnem sodišču v kraju, kjer živi. Pri vprašanih v zvezi s mladoletniki lahko sodišče odloča tudi brez zahtevka.

Zahteve glede zahtevka so odvisne od vrste zahtevka. Vedno pa je treba navesti ime, priimek in naslov udeležencev ali identifikacijske številke udeležencev in njihovih zastopnikov, opisati odločilna dejstva, dokaze, na katere se sklicuje vložnik zahtevka, pri čemer mora zahtevek jasno izražati, za kaj si vložnik prizadeva in na katero sodišče je naslovljen zahtevek.

Zahtevek mora vključevati vse pomembne dokumente v zvezi z zadevnim vprašanjem – na primer rojstni list, poročno listino, kakršno koli prejšnjo sodno odločbo v zvezi z otrokom itd. Zahtevano število izvodov predloga je treba predložiti v papirni obliki, pri čemer en izvod ostane sodišču, vsak udeleženec pa po potrebi prejme svoj izvod.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodišče lahko sproži sodni postopek v zvezi z vprašanji skrbi sodišča za mladoletnika, tudi če zahtevek ni bil vložen.

Sodišče lahko še pred odločitvijo glede vsebine zadeve v okviru predhodnega odločanja udeležencu v postopku naloži plačilo osnovne preživnine in/ali odda otroka v skrb enemu od staršev ali osebi, ki jo določi sodišče, če je to nujno zaradi začasne ureditve odnosov med udeleženci postopka ali če obstaja skrb, da je ogrožena izvršitev sodne odločbe. Predhodna odločba se običajno izda na podlagi zahtevka, vendar če je mogoče začeti postopek o vsebini zadeve (tudi postopek, ki se nanaša na skrb sodišča za mladoletnika) brez zahtevka, se lahko predhodna odločba sprejme tudi brez njega. Sodišče, ki je pristojno za postopek v zadevi, je odgovorno za predhodno odločbo, razen če zakon določa drugače. Zahtevek za sprejetje predhodne odločbe mora vključevati zahteve iz člena 42(4) in člena 75 zakonika o civilnem postopku (zakon št. 99/1963, kot je bil spremenjen), kar pomeni zlasti: informacije o sodišču, na katero je zahtevek naslovljen; kdo vlaga zahtevek in kaj zahtevek zadeva, tj. navedba dejstev, ki utemeljujejo predlagano predhodno odločbo; kaj je cilj zahtevka, tj. za katero predhodno odločbo si prizadeva vložnik; navedba dejstva, da je nujna začasna ureditev razmerij med udeleženci ali da obstaja skrb, da je ogrožena izvršitev sodne odločbe, pa tudi navedba datuma, ko je bil zahtevek pripravljen, in podpis vložnika ali njegovega zastopnika. Dokumente, na katere se sklicuje vložnik, je treba priložiti zahtevku. V zvezi s predhodnimi odločbami na splošno velja, da mora vložnik za zagotovitev nadomestila za škodo ali druge izgube, ki bi nastale zaradi predhodne odločbe, najpozneje isti dan, ko je sodišču predložil zahtevek za predhodno odločbo, zagotoviti določen znesek varščine. Vendar v primeru predhodne odločbe v zadevi glede preživljanja in podpore ali predhodne odločbe, ki jo lahko sodišče izda tudi brez zahtevka, ni treba zagotoviti varščine. Sodišče brez odlašanja izda predhodno odločbo. Če ni nevarnosti zamude, lahko sodišče sprejme odločitev o zahtevku za predhodno odločbo v sedmih dneh od dne, ko je bil vložen. Sodišče odloči brez zaslišanja udeležencev. Ob izdaji predhodne odločbe vložniku zahtevek naloži, da mu mora v predpisanem roku predložiti zahtevek za začetek postopka. Določi lahko tudi, da predhodna odločba velja le za določeno obdobje.

Zakon o posebnih sodnih postopkih (zakon št. 292/2013, kot je bil spremenjen) ureja posebno predhodno odločbo za primer, ko mladoletniku ni zagotovljena ustrezna skrb, ne glede na to, ali obstaja oseba s pravico do skrbi za otroka ali ne, ali če so resno ogroženi ali moteni življenje otroka, njegov normalen razvoj ali drug pomemben interes. V takem primeru sodišče na podlagi predhodne odločbe, ki jo lahko izda le na zahtevek organa za socialno in pravno varstvo otrok, za osnovno obdobje uredi razmerja otroka, tako da odredi njegovo namestitvev v ustrezno okolje, navedeno v odločbi. Na podlagi takšne predhodne odločbe se lahko otrok začasno namesti v rejništvo, ker starš v tem obdobju zaradi resnih razlogov ne more skrbeti zanj, ali pa se lahko otrok po

izteku tega obdobja odda v skrb pred posvojitvijo, če so starši privolili v posvojitve, ali pa se sprejme odločitev, da soglasje staršev za posvojitve ni potrebno. Sodišče brez odlašanja sprejme odločitev o zahtevku za predhodno odločbo, vendar najpozneje v 24 urah od vložitve. Odločba se izvrši takoj, ko je izdana, pri čemer sodišče v zvezi z njenim izvrševanjem sodeluje z zadevnimi javnimi organi.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

V skladu z zakonom o sodnih taksah (zakon št. 549/1991, kot je bil spremenjen) je sodni postopek v zvezi s skrbništvom ter varstvom in vzgojo mladoletnikov oproščen plačila taks. To pomeni, da vložniku zahtevka v zvezi z obveznostmi in pravicami staršev ni treba plačati sodnih taks.

Pod nekaterimi pogoji je mogoče imenovati zakonitega zastopnika, ki opravlja delo brezplačno ali za znižano plačilo. Sodišče imenuje zastopnika na zahtevo udeleženca, v zvezi s katerim se lahko predvideva, da ga bo sodišče v celoti oprostilo plačila taks, če je to na primer nujno za zaščito njegovih interesov. Če je to potrebno za zaščito interesov udeleženca, mu bo dodeljen odvetnik. Imenovanje zastopnika mora utemeljevati položaj udeleženca (v praksi so to lahko neugodne finančne okoliščine ali neugoden socialni položaj, čeprav je treba vedno upoštevati posebne okoliščine primera), pri čemer ne sme biti samovoljnega ali očitno neuspešnega izvajanja ali zaščite pravic.

Zakon o zagotavljanju pravne pomoči v čezmejnih sporih v Evropski uniji (zakon št. 629/2004, kot je bil spremenjen) ureja dostop do pravne pomoči za sodni postopek v državi članici Evropske unije, ki vključuje fizično osebo s stalnim prebivališčem v drugi državi članici. Ta pomoč zadeva sodni postopek v fazah sojenja in izvršitve.

Zakon o odvetništvu (zakon št. 85/1996, kot je bil spremenjen) določa pogoje, pod katerimi je mogoče neposredno od češke odvetniške zbornice zahtevati brezplačno imenovanje pravnega svetovalca.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, zoper odločbo v zvezi s starševsko odgovornostjo je mogoče vložiti pravno sredstvo. Okrožna sodišča so prvostopenjska sodišča za upravljanje pravic in obveznosti, ki izhajajo iz starševske odgovornosti. Regionalna sodišča (ali mestno sodišče v Pragi) odločajo glede pravnih sredstev zoper odločbe sodišč prve stopnje. Pravno sredstvo zoper odločbo sodišča se lahko vloži v 15 dneh od prejema pisne odločbe sodišča, zoper katero se vlaga pravno sredstvo, razen če to prepoveduje zakon (pravnega sredstva na primer ni mogoče vložiti zoper odločbo sodišča, s katero je bil odobren dogovor med staršema glede skrbi za otroka). Tudi če se pravno sredstvo vloži po izteku 15-dnevnega roka, se šteje, da je bilo vloženo pravočasno, če je vložnik od pritožbenega sodišča prejel napačne informacije.

Poudariti je treba, da so lahko nekatere odločbe začasno izvršljive – izvršijo se torej lahko tudi, če je bilo zoper njih vloženo pravno sredstvo. Odločbe, ki nalagajo izvajanje obveznosti preživljanja, in odločbe o podaljšanju trajanja učnega ukrepa, na podlagi katerega je bil otrok začasno odvzet iz varstva in vzgoje njegovih staršev ali druge osebe, so začasno izvršljive.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Na Češkem je treba sodišču predložiti zahtevek za izvršitev odločbe v zvezi s skrbjo za mladoletnika. Postopek, po katerem se odločba izvrši, ureja zakon o posebnih sodnih postopkih (zakon št. 292/2013, kot je bil spremenjen).

Za takšen postopek je pristojno splošno sodišče za mladoletnike, ki je pristojno okrožno sodišče v kraju (okrožno sodišče v Pragi, mestno sodišče v Brnu), kjer ima mladoletnik stalno prebivališče, na podlagi dogovora med staršema ali odločbe sodišča ali drugih odločilnih dejstev. Zahtevek mora vključevati vse potrebne informacije (upravičene in zavezane stranke, obseg in vsebino obveznosti zavezane stranke in rok za izpolnjevanje zadevne obveznosti ter navedbo tako imenovanega izvršilnega naslova – odločba, ki se bo izvršila).

Preden sodišče odredi izvršitev odločbe, lahko zavezano stranko, če ima za to posebne razloge in/ali če zavezana stranka ni bila seznanjena s posledicami neizpolnjevanja obveznosti, pozove k izpolnjevanju odločbe ali dogovora in jo obvesti o možnostih izvršitve odločbe z naložitvijo denarnih kazni ali odvzemom otroka. Sodišče lahko tudi od zadevnega organa za socialno in pravno varstvo otrok zahteva, naj zavezano stranko usmerja pri izpolnjevanju obveznosti, pri čemer ni treba odrediti izvršitve odločbe.

Če oseba tudi po pozivu sodišča ne izpolni svojih obveznosti, sodišče odredi izvršitev odločbe na podlagi denarne kazni, kar lahko stori večkrat. Znesek posamezne denarne kazni ne sme presegati 50 000 CZK. Drugi ukrepi, ki jih lahko odredi sodišče, vključujejo srečanje z mediatorjem, srečanje s strokovnjakom na področju pedopsihologije ali oblikovanje načrta za aklimatizacijo, da bi se olajšalo postopno vzpostavljanje odnosa med otrokom in osebo, ki je upravičena do stika z njim.

Če obveznosti kljub izvajanju navedenih ukrepov niso izpolnjene ali če je glede na okoliščine jasno, da se s tem pristopom ni doseglo izpolnjevanje obveznosti, sodišče v izjemnih primerih odredi izvršitev odločbe o odvzemu otroka osebi, ki tega otroka ne sme imeti v skladu z dogovorom ali odločbo. Odločitev, s katero je bila odrejena odločba o odvzemu otroka, se zavezani stranki sporoči šele med izvršitvijo.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Odločbe v zvezi s starševsko odgovornostjo, ki jih izdajo sodišča v državah članicah Evropske unije, se na Češkem priznajo v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (v nadaljnjem besedilu: Uredba št. 2201/2003), pri čemer poseben postopek ni potreben. Vendar lahko vsaka oseba z zakonitim interesom sodišču predloži zahtevek za izdajo odločbe o priznanju ali nepriznanju odločbe. Na Češkem so za tak postopek na prvi stopnji pristojna okrožna sodišča (okrožna sodišča v Pragi, mestno sodišče v Brnu). Pristojno sodišče je okrožno sodišče, ki je splošno sodišče vložnika zahtevka, sicer pa okrožno sodišče, na območju katerega je ali bi lahko nastal položaj, v zvezi s katerim je pomembno priznanje.

Preden se lahko odločba v zvezi s starševsko odgovornostjo, izdana v drugi državi članici, izvrši na Češkem, mora biti razglašena za izvršljivo v skladu s posebnim postopkom iz zgoraj navedene Uredbe št. 2201/2003. Zahtevek za razglasitev izvršljivosti se na Češkem predloži krajevno pristojnemu okrožnemu sodišču (okrožna sodišča v Pragi, mestno sodišče v Brnu). Krajevna pristojnost se določi v skladu z Uredbo št. 2201/2003 glede na običajno prebivališče osebe, na katero se nanaša izvršitev, ali glede na običajno prebivališče otroka; če nobeno od teh prebivališč ni v državi članici, kjer bo izvršitev izvedena, se krajevna pristojnost določi glede na lokacijo izvršitve odločbe.

Odločba o pravici do stikov z otrokom in odločba, ki odreja vrnitev otroka in je izdana na podlagi člena 11(8) Uredbe št. 2201/2003, sta v skladu s členoma 41 in 42 Uredbe št. 2201/2003 izvršljivi v drugi državi članici brez razglasitve izvršljivosti in brez možnosti ugovora zoper priznanje odločbe, če je bilo za odločbo v državi članici izvora izdano potrdilo na podlagi standardiziranega obrazca iz Priloge k Uredbi št. 2201/2003.

Zahtevku za priznanje ali nepriznanje odločbe in razglasitev odločbe za izvršljivo je treba priložiti izvod odločbe, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za potrditev njene verodostojnosti (npr. dvojniki ali overjeno kopijo odločbe), in potrdilo v skladu s členom 39, ki ga izda ustrezní organ države članice, v kateri je bila odločba izdana, in sicer na standardiziranem obrazcu iz Priloge k Uredbi št. 2201/2003. V primeru sodne odločbe, izdane v nenavzočnosti toženca, je treba priložiti tudi izvornik ali overjeno kopijo dokumenta, ki potrjuje, da se stranka ni udeležila postopka in da je bil predložen zahtevek o začetku postopka, ali drug podoben dokument ali kakršen koli dokument, v katerem je navedeno, da je toženec nedvomno sprejel sodno odločbo. Če potrdilo ali zahtevani dokument v primeru sodne odločbe, izdane v nenavzočnosti toženca, ni predložen, se izvede postopek v skladu s členom 38(1) Uredbe št. 2201/2003.

V skladu s pogoji iz navedene uredbe je postopek za izvršitev odločbe v zvezi s starševsko odgovornostjo iz druge države članice EU enak postopku za izvršitev nacionalnih odločb. Za več informacij glej prejšnje vprašanje.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Popravni ukrep (pravno sredstvo) zoper odločbo sodišča se predloži sodišču, ki je izdalo odločbo. Odločitev o popravnem ukrepu sprejme sodišče višje stopnje.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

V postopku v zvezi z vprašanji starševske odgovornosti se pravo, ki se uporablja, določi v skladu s Haško konvencijo z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok. Kakršen koli dvostranski mednarodni sporazum, ki Češko zavezuje do drugih držav, ima prednost pred konvencijo iz leta 1996, razen v primeru izjave v skladu s členom 52(1) navedene konvencije (takšna izjava je bila izdana v zvezi z vzajemnim dvostranskim sporazumom med Češko in Poljsko, s čimer je bila zagotovljena prednost konvencije iz leta 1996).

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni

organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 06/03/2019

Starševska odgovornost - Estonija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Starševska odgovornost pomeni pravico do varstva in vzgoje mladoletnega otroka, kar vključuje obveznost in pravico starša, da skrbi za otroka. Starševska odgovornost vključuje pravico skrbeti za otrokovo osebnost (*varstvo in vzgoja otroka*), pravico do upravljanja otrokovega premoženja (*skrbništvo nad premoženjem*) in pravico do odločanja o zadevah, ki se nanašajo na otroka. Skrbništvo nad premoženjem vključuje pravico in obveznost upravljati otrokovo premoženje ter zastopati otroka. To ne posega v pravico otroka, da samostojno upravlja svoje premoženje, kadar tako določa zakon.

Starš je pristojen za odločanje o svojem mladoletnem otroku, kar vključuje pravico do odločanja o vsakodnevni vprašanji glede otroka (običajno glede skrbi za otroka). Praviloma so odločitve o vsakodnevni vprašanji običajne odločitve, ki se pogosto pojavljajo in nimajo trajnega vpliva na razvoj otroka. Poleg pristojnosti za odločanje ima starš, ki skrbi za varstvo in vzgojo otroka, tudi pravico do zastopanja svojega mladoletnega otroka. Starša s skupnim varstvom in vzgojo otroka imata tudi skupno pravico do zastopanja.

Oba starša imata pravico do stikov s svojimi otroki, kar pomeni obveznost in pravico obeh staršev do ohranjanja neposrednih stikov s svojimi otroki. Pravica staršev do stikov s svojimi otroki ni odvisna od obstoja varstva in vzgoje otroka. Starši imajo do svojih mladoletnih otrok tudi obveznost preživljanja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Medsebojne pravice in obveznosti staršev in otrok izhajajo iz sorodstva, ki se opredeli na podlagi zakonsko določenega postopka. Ženska, ki rodi otroka, je njegova mati. Moški, s katerim ženska zanosi, je otrokov oče. Šteje se, da je otroka spočel moški, ki je poročen z otrokovo materjo v trenutku otrokovega rojstva, ali moški, ki je očetovstvo priznal, ali moški, čigar očetovstvo je ugotovilo sodišče.

Starša, ki sta med seboj sklenila zakonsko zvezo, imata skupno starševsko odgovornost, tj. izvajata varstvo in vzgojo svojih otrok. Če starša v trenutku otrokovega rojstva med seboj nimata sklenjene zakonske zveze, imata skupno starševsko odgovornost, razen če ob predložitvi izjav o nameri glede priznanja očetovstva ali materinstva izrazita željo, da se starševska odgovornost prepusti enemu od staršev.

Če nobeden od staršev mladoletnega otroka nima pravice do zastopanja ali če staršev otroka ni mogoče opredeliti, se otroku imenuje zakoniti skrbnik. V takem primeru izvaja varstvo in vzgojo otroka zakoniti skrbnik. Dolžnost zakonitega skrbnika je zagotoviti vzgojo in razvoj otroka ter varovati otrokove osebne in premoženjske koristi.

Zakoniti skrbnik je lahko odrasla fizična oseba s polno poslovno sposobnostjo (na primer otrokov sorodnik ali tretja oseba) ali pravna oseba (družba ali lokalna uprava). Pravna oseba se imenuje za zakonitega skrbnika, če ni mogoče najti ustrezne fizične osebe ali če starš v oporoki ali pogodbi o dedovanju navede, naj se kot zakoniti skrbnik imenuje pravna oseba. Pravna oseba mora za osebe pod svojim skrbništvom sistematično poiskati skrbnike, ki so fizične osebe, ter takim skrbnikom zagotavljati nasvete in usposabljanje.

Do imenovanja zakonitega skrbnika njegove dolžnosti začasno opravlja podeželska občina ali mestna uprava otrokovega prebivališča, kot je navedeno v registru prebivalstva, če so izpolnjeni osnovni pogoji za vzpostavitev skrbništva. Pri izvajanju dolžnosti skrbnika ima podeželska občina ali mestna uprava pravice in obveznosti zakonitega skrbnika.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če starša nista sposobna ali pripravljena izvrševati starševske odgovornosti do svojega otroka, lahko dasta soglasje za oddajo otroka v posvojitev. Soglasje starša o oddaji otroka v posvojitev lahko začne veljati šele osem tednov po rojstvu otroka, predloga za posvojitev pa ni mogoče vložiti pri sodišču, dokler ne začne veljati soglasje starša. S soglasjem starša se lahko otrok preda v skrb osebi, ki ga želi posvojiti, še pred začetkom veljavnosti soglasja za oddajo v posvojitev.

Če nobeden od staršev mladoletnega otroka nima pravice do zastopanja ali če staršev otroka ni mogoče opredeliti, sodišče odloči o imenovanju zakonitega skrbnika na svojo pobudo ali na podlagi vloge podeželske občine ali mestne uprave ali zainteresirane osebe.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se zakonska zveza staršev razveže ali če preneha njuna življenjska skupnost, morata rešiti nadaljnja vprašanja glede varstva in vzgoje otrok. Starša z varstvom in vzgojo otroka se lahko dogovorita o izvrševanju skupne pravice do zastopanja. Sprememba ureditve glede varstva in vzgoje otroka, vključno z odpravo skupnega varstva in vzgoje otroka, pa je mogoča le pri sodišču.

Vsak od staršev ima pravico od sodišča v postopku na predlog zahtevati, naj se varstvo in vzgoja otroka delno ali v celoti preneseta nanj. Sodišče pa lahko o sporu glede varstva in vzgoje otroka odloči tudi na podlagi tožbe, če se to zahteva hkrati z razvezo zakonske zveze ali plačilom preživnine.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Starši z varstvom in vzgojo otroka lahko prosto urejajo skupno izvajanje varstva in vzgoje otroka. Sprememba ureditve glede varstva in vzgoje otroka, vključno z odpravo skupnega varstva in vzgoje otroka, pa je mogoča le pri sodišču. Vprašanja glede

varstva in vzgoje otroka se rešijo in opredelijo s pravno zavezujočo odločbo sodišča. Sodišča morajo pri obravnavi katere koli zadeve, ki se nanaša na otroka, predvsem upoštevati koristi otroka ter vse okoliščine in pravni interes upoštevanih oseb. Spori glede varstva in vzgoje otroka so družinske zadeve; obravnavajo jih sodišča na podlagi predloga, v postopku pa izdajo sodno odredbo. Če starš želi, da se opredelijo njegove pravice v zvezi z otrokom, mora pri sodišču vložiti ustrezen predlog.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Starši z varstvom in vzgojo otroka lahko prosto urejajo skupno izvajanje varstva in vzgoje otroka. Sprememba ureditve glede varstva in vzgoje otroka, vključno z odpravo skupnega varstva in vzgoje otroka, pa je mogoča le pri sodišču. Starši si lahko pri sklepanju dogovora pomagajo z družinsko mediacijo. Lokalna uprava jih lahko napoti na ustreznega ponudnika storitev. Starši se lahko na primer o ureditvi stikov z otrokom dogovorijo sami ali s pomočjo družinskega mediatorja, če pa se dogovor krši, morajo pri sodišču zahtevati izdajo izvršilnega naslova (tj. odredbe).

Glede urejanja stikov z otrokom so sodišča v sodnih postopkih tudi poravnalni organi, katerih cilj je doseči sporazum med starši glede stikov z otrokom. Sodišča zaslišijo stranke takoj, ko je to mogoče, pri tem pa imajo tudi možnost uporabiti pomoč družinskega svetovalca, zlasti da se doseže skupno stališče o varstvu in vzgoji otroka ter odgovornosti zanj. Sodišče lahko postopke v zvezi z otrokom začasno ustavi, če to ne povzroči zamude, ki škodi koristi otroka, in če sta se zadevni stranki pripravljene udeležiti svetovanja zunaj sodišča ali če bi bilo spor iz drugih razlogov po mnenju sodišča mogoče rešiti z dogovorom med strankama.

7 O katerih vprašanih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Pristojnost sodišč vključuje zadeve, ki se nanašajo na pravico starša do stika z otrokom, spremembe glede varstva in vzgoje otroka, ponovno vzpostavitev varstva in vzgoje otroka, obveznost plačila preživnine in spremembe zneska preživnine na zahtevo starša.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Medsebojne pravice in obveznosti staršev in otrok izhajajo iz starševstva otrok, kar pomeni, da mora starš, katerega potomec je otrok, za otroka skrbeti. Medsebojne pravice in obveznosti staršev in otrok so odvisne od tega, kdo izvaja varstvo in vzgojo otroka, tj. če ju izvaja le eden od staršev, lahko odloča o vseh vprašanih, povezanih z otrokom, brez predhodnega posvetovanja z drugim staršem.

Starš ima lahko izključno varstvo in vzgojo otroka od rojstva otroka naprej, če sta starša na primer ob predložitvi izjav o nameri glede priznanja očetovstva izrazila željo, da se starševska odgovornost prepusti enemu od staršev. En starš lahko pridobi izključno varstvo in vzgojo na primer v naslednjih treh primerih.

Starš pridobi izključno varstvo in vzgojo otroka, če od sodišča v postopku na predlog zahteva, naj se varstvo in vzgojo otroka delno ali v celoti preneseta nanj. Starš običajno zahteva izključno varstvo in vzgojo otroka, če starša, ki imata skupno varstvo in vzgojo otroka, stalno ne živita skupaj ali če iz katerega drugega razloga ne želita več izvajati skupnega varstva in vzgoje otroka.

Starš lahko sam izvaja varstvo in vzgojo otroka tudi v primerih, ko imata starša skupno varstvo in vzgojo otroka, vendar je izvajanje enega od staršev začasno zadržano. Če se izključno varstvo in vzgoja otroka, dodeljena enemu od staršev na podlagi zakona ali sodne odločbe, začasno zadržita in se ne pričakuje, da bodo razlogi za zadržanje prenehali, sodišče dodeli izvajanje varstva in vzgoje otroka drugemu staršu, če je to v korist otroka.

Sodišče varstvo in vzgojo otroka dodeli drugemu staršu tudi, če starš z izključnim varstvom in vzgojo otroka umre ali sta mu varstvo in vzgoja odvzeta, razen če je to v nasprotju s koristmi otroka.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Če imata starša skupno varstvo in vzgojo otroka, ju izvajata in opravljata obveznosti, ki iz tega izhajajo, na lastno odgovornost in soglasno, pri čemer upoštevata otrokovo splošno dobrobit. Starša, ki imata skupno varstvo in vzgojo otroka, imata tudi skupno pravico do zastopanja.

Če starša, ki imata skupno varstvo in vzgojo otroka, ne dosežeta dogovora glede pomembne zadeve za otroka, lahko sodišče na zahtevo starša pristojnost za odločanje v tej zadevi dodeli enemu od staršev. Če sodišče prenese pristojnost odločanja na enega starša, mu lahko omeji izvrševanje take pravice ali naloži dodatne obveznosti.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V sporih v zvezi z varstvom in vzgojo otrok odločajo okrajna sodišča. V primeru spora glede varstva in vzgoje otroka mora predlagatelj vložiti predlog za rešitev zadeve pri okrajnem sodišču. Predlog se vložijo pri okrajnem sodišču, pristojnem glede na otrokovo prebivališče.

Predlog mora vsebovati naziv sodišča, osebne podatke predlagatelja, zadevne osebe in njunih otrok ter izrecno zahtevo predlagatelja. Poleg tega mora predlog vsebovati dejstva, predlagatelj pa mora navesti in predložiti dokaze, ki so mu na voljo. Predlog mora podpisati predlagatelj ali njegov zastopnik. V primeru zastopanja je treba predlogu priložiti pooblastilo ali drugo listino, iz katere izhaja pravica do zastopanja.

Predlog in dokazne listine se sodišču predložijo pisno v estonsščini. Če predlog, zahteva, pritožba ali ugovor, ki ga udeleženec v postopku predloži sodišču, ni v estonsščini, sodišče določi rok, v katerem mora oseba, ki je tako listino predložila, predložiti prevod.

Sodišče lahko o zadevah glede določitve pravic staršev v zvezi z otrokom in glede stikov z njim, tj. v zadevah glede varstva in vzgoje otrok, odloči tudi v okviru tožbe, če se to zahteva hkrati z razvezo zakonske zveze ali plačilom preživnine.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodišča obravnavajo zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo otrok na predlog, v skladu z določbami o tožbi, pri tem pa upoštevajo posebne določbe glede postopka na predlog (glej zakonik o civilnem postopku [1]).

Sodišče lahko po nujnem postopku obravnava le zahtevek za preživnino, ki jo plačuje starš, ki ne živi z mladoletnim otrokom. Zadev v zvezi z varstvom in vzgojo otrok ni mogoče obravnavati v poenostavljenem postopku. Zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo otrok se obravnavajo na predlog, zato se razlikujejo od običajne tožbe. V postopku na predlog sodišče na svojo pobudo ugotavlja dejstva in zbira potrebne dokaze, razen če zakon ne določa drugače. Sodišče ni vezano na zahteve ali dejstva, ki jih predložijo stranke v postopku, ali na njihovo oceno dejstev, razen če zakon ne določa drugače. Tudi zahteve glede vodenja zapisnika obravnave in glede vročanja listin so manj stroge. V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo otrok lahko sodišča tudi sprejmejo ukrepe za urejanje izvajanja varstva in vzgoje ali stikov z otrokom med postopkom ali da se zagotovi upoštevanje dogovorov v prihodnje.

Sodišče lahko sprejme previdnostne ali začasne ukrepe, če meni, da bi bilo izvrševanje sodbe brez takih ukrepov oteženo ali onemogočeno. V družinskih zadevah, ki se obravnavajo na predlog, lahko začasne ukrepe sprejme vsako sodišče, ki je krajevno pristojno za potrebne ukrepe. Taki ukrepi na primer vključujejo vrnitev otroka drugemu staršu ali spoštovanje pravne preživninske obveznosti; sodišča lahko tožencu med drugim naložijo plačilo preživnine med postopkom ali predložitev zavarovanja za izpolnitev obveznosti plačila.

[1] Zakonik o civilnem postopku (RT I 2005, 26, 197; RT I, 21.6.2014, 58). Na voljo na spletu: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513122013001/consolide>.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Če sodišče ugotovi, da fizična oseba zaradi svojega finančnega položaja ne zmore plačati stroškov postopka, jo lahko v celoti ali delno oprosti plačila stroškov pravne pomoči in plačila državne takse.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Sodna odločba, izdana v postopku na predlog, je odredba; zanj se uporabljajo določbe glede odredb, izdanih v postopku na podlagi tožbe, razen če zakon ne določa drugače. Zoper odredbo o varstvu in vzgoji otrok se lahko vložijo pritožbe v skladu s splošnimi določbami o pritožbenem postopku, če pritožnik meni, da odločba sodišča prve stopnje temelji na kršitvi pravne določbe (če na primer sodišče prve stopnje napačno uporabi materialno- ali procesnopravno določbo). Iz zgoraj navedenih razlogov se lahko pri vrhovnem sodišču vložijo tudi kasacijske pritožbe.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo otrok se obravnavajo v postopkih na predlog. V zadevah s področja družinskega prava, ki se obravnavajo na predlog, sodišče izda odredbo, ki je izvršljiva od trenutka njenega začetka veljavnosti, razen če zakon ne določa drugače. Odredba, izdana v postopku na predlog, je izvršilni naslov. Če dolžnik odredbe o varstvu in vzgoji otrok ne izpolni prostovoljno, se odredba izvrši v izvršilnem postopku na podlagi vloge tožnika. Tožnik mora v ta namen vložiti vlogo pri sodnem izvršitelju, ki je krajevno pristojen glede na prebivališče ali sedež dolžnika ali glede na lokacijo njegovega premoženja. V zadevi glede stikov z otrokom sodni izvršitelj v izvršilnem postopku sodeluje s predstavnikom lokalne uprave kraja prebivališča otroka ali v izjemnih primerih kraja prebivališča osebe, ki mora izpolniti obveznost; navedeni predstavnik mora imeti izkušnje pri delu z otroki.

Po potrebi lahko sodni izvršitelj lokalni upravi predlaga, naj se otrok začasno namesti v socialnovarstveno ustanovo. Če oseba, ki mora izpolniti obveznost, ovira izvršitev odredbe, se ji lahko izreče denarna kazen.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo se sodna odločba, izdana v eni državi članici, prizna v drugih državah članicah, ne da bi bil za to potreben poseben postopek. Uredba se uporablja v vseh državah članicah Evropske unije, razen na Danskem.

Sodna odločba o izvrševanju starševske odgovornosti glede otroka, izdana v eni državi članici, ki je bila v zadevni državi članici vročena in je izvršljiva, se v drugi državi članici izvrši, ko se v njej na predlog zainteresirane strani razglasi izvršljivost take sodne odločbe. V ta namen je treba pri sodišču vložiti zahtevek za razglasitev izvršljivosti.

Sodišče, pri katerem je treba vložiti zahtevek, je navedeno na [tej povezavi](#).

Stranka, ki zahteva priznanje sodne odločbe ali mu nasprotuje ali ki zahteva razglasitev izvršljivosti, mora predložiti:

(a) izvod sodne odločbe, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za potrditev njegove verodostojnosti, in

(b) potrdilo o sodnih odločbah v zvezi s starševsko odgovornostjo.

Obrazec je na voljo na [tej povezavi](#).

Sodna odločba, ki se nanaša na starševsko odgovornost, se ne prizna:

(a) če je tako priznanje očitno v nasprotju z javnim redom države članice, v kateri se priznanje zahteva, pri čemer se upošteva korist otroka;

(b) če je bila izdana (razen v primeru nujnosti), ne da bi bila otroku dana možnost, da pove svoje mnenje, v nasprotju s temeljnimi načeli postopka države članice, v kateri se priznanje zahteva;

(c) če je bila izdana v nenavzočnosti toženca, če tožencu pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje ni bilo vročeno pravočasno in tako, da bi lahko pripravil obrambo, razen če je ugotovljeno, da se toženec s sodno odločbo nedvoumno strinja;

(d) na zaprosilo osebe, ki trdi, da sodna odločba posega v njeno starševsko odgovornost, če je bila sprejeta, ne da bi bila taki osebi dana možnost, da pove svoje mnenje;

(e) če ni združljiva s poznejšo sodno odločbo, ki se nanaša na starševsko odgovornost, izdano v državi članici, kjer se zahteva priznanje;

(f) če ni združljiva s poznejšo sodno odločbo, ki se nanaša na starševsko odgovornost, izdano v drugi državi članici ali tretji državi, kjer ima otrok običajno prebivališče, če poznejša sodna odločba izpolnjuje potrebne pogoje za priznanje v državi članici, kjer se priznanje zahteva,

ali

(g) če postopek iz člena 56 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 ni bil upoštevan.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Sodišče, pri katerem je treba vložiti zahtevek, je navedeno na [tej povezavi](#).

Stranka, ki zahteva priznanje sodne odločbe ali mu nasprotuje ali ki zahteva razglasitev izvršljivosti, mora predložiti:

(a) izvod sodne odločbe, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za potrditev njegove verodostojnosti, in

(b) potrdilo o sodnih odločbah v zvezi s starševsko odgovornostjo iz člena 39 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003.

Obrazec je na voljo na [tej povezavi](#).

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

V skladu z estonskim zakonom o mednarodnem zasebnem pravu [1] se razmerja med otrokom in starši urejajo s pravom države prebivališča otroka.

Poleg tega se Haaška konvencija iz leta 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok uporablja med državami, ki so podpisnice Konvencije.

Določitev prava, ki se uporablja, je lahko odvisna tudi od sporazumov o pravni pomoči. Republika Estonija ima sklenjene naslednje sporazume o pravni pomoči:

- sporazum o pravni pomoči in pravnih razmerjih med Republiko Estonijo, Republiko Litvo in Republiko Latvijo (1993);
- sporazum o pravni pomoči in pravnih razmerjih v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah med Republiko Estonijo in Rusko federacijo (1993);
- sporazum o pravni pomoči in pravnih razmerjih v civilnih in kazenskih zadevah med Republiko Estonijo in Ukrajino (1995);
- sporazum o pravni pomoči in pravnih razmerjih v civilnih, delovnopravnih in kazenskih zadevah med Republiko Estonijo in Republiko Poljsko (1999).

Ker so vse pogodbenice sporazumov o pravni pomoči, sklenjenih z Litvo, Latvijo in Poljsko, tudi podpisnice Haaške konvencije iz leta 1996, so se pogodbenice dogovorile za uporabo določb navedene konvencije pri določanju prava, ki se uporablja.

[1] Zakon o mednarodnem zasebnem pravu (RT I 2002, 35, 217). Na voljo na spletu: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513112013009/consolide>.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 05/07/2019

Starševska odgovornost - Irska

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Pravni izraz „starševska odgovornost“ – na Irskem se uporablja izraz „starševska skrb“ (guardianship) – pomeni imetje vseh pravic in dolžnosti v zvezi z otrokom, ki so podeljene po zakonu, s strani sodišča ali s pravno veljavnim dogovorom. Nosilec starševske odgovornosti ima poleg drugih pravic, ki se nanašajo na otrokovo korist, pravice do varstva in vzgoje ter do stikov z otrokom.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Na splošno sta poročena starša nosilca skupne starševske odgovornosti za otroka. Če starša nista poročena, je glavna nosilka starševske odgovornosti mati, s sporazumom med staršema ali s sodno odločbo pa se lahko biološki oče imenuje za skrbnika.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Da. Health Service Executive (uprava za zdravstvene storitve) lahko za otroke, mlajše od osemnajst let, prek svojega oddelka za otroke in družine TUSLA pri okrajnem sodišču vloži predlog za odreditev takega skrbništva. V izjemnih okoliščinah lahko sodišče imenuje skrbnika, ki opravlja funkcije iz starševske odgovornosti, kadar starš tega ne želi ali ne more. V primeru smrti starša se lahko imenuje „oporočni skrbnik“ (Testamentary Guardian), če je bil izbran z oporoko ali kodicilom, lahko pa ga imenuje tudi sodišče. Kadar take izbire ni, lahko uprava za zdravstvene storitve v primeru smrti staršev ali če starša nočeta oziroma nista zmožna skrbeti za otroka, za otroke, mlajše od osemnajst let, prek svojega oddelka za otroke in družine TUSLA pri okrajnem sodišču vloži predlog za odreditev takega skrbništva.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

V primeru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti staršev se lahko starša sporazumeta o izvajanju pravic do varstva in vzgoje ter do stikov z otrokom. Če sporazuma ni mogoče doseči, se lahko starša za določitev izvajanja pravic do varstva in vzgoje ter do stikov z otrokom obrneta na sodišče. Kadar sta skrbnika otroka oba starša, razveza ali prenehanje življenjske skupnosti na skrbništvo ne vpliva, lahko pa sodišče v zelo izjemnih okoliščinah in le če je to v otrokovo korist, odvzame skrbništvo očetu, ki z materjo ni v zakonski zvezi.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Starša, ki skleneta sporazum o starševski odgovornosti, morata tak sporazum predložiti sodišču in pridobiti odredbo, ki odraža njegovo vsebino, da bi sporazum postal pravno zavezujoč. Sodišče se mora prepričati, da so otrokove pravice s sporazumom ustrezno zaščitene, in lahko zavrne izdajo odredbe, če ni prepričano, da po sporazumu eden izmed staršev ali oba starša izpolnjujeta svoje obveznosti do otroka. S takim sporazumom ne more prenehati status skrbništva nobenega od staršev.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Posamezniki lahko uporabijo zunajsodne metode reševanja sporov, kot sta mediacija ali svetovanje.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko odloči o vseh vprašanjih v zvezi z otrokovo koristjo, med drugim tudi o vprašanjih glede skrbništva, varstva in vzgoje ter stikov z otrokom. Glej tudi vprašanja 4 in 5 zgoraj – sodišče ne more odvzeti skrbništva poročenim staršem ali biološki materi, lahko pa za posameznika določi pogoje izvajanja starševske odgovornosti.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Ne. Tisti od staršev, ki ima izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, sicer lahko odloča o vsakodnevni skrbi in varstvu otroka, vendar se mora o vseh zadevah, ki vplivajo na otrokovo korist, med drugim o tem, kje se bo otrok šolal in kje bo živel, posvetovati s tistim od staršev, ki je otrokov skrbnik, nima pa pravice do varstva in vzgoje otroka.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Če med strankami ni globokega spora, se jima podeli skupno varstvo in vzgoja otroka, ki jima omogoča, da skupaj sprejemata odločitve, ki se nanašajo pomembno otrokovo korist in vsakodnevno skrb. To ne pomeni, da imata oba starša pravico do enako časa, preživetega z otrokom, temveč zagotavlja, da imata do otroka ustrezne dolžnosti in obveznosti.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Običajno stranke, ki želijo vložiti predlog v zvezi s starševsko odgovornostjo, to storijo pri okrajnem sodišču. Vendar je lahko za nekatere predloge, ki so povezani s postopki v zvezi z zakonsko zvezo, treba predlog vložiti pri okrožnem ali višjem sodišču. Višje sodišče je izključno pristojno za zadeve, ki se nanašajo na protipravni odvzem otrok.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Da. Na sodišče se je mogoče obrniti *ex parte*, torej brez obvestila nasprotne stranke, če bi bil zaradi običajnega obvestila tožeče stranke tožencu otrok ogrožen.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da. Pravno pomoč je mogoče pridobiti v okviru sheme civilne pravne pomoči. V okviru te sheme se opravi preizkus glede sredstev.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da. Zoper odločbo sodišča prve stopnje, tj. sodišča, kjer se je postopek začel, je mogoče vložiti pritožbo. Običajno pa se ni mogoče pritožiti zoper sodbo pritožbenega sodišča.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Osebe, ki uveljavljajo izvršitev odločbe o starševski odgovornosti, naj preverijo poslovník zadevnega sodišča ali institucije. Razen v predlogih *ex parte* je treba nasprotno stranko obvestiti o nameri začeti kakršen koli postopek za izvršitev sodne odločbe.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Glej odgovor na vprašanje 14.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Višje sodišče, ki ima polno in izvirno pristojnost.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Zakon o varstvu otrok (Haaška konvencija) iz leta 2000 daje pravno veljavnost Haaški konvenciji iz leta 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok, ki se uporablja na tem področju; poleg tega se na tem področju uporablja tudi Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (Uredba Bruselj IIa).

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Starševska odgovornost - Grčija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Starševska odgovornost je pravica in obveznost staršev. Zajema skrb za osebnost mladoletnega otroka, upravljanje otrokovega premoženja in zastopanje otroka v kakršni koli zadevi, poslu ali pravdnem sporu, ki zadeva otroka ali njegovo premoženje. Starševska odgovornost torej zagotavlja varstvo osebnostnih in premoženjskih pravic mladoletnika.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševsko odgovornost skupaj izvajata oba starša. Starši morajo pri vsaki odločitvi glede izvajanja starševske odgovornosti upoštevati interese otroka.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če eden od staršev iz praktičnih razlogov (npr. hospitalizacija, zaporna kazen) ali pravnih razlogov (poslovna nesposobnost) ni zmožen izvajati starševske odgovornosti, je ta starš zgolj nosilec pravice, medtem ko starševsko odgovornost izvaja izključno drugi starš.

Če nobeden od staršev ni zmožen izvajati starševske odgovornosti, je mladoletnik postavljen pod skrbništvo; starši obdržijo starševsko odgovornost zgolj kot nosilci pravice, vendar je ne morejo izvajati.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če gre za razvezo zakonske zveze ali prenehanje življenjske skupnosti in sta oba starša živa, o starševski odgovornosti odloča sodišče. Starševska odgovornost je lahko dodeljena enemu od staršev ali obema skupaj, če se dogovorita in hkrati določita dejansko prebivališče otroka. Sodišče lahko sprejme drugačno odločitev in lahko zlasti razdeli izvajanje starševske odgovornosti med starša ali za to določi tretjo osebo.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Kadar mora sodišče določiti izvajanje starševske odgovornosti, kot v primeru razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti, upošteva vse dogovore med staršema, vendar ti dogovori za sodišče niso zavezujoči. Za te dogovore ne veljajo nobene posebne formalnosti, razen da se zakonito predložijo sodišču. Običajno se predloži dokument, ki ga pripravita zainteresirani stranki in ki določa dogovor med njima. To je izrecno določeno z zakonom v primerih sporazumne razveze zakonske zveze staršev z mladoletnimi otroki, pri čemer je treba sodišču predložiti pisni dogovor med staršema, v katerem so urejeni varstvo in vzgoja njunih otrok ter stiki z njimi.

V vseh drugih pogledih se lahko starša neformalno dogovorita glede izvajanja starševske odgovornosti, ne da bi morala pri tem slediti kakršni koli formalnosti ali formalnemu postopku, in si tako v praksi razdelita odgovornost, pri čemer eden od njiju izvaja en vidik, drugi pa drugega: en starš lahko na primer skrbi za varstvo in vzgojo otroka, drugi pa lahko upravlja premoženje mladoletnika in zastopa njegove interese.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Če se starša ne moreta dogovoriti glede starševske odgovornosti in je v otrokovem najboljšem interesu, da se odločitev sprejme, o tem odloči sodišče. Mediacija je alternativni način reševanja spora.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če se starša ne moreta dogovoriti glede določenega vprašanja v zvezi z izvajanjem starševske odgovornosti in zadevo predložita sodišču, lahko sodišče odloča le o tem vprašanju. To se lahko nanaša na katero koli vprašanje, ki se pojavi med izvajanjem starševske odgovornosti in je razlog nesoglasja med staršema, pri čemer vsak vztraja pri svojem mnenju, zato je rešitev vprašanja v najboljšem interesu otroka. Vprašanje je lahko objektivno resno, na primer izbira imena, odločitev glede operacije itd., ali pa nima velikega objektivnega pomena, vendar ga starši štejejo za dovolj pomembnega, da ga predložijo sodišču.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Načeloma da, če vprašanje zadeva varstvo in vzgojo otroka, ki sta bila dodeljena enemu staršu. Starša se lahko vedno odločita, da ne bosta sprejela odločitve sodišča glede izključnega varstva in vzgoje s strani enega od njiju: tudi po tem, ko sodišče izda sodno odločbo, se lahko dogovorita o drugačni ureditvi, v okviru katere ima drugi starš vlogo v skrbi za otroka, če je ta ureditev seveda v otrokovem najboljšem interesu.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

To pomeni, da morata starša skupaj sprejeti odločitve glede skrbi za otroka.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Pristojno sodišče je vedno enočlansko prvostopenjsko sodišče (*μονομελές πρωτοδικείο*). Tožbe je treba vložiti pri sodišču, ki je pristojno na zadevnem območju, in jih je treba vročiti toženi stranki; sodišču je treba predložiti tudi dokumente, na katerih temelji tožba.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Enočlansko prvostopenjsko sodišče odloči v skladu s posebnim postopkom iz členov 681(B) in (C) zakonika o civilnem postopku. Ta je oblikovan po vzoru postopka za delovne spore, da bi se pospešile obravnave zadev. Zaradi primarno osebnega značaja sporov glede starševske odgovornosti se uporabljajo tudi nekatere določbe postopka za zakonske spore in pravila postopkov v nepravdnih zadevah v zvezi s preiskovalnim organom in pridobivanjem dokazov po uradni dolžnosti sodišča. Vendar ko so spori glede izvajanja starševske odgovornosti povezani s kakršnimi koli spori glede zakonske zveze iz člena 592(1) zakonika o civilnem postopku (npr. razveza in razveljavitev zakonske zveze) ali spori iz člena 614(1) zakonika (npr. določitev očetovstva), mora sodišče uporabiti postopek iz členov 598612 in 616622 zakonika. Nujne zadeve se lahko obravnavajo z začasnimi ukrepi (*ασφαλιστικά μέτρα*), izredne razmere pa z začasno odredbo (*προσωρινή διαταγή*).

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da, pod splošnimi pogoji, ki se uporabljajo za pravno pomoč.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Sodna odločba o starševski odgovornosti se lahko prekliče ali spremeni, če so se spremenile okoliščine, na podlagi katerih je sodišče izdalo odločbo. V nasprotnem primeru je mogoče odločbo o starševski odgovornosti izpodbijati s katerim koli rednim pravnim sredstvom (pravno sredstvo zaradi dejanskih in pravnih okoliščin (*έφεση*), pravno sredstvo samo zaradi pravnih okoliščin (kasacija, *αναίρεση*), ničnostno pravno sredstvo (*ανακοπή ερημοδικίας*), presoja (*αναψηλάφηση*)) v skladu z običajnimi zahtevami.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Odločba glede starševske odgovornosti je izvršljiva v skladu s členom 950 zakonika o civilnem postopku, tudi če nalaga obveznosti, to pomeni, da ne rešuje le vprašanja v zvezi s starševsko odgovornostjo ali varstvom in vzgojo mladoletnega otroka ali v zvezi s stiki z otrokom, temveč odreja tudi izročitev ali vrnitev otroka, določa ureditev stikov ali prepoveduje, da bi stranki kakor koli nasprotno ukrepali. Zlasti velja, da (a) odločba, ki odreja izročitev ali vrnitev otroka, od starša, pri katerem je otrok, zahteva, da ravnava v skladu z odločitvijo sodišča, pri čemer lahko sodna odločba v primeru njenega neizpolnjevanja določa samodejno naložitev denarne kazni do 50 000 EUR, ki jo je treba plačati pritožniku, ki zahteva izročitev ali vrnitev otroka, ali začasno pridržanje do enega leta, ali obe kazni skupaj (posredna izvršitev (*έμμεση εκτέλεση*)), in (b) če je pravica starša do osebnih stikov z otrokom ovirana, se lahko v odločbo o stikih osebi, ki ovira te stike, zagrozi z denarno kaznijo in pridržanjem (dopolnilna izvršitev (*αναπληρωματική εκτέλεση*)).

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodne odločbe glede starševske odgovornosti, izdane v drugih državah članicah, grški upravni organi samodejno priznajo brez nadaljnjih formalnosti. Grška sodišča so pristojna za odločanje glede veljavnosti tuje sodne odločbe ali glede zahteve za priznanje tuje sodne odločbe, ne da bi prej proučila pristojnost države članice izvora. Kadar se v Grčiji zaprosi za priznanje, lahko grška sodišča zavrnejo priznanje sodne odločbe glede starševske odgovornosti, če je sodna odločba: (a) v nasprotju z domačim javnim redom, pri čemer se vedno upoštevajo najboljši interesi otroka, ali (b) nezdržljiva s poznejšo sodno odločbo glede starševske odgovornosti, ki jo izdajo grška sodišča. Poleg tega lahko grška sodišča kot sodišča države članice, v kateri se zahteva priznanje, kadar so pristojna v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 na podlagi stalnega prebivališča otroka, vprašanje glede starševske odgovornosti za otroka uredijo drugače, pri čemer pozneje v zvezi s tem izdajo svojo odločbo, ne da bi prej proučila pristojnost države članice izvora in zavezujočo naravo njene sodne odločbe (ali je na primer mogoče vložiti pravno sredstvo).

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

V opisanih primerih je pristojno sodišče enočlansko prvostopenjsko sodišče, ki zadevo obravnava na podlagi postopka, ki ustreza vrsti spora.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Razmerja med starši in otrokom po prednostnem vrstnem redu urejajo: (1) pravo države njihovega zadnjega skupnega državljanstva; (2) pravo države njihovega zadnjega skupnega običajnega prebivališča; (3) pravo države otrokovega državljanstva.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni

organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 25/10/2016

Starševska odgovornost - Španija

Izvirna jezikovna različica te strani [es](#) je bila pred kratkim spremenjena. To jezikovno različico trenutno prevajajo naši prevajalci.

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V španskem pravu se starševska odgovornost običajno navaja kot „patria potestad“ (roditeljska pravica). Zajema pravice in dolžnosti posameznikov, običajno staršev, ali pravnih oseb, ki jim je bilo varstvo osebnosti in premoženja mladoletnika zaupano v skladu z zakonom ali sodno odločbo.

Roditeljsko pravico je treba vedno izvajati v korist otrok, v skladu z njihovimi osebnostmi ter ob upoštevanju njihove telesne in duševne celovitosti. Vključuje naslednje dolžnosti in pooblastila:

1. skrb za otroke, preživljanje časa z njimi, hranjenje, izobraževanje in zagotavljanje vseobsegajoče izobrazbe;
2. zastopanje otrok in upravljanje njihovega premoženja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starši so starševsko odgovorni za mladoletnike.

V primeru prenehanja življenjske skupnosti, razveze zakonske zveze, razhoda ali ločenega bivanja staršev vse pravice in dolžnosti v zvezi z odločanjem o osebnosti in premoženju mladoletnikov izvajata oba starša, razen v izjemnih okoliščinah.

Če starša živita ločeno, roditeljsko pravico izvaja starš, pri katerem živi otrok. Vendar lahko sodišče na podlagi utemeljenega zahtevka drugega starša in ob upoštevanju interesov otroka prizna drugemu staršu roditeljsko pravico, ki jo izvaja skupaj s prvim staršem, ali med materjo in očetom razdeli funkcije, ki jih zajema izvajanje roditeljske pravice.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

V španskem pravu se lahko za izvajanje starševske odgovornosti v zvezi z mladoletniki pod sodnim nadzorom določijo drugi sorodniki, osebe ali institucije, če starši ne izpolnjujejo dolžnosti glede varstva, ki jih pravo določa na področju skrbi za mladoletnike, ali jih ne izpolnjujejo zadovoljivo.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se starša razvežeta ali prekineta življenjsko skupnost, se starševska odgovornost lahko določi:

- na zahtevo obeh staršev z regulativnim dogovorom (*convenio regulado*), ki ga morajo odobriti sodišča;
- s sodno odločbo, v okviru kontradiktornega postopka.

Starševsko odgovornost kot institut za varstvo mladoletnikov nosita oba starša.

Ureditve za skrb ter varstvo in vzgojo mladoletnikov so lahko naslednje:

- dodelitev skrbništva le enemu od staršev; ta ureditev je najpogostejša pri prenehanjih življenjske skupnosti in razvezah zakonske zveze, o katerih se starša vzajemno dogovorita, ter pri kontradiktornem postopku; staršu, ki mu nista bila dodeljena varstvo in vzgoja, se običajno določi ureditev obiskovanja;
- dodelitev skupnega skrbništva, pri čemer so mladoletniki izmenično pri enem ali pri drugem staršu;
- v izjemnih primerih, če tako narekujejo okoliščine in je to v interesu mladoletnika, se lahko izda sodna odločba, s katero se skrb ter varstvo in vzgoja dodelijo drugi osebi, in sicer na predlog samih staršev ali na podlagi neposredne odločitve sodišča.

Kadar je za skrb mladoletnika odgovorna uprava, se ohrani ta položaj, pri čemer varstvo in vzgoja nista dodeljena nobenemu od staršev.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Starša, ki se dogovorita glede vprašanj starševske odgovornosti, morata predložiti podpisan regulativni dogovor, ki vključuje vse dogovorjene zadeve. Poleg drugih ukrepov mora ta dogovor izrecno določati:

- skrb ter varstvo in vzgojo mladoletnika;
- ureditev stikov s starši;
- izvajanje starševske odgovornosti;
- uporabo skupnega bivališča;
- preživnino za mladoletnika.

Regulativni dogovor se skupaj z vlogo predloži ustreznemu sodišču prve stopnje. Starši ga morajo potrditi na sodišču, sodnik pa po zaslišanju mladoletnikov, če so dovolj stari, in državnega tožilca oceni dogovore.

Sodnik odobri dogovore zakoncev, ki urejajo posledice razveljavitve zakonske zveze, prenehanja življenjske skupnosti ali razveze zakonske zveze, če ne škodijo otrokom. Če stranki predlagata ureditve stikov in komunikacije med vnuki in njihovimi starimi starši, jih lahko sodnik po zaslišanju starih staršev, ki v te ureditve privolijo, odobri.

Dogovori se lahko zavrnejo le na podlagi utemeljene odločbe. V tem primeru morata zakonca sodniku v odobritev predložiti nov predlog, če je to ustrezno.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Poleg sodne odločbe je za sklenitev dogovora med strankama najboljši alternativni ukrep družinska mediacija.

Da bi bili sprejeti dogovori izvršljivi, se morajo vedno odobriti s sodno odločbo.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodnik mora v sodni odločbi vedno sprejeti odločitev glede naslednjih vprašanj v interesu mladoletnih otrok, pri čemer se izogne ločitvi bratov in sester, če je to mogoče, in jih zasliši, če so sposobni presoje:

- sodni ukrepi v zvezi z varstvom in vzgojo ter skrbjo, ki se dodelijo enemu ali obema staršema, in izobrazbo;
- ureditve stikov, pri čemer se določijo čas, način in kraj komunikacije med starši in otroki ter preživljanja skupnega časa;
- če nastanejo resne okoliščine ali če eden od staršev resno in zaporedoma ne izpolnjuje svojih dolžnosti, se lahko te pravice do stikov izjemoma omejijo ali začasno prekinejo;
- dodelitev roditeljske pravice in, če je to potrebno in ustrezno za otroke, odločitev glede popolnega ali delnega izvajanja te pravice s strani enega od staršev, vključno z odvzemom te pravice, če je odvzem dobro utemeljen;
- preživnina, ki jo plačujeta oba starša za zadovoljitev otrokovih potreb, pri čemer se upoštevajo gospodarske okoliščine, in sprejetje ukrepov, potrebnih za zagotovitev učinkovitosti preživnine;
- dodelitev uporabe skupnega bivališča in stvari v skupni rabi, če se starša o tem ne dogovorita sama, pri čemer ima prednost zakonec, ki sta mu bila dodeljena varstvo in vzgoja mladoletnih otrok.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Na splošno si roditeljsko pravico delita oba starša. Zato imata oba starša pravico do odločanja in reševanja vseh vprašanj v zvezi z mladoletnikom, tudi če sta bila varstvo in vzgoja dodeljena le enemu od njiju.

Če se starša ne moreta dogovoriti glede odločitev, ki bi se lahko ali morale sprejeti v zvezi z mladoletnikom, na primer glede vprašanj šolanja in izobrazbe, kot je izbira šole ali interesnih dejavnosti, zdravstvenega varstva pri izbiri zdravnika, osebnih vprašanj, kot je izbira imena ali verskega izobraževanja, ali glede izbire kraja ali države, v kateri bi mladoletniki živeli, itd., ali če se vzajemni dogovor izkaže za nemogočega, se lahko kateri koli od staršev odloči za reševanje spora pred sodiščem.

Po zaslišanju obeh staršev in otroka, če je ta sposoben presoje, sodnik brez nadaljnje uporabe pravnih sredstev za odločanje pooblasti očeta ali mater. Če se nesoglasja ponavljajo ali če se pojavi drug dejavnik, ki resno ovira izvajanje starševske odgovornosti, lahko sodnik pooblastila za odločanje v celoti ali delno dodeli enemu od staršev ali te funkcije razdeli med njima. Vsi ti ukrepi se lahko sprejmejo za največ dve leti.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Kadar sta varstvo in vzgoja mladoletnika dodeljena obema staršema, se v praksi starša izmenjujeta pri vsakodnevni skrbi za mladoletnika v predhodno določenih obdobjih, ki običajno sovpadajo z določenimi šolskimi obdobji, kot so šolski semestri ali leta.

Oba starša si delita vse šolske počitnice.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V postopku v zakonskih zadevah za prenehanje življenjske skupnosti ali razvezo zakonske zveze na podlagi vzajemnega dogovora je pristojno sodišče prve stopnje, v pristojnosti katerega je zadnje skupno bivališče ali bivališče katerega koli od vložnikov.

V kontradiktornem postopku v zakonskih zadevah je pristojno sodišče prve stopnje na območju prebivališča zakoncev, če pa zakonca prebivata v različnih sodnih okrajih, lahko tožnik izbira med sodiščem na območju zadnjega skupnega prebivališča ali na območju prebivališča toženca.

V postopku, ki zadeva le skrb, varstvo in vzgojo ter preživljanje mladoletnih otrok, pri čemer starša nista poročena drug z drugim, je pristojno sodišče prve stopnje na območju zadnjega skupnega prebivališča staršev. Če živita v različnih sodnih okrajih, lahko tožnik izbira med sodiščem na območju prebivališča toženca ali na območju prebivališča mladoletnika.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Postopki, ki se uporabljajo v teh primerih, so:

kadar se stranki dogovorita – postopek vzajemnega dogovora iz člena 777 zakona o civilnem postopku za prenehanje življenjske skupnosti, razvezo zakonske zveze in sprejetje dokončnih ukrepov o skrbi, varstvu in vzgoji ter preživljanju mladoletnih otrok, če starša nista poročena;

kadar se stranki ne dogovorita – kontradiktorni postopek iz členov 770 in 774 zakona o civilnem postopku, ki se uporablja tudi za postopke družinskega prava in postopke glede mladoletnikov, če starša nista poročena drug z drugim.

V nujnih primerih se lahko zahteva sprejetje ukrepov v okviru naslednjih postopkov:

začasni ukrepi pred vložitvijo vloge za razveljavitev, prenehanje življenjske skupnosti, razvezo zakonske zveze ali v postopkih v zvezi s skrbjo ter varstvom in vzgojo mladoletnih otrok in preživljanjem. To urejata člena 771 in 772 zakona o civilnem postopku;

izrecno je določeno, da se lahko v primeru utemeljenega nujnega ukrepanja sprejmejo ukrepi iz prve izdane odločbe, ki se začnejo izvajati takoj;

začasni ukrepi, ki izhajajo iz sprejetja vloge za postopke v zakonskih zadevah ali postopke v zvezi z mladoletniki, tako kot v prejšnjih primerih. To je določeno v členu 773 zakona o civilnem postopku.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Pridobi se lahko popolna ali delna pravna pomoč, če se zagotovi dokaz, da so izpolnjeni pogoji za upravičenost do pravne pomoči v skladu z zakonom o pravni pomoči (glej „Pravna pomoč – Španija“).

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da bi razjasnili, zoper katere odločbe je mogoče vložiti pravno sredstvo, je treba razlikovati med vsemi mogočimi odločbami v zvezi z vprašani starševske odgovornosti, in sicer:

- zoper vse odločbe v kontradiktornih postopkih se je mogoče pritožiti pri deželnem sodišču;
- prav tako se je mogoče pri deželnem sodišču pritožiti zoper odločbe v postopkih vzajemnega dogovora, vendar le, če se sprejme ukrep, ki se razlikuje od pogojev regulativnega dogovora.

Pravo ne predvideva nobenih pravnih sredstev zoper odločbe o predhodnih začasnih ukrepih ali začasnih ukrepih ali zoper odločbe glede izvajanja roditeljske pravice.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Kadar se sodne odločbe glede starševske odgovornosti ne izvajajo prostovoljno, se lahko pri sodišču prve stopnje, ki jih je izdalo, vložijo zahtevek za izvršitev ukrepa ali ukrepov, ki se ne izvajajo.

Opredeliti je treba kazen ali odločbo, katere izvršitev se zahteva, in osebo, zoper katero se izvede izvršitev.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Odločbe, izdane v državi članici, o izvajanju starševske odgovornosti v postopkih v zakonskih zadevah v zvezi z otrokom, ki so bile izvršljive v zadevni državi članici in so bile priglašene, se na zahtevo katere koli zainteresirane stranke priznajo v Španiji, pri čemer postopki niso potrebni, v skladu z določbami Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo.

Za izvršitev je treba vložiti zahtevek za izvršitev pri sodišču na območju, na katerem prebiva mladoletnik in se zahteva izvršitev. Zahtevku je treba priložiti izvod odločbe, katere izvršitev se zahteva, pri čemer mora izvod izpolnjevati vse zahteve za določitev njegove verodostojnosti, v skladu s standardiziranim obrazcem iz Priloge V. Imeti je treba odvetnika in procesnega pooblaščenca.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Če želi stranka v Španiji ugovarjati priznanju odločbe o starševski odgovornosti, sprejete v drugi državi članici, se mora obrniti na sodišče prve stopnje, pri katerem je bil vložen zahtevek za priznanje, in se sklicevati na kateri koli razlog za nepriznanje iz Uredbe št. 2201/2003.

Razlogi, na katere se je mogoče sklicevati, so:

- odločba je v očitnem nasprotju z javnim redom, pri čemer je treba upoštevati največjo otrokovo korist;
- otroku ni bilo omogočeno, da izrazi svoje mnenje (razen v nujnih primerih);
- odločba je bila izdana v odsotnosti in pisanje o začetku postopka ni bilo vročeno ali stranka o njem ni bila obveščena, razen če se dokaže, da se je stranka strinjala z odločbo;
- stranka, ki ugovarja priznanju in trdi, da odločba ovira izvajanje starševske odgovornosti, ni imela možnosti, da izrazi svoje mnenje;
- odločba je nezdržljiva z drugo, naknadno izdano odločbo.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

V skladu s Haaško konvencijo o varstvu otrok se uporablja pravo, ki se uporablja na območju običajnega prebivališča mladoletnika.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 05/04/2019

Starševska odgovornost - Hrvaška

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Starševska odgovornost pomeni odgovornosti, dolžnosti in pravice staršev, namenjene varstvu otrokovih osebnostnih in premoženjskih pravic in koristi otroka ter njihovemu spodbujanju. Starši morajo izvrševati starševsko odgovornost v skladu z otrokovimi razvojnimi potrebami in možnostmi. Starš se svoji pravici do starševske odgovornosti ne more odpovedati. Starši se morajo o posameznih vidikih starševske odgovornosti z otrokom pogovoriti in dogovoriti v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo.

Starševska odgovornost zajema pravico in dolžnost varovati otrokove osebnostne pravice do zdravja, razvoja, nege in zaščite, vzgoje in izobraževanja, stikov in izbire prebivališča ter pravico in dolžnost upravljati otrokovo premoženje. Vključuje tudi pravico in dolžnost zastopati otrokove osebnostne in premoženjske pravice in interese.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starši imajo pravico in dolžnost izvrševati starševsko odgovornost enakopravno, skupaj in sporazumno. Če starši stalno ne živijo skupaj, morajo izvrševanje starševske odgovornosti sporazumno urediti s sklenitvijo načrta o skupni starševski odgovornosti. Skupno izvrševanje starševske odgovornosti lahko uredi tudi sodišče, ki odločbo izda na podlagi sporazuma staršev o vseh pomembnih vprašanjih iz načrta o skupni starševski odgovornosti. Pri skupnem izvrševanju starševske odgovornosti si morajo starši prizadevati vsa sporna vprašanja reševati sporazumno.

Vsak starš lahko starševsko odgovornost izvršuje v celoti sam, deloma ali kolikor je potrebno za sprejetje odločitve o posameznem pomembnem vprašanju glede otroka. V zgoraj navedenih primerih se lahko pravica drugega starša do izvrševanja starševske odgovornosti omeji le s sodno odločbo, pri čemer se upošteva korist otroka. Če en starš umre ali je razglašen za mrtvega in sta starša pred njegovo smrtjo skupaj izvrševala starševsko odgovornost, jo mora preživeli starš izvrševati sam, ne da bi bila za to potrebna sodna odločba. Vsak od staršev lahko na podlagi sodne odločbe starševsko odgovornost izvršuje sam, če se starši niso sklenili načrta o skupni starševski odgovornosti ali sporazuma v okviru sodnega postopka. V takem primeru mora sodišče dati prednost staršu, ki je izkazal pripravljenost sodelovati pri sklenitvi sporazuma o skupni starševski odgovornosti.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če je starš mladoletna oseba ali oseba, ki ji je na posameznem področju starševske odgovornosti odvzeta poslovna sposobnost, izvrševanje starševske odgovornosti zaradi pravnih ovir miruje. Med mirovanjem lahko navedeni starš vsakodnevno za otroka skrbi sam, skupaj z otrokovim drugim staršem ali skrbnikom otroka, ki se imenuje v skladu z določbami družinskega zakona (*Obiteljski zakon*) o imenovanju skrbnika. Navedeni starš ne more zastopati otroka; če mu je odvzeta poslovna sposobnost, pa ne more zastopati otroka na področju, na katerem mu je poslovna sposobnost odvzeta. Otroka v takem primeru zastopa drugi starš ali skrbnik, ki mora upoštevati mnenje staršev.

Če se starši otroka ali starši in skrbnik ne strinjajo glede zastopanja pri pomembnih odločitvah v zvezi z otrokom, sodišče na predlog otroka, katerega koli od staršev ali skrbnika v nepravdnem postopku odloči, kdo bo otroka v zadevni zadevi zastopal.

Na predlog otroka, katerega koli od staršev ali centra za socialno delo sodišče v nepravdnem postopku odloči o mirovanju izvrševanja starševske odgovornosti (mirovanje izvrševanja starševske odgovornosti zaradi dejanskih ovir), če je kateri koli od

staršev odsoten ali prebiva na neznanem naslovu ali če iz objektivnih razlogov dalj časa ne more izvrševati starševske odgovornosti. V času mirovanja iz zgoraj navedenih razlogov zadevni starš ne sme izvrševati starševske odgovornosti. V takem obdobju mirovanja drugi starš sam izvršuje starševsko odgovornost ali pa je otrok postavljen pod skrbništvo v skladu z določbami družinskega zakona. Sodišče na predlog otroka, starša, katerega izvrševanje starševske odgovornosti miruje, ali centra za socialno delo v nepravdnem postopku odloči o prenehanju mirovanja izvrševanja starševske odgovornosti zaradi dejanskih ovir, če razlogi, zaradi katerih je bilo mirovanje odrejeno, prenehajo obstajati.

Če starša skupaj izvršujeta starševsko odgovornost in eden od njiju umre, drugi starš sam nadaljuje izvrševanje starševske odgovornosti. Če starš, ki sam izvršuje starševsko odgovornost, umre, sodišče na predlog otroka, preživelega starša ali centra za socialno delo v nepravdnem postopku dodeli starševsko odgovornost preživelemu staršu, če meni, da je to v skladu s koristmi otroka. Če oba starša umreta, center za socialno delo postavi otroka pod skrbništvo. Starš, ki izvršuje starševsko odgovornost, lahko še za življenja z oporoko ali notarsko listino (ki se v hrvaščini imenuje *anticipirana naredba* (vnaprejšnja odločitev)) imenuje osebo, za katero meni, da bi lahko v primeru njegove smrti najbolje skrbela za otroka. Če se v primeru smrti starša otroku imenuje skrbnik, se upoštevajo mnenje otroka in želje preživelega starša, razen če se oceni, da upoštevanje takih mnenj/želja ne bi bilo v korist otroka.

Člen 224 družinskega zakona določa, da se otrok postavi pod skrbništvo, če njegovi starši umrejo, izginejo, niso znani ali najmanj en mesec prebivajo na neznanem naslovu; če je staršem otroka odvzeta starševska odgovornost; če starši, ki jim je na posameznem področju odvzeta poslovna sposobnost in jim to preprečuje izvrševanje starševske odgovornosti, otroka niso zaupali osebi, ki izpolnjuje pogoje za skrbnika, ali če se starši strinjajo z oddajo otroka v posvojitev. V skladu s členom 225 družinskega zakona mora center za socialno delo sprejeti odločbo o postavitvi otroka pod skrbništvo in imenovati skrbnika. Center za socialno delo lahko otroka namesti v vsakodnevno varstvo skrbnika, druge osebe, rejniške družine, doma za zapuščene otroke ali v varstvo pravne osebe, ki se ukvarja z dejavnostmi socialnega varstva, razen če družinski zakon ne določa drugače.

Ukrepi za varstvo otrokovih pravic in koristi se sprejemajo na podlagi strokovne ocene, če se ugotovi, da so bile otrokove pravice in koristi kršene ali da so bili otrokove pravice, koristi in razvoj ogroženi. Šteje se, da so bile otrokove pravice ogrožene, če skrb za otroka ni ustrezna, če ima otrok psihosocialne težave, ki se odražajo v njegovem vedenju, čustvenih težavah, težavah v šoli ali drugih težavah pri odraščanju, ali če je verjetno, da bodo nastopile zgoraj navedene okoliščine.

Center za socialno delo lahko za varstvo otrokovih osebnostnih pravic in koristi:

- (1) sprejme nujni ukrep odvzema otroka in njegove namestitve zunaj družine;
- (2) izda opozorilo zaradi napake ali opustitve pri izvrševanju starševske odgovornosti;
- (3) staršem zagotovi strokovno pomoč in podporo pri izvrševanju starševske odgovornosti ter
- (4) uredi, da starši prejmejo intenzivno strokovno pomoč ter nadzor pri izvrševanju starševske odgovornosti.

Sodišče lahko za varstvo otrokovih osebnostnih pravic in koristi:

- (1) začasno zaupa skrb za otroka drugi osebi, rejniški družini ali ustanovi socialnega varstva;
- (2) izda prepoved približevanja otroku;
- (3) staršem odvzame pravico do prebivanja v skupnem domu z otrokom in namesti otroka v vsakodnevno varstvo druge osebe, rejniške družine ali ustanove socialnega varstva;
- (4) če ima otrok vedenjske težave, zagotovi podporo pri njegovi vzgoji z namestitvijo v rejniško družino ali ustanovo socialnega varstva ali
- (5) staršem odvzame starševsko odgovornost.

Družinski zakon med ukrepi za varstvo otrokovih pravic in koristi vsebuje določbe glede zagotavljanja začasne namestitve otroka ali začasne namestitve otroka v varstvo druge osebe, odvzem staršem pravice do prebivanja v skupnem domu z otrokom itd.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Vprašanja glede starševske odgovornosti se lahko rešijo s sklenitvijo načrta o skupni starševski odgovornosti ali s sodno odločbo.

Načrt o skupni starševski odgovornosti je pisni sporazum staršev, v katerem se določi način izvrševanja skupne starševske odgovornosti, kadar otrokovi starši ne živijo stalno skupaj kot družina. Z načrtom o skupni starševski odgovornosti se mora podrobno urediti:

- (1) kraj in naslov otrokovega prebivališča;

(2) čas, ki ga otrok preživi z vsakim od staršev;

(3) način izmenjave informacij, kadar se zahteva soglasje pri sprejemanju pomembnih odločitev glede otroka, ter izmenjave pomembnih informacij v zvezi z otrokom;

(4) znesek preživninske obveznosti starša, pri katerem otrok ne prebiva;

(5) način reševanja prihodnjih spornih vprašanj.

Starši lahko načrt o skupni starševski odgovornosti pripravijo sami ali v postopku obveznega svetovanja ali v postopku družinske mediacije.

Če se starši ne morejo sporazumeti o načrtu o skupni starševski odgovornosti ali če tak načrt sodišče zavrne, lahko kateri koli od staršev ali otrok vloži tožbo glede vprašanja, s katerim od staršev bo otrok prebival, glede načinov izvrševanja starševske odgovornosti, otrokovih stikov z drugim staršem ali preživljanja otroka. Sodišče pri odločanju o tem, s katerim od staršev bo otrok prebival, o izvrševanju starševske odgovornosti ali glede otrokovih stikov z drugim staršem ni vezano na zahteve strank. Sodišče lahko o tem, s katerim od staršev bo otrok prebival, načinih ohranjanja njegovih stikov z drugim staršem in izvrševanju starševske odgovornosti odloči na podlagi sporazuma staršev, če meni, da je ta v korist otroka.

Sodišče po uradni dolžnosti odloči, s katerim od staršev bo otrok prebival, o načinih izvrševanja starševske odgovornosti, stikov otroka z drugim staršem in preživljanju otroka, in sicer z izdajo odločbe, s katero se ugotovi neobstoj zakonske zveze ali se zakonska zveza razveljavi ali razveže, ter v drugih primerih, ko starša živita ločeno, ali z izdajo odločbe o ugotavljanju ali izpodbijanju materinstva ali očetovstva, če je izdaja take odločbe glede na izid sodnega postopka in dejanske okoliščine mogoča in potrebna.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Načrt o skupni starševski odgovornosti postane izvršljiv tako, da se predloži sodišču v nepravdnem postopku; sodišče preveri njegovo vsebino in ga v skladu z določbami družinskega zakona potrdi ali zavrne. Načrt o skupni starševski odgovornosti je mogoče spremeniti v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo ali če so spremembe potrebne, ker so se okoliščine bistveno spremenile. Načrt se po morebitni spremembi predloži sodišču v nepravdnem postopku; sodišče preveri njegovo vsebino in spremembe potrdi ali zavrne.

Sodišče lahko o tem, s katerim od staršev bo otrok prebival, o načinih ohranjanja njegovih stikov z drugim staršem in izvrševanju starševske odgovornosti odloči na podlagi sporazuma staršev, če meni, da je ta v korist otroka. Če se starša odločita izvrševati skupno starševsko odgovornost, morata v sporazumu urediti vsa pomembna vprašanja iz načrta o skupni starševski odgovornosti. Odločba sodišča, izdana na podlagi sporazuma staršev o izvrševanju skupne starševske odgovornosti, ima glede pravnih sredstev ali možnosti sprememb odločbe sodišča enake pravne učinke kot načrt o skupni starševski odgovornosti, ki ga potrdi sodišče. Če sodna odločba temelji na zgoraj navedenem sporazumu staršev o izvrševanju skupne starševske odgovornosti, taka odločba ne potrebuje obrazložitve.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Če se starša ne moreta dogovoriti o načrtu o skupni starševski odgovornosti, ju center za socialno delo spodbuja k sklenitvi sporazuma v postopku družinske mediacije, razen če zakon določa, da se mediacija ne izvaja. Če se starša, ki nameravata razvezati zakonsko zvezo, ne dogovorita o načrtu o skupni starševski odgovornosti, ju center za socialno delo opozori, da bo sodišče po uradni dolžnosti v postopku razveze zakonske zveze, ki se začne na podlagi tožbe enega od zakoncev:

(1) izdalo sodno odločbo o tem, s katerim od staršev bo otrok prebival, o ureditvi starševske odgovornosti, stikov otroka z drugim staršem in preživljanju otroka;

(2) otroku v skladu z družinskim zakonom omogočilo izraziti mnenje in

(3) otroku v skladu z določbami družinskega zakona imenovalo posebnega skrbnika.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

V skladu s členom 413 družinskega zakona sodišče po uradni dolžnosti odloči o tem, s katerim od staršev bo otrok prebival, o izvrševanju starševske odgovornosti, stikov otroka z drugim staršem in preživljanju otroka, in sicer z odločbo, s katero se ugotovi

neobstoj zakonske zveze ali se zakonska zveza razveljavi ali razveže, ter v drugih primerih, ko starša živita ločeno, ali z izdajo odločbe o ugotavljanju ali izpodbijanju materinstva ali očetovstva, če je izdaja take odločbe glede na izid sodnega postopka in dejanske okoliščine mogoča in potrebna.

Sodišče lahko:

- (1) omeji ali prepove stike otroka z drugim staršem;
- (2) odloči, da se stiki izvajajo pod nadzorom strokovnjaka;
- (3) glede na okoliščine zadeve sprejme ukrepe za varstvo otrokovih pravic in koristi ali
- (4) odloči o ureditvi stikov z mačeho ali očimom, če sta z otrokom živela in zanj skrbela v času prenehanja zakonske skupnosti.

V skladu s členom 417 družinskega zakona mora sodišče v postopku odločanja o stikih otroka z drugim staršem starše opozoriti, da so ti stiki posebno pomembni za dobrobit otroka, ter tako starše spodbuditi k sklenitvi sporazuma in sodelovanju v postopku družinske mediacije, razen v primerih družinskega nasilja; če starša ne dosežeta sporazuma, pa mora sodišče zagotoviti, da je kraj, v katerem se izvajajo stiki otroka z drugim staršem, primeren za otroka, pri čemer se upoštevajo krajevne in časovne omejitve drugega starša. Sodna odločba mora podrobno določati, kako, kdaj in kje lahko drugi starš prevzame in vrne otroka, ter po potrebi podrobnosti o stroških stikov. Sodišče v obrazložitvi odločbe pisno opozori na pravne posledice neizpolnjevanja obveznosti omogočanja stikov otroka z drugim staršem (ki so lahko med drugim denarna kazen, zaporna kazen ali sprememba odločbe o tem, s katerim staršem otrok prebiva).

V skladu s členom 418 družinskega zakona lahko sodišče v postopku odločanja o stikih otroka z drugim staršem sprejme enega ali več ukrepov za zagotavljanje izvrševanja odločbe, če se mu zdi verjetno, da starš, s katerim otrok prebiva, ne bo upošteval sodne odločbe glede stikov otroka z drugim staršem, in sicer:

- (1) lahko imenuje osebo za pomoč pri izvrševanju sodne odločbe ali sporazuma o izvrševanju stikov otroka z drugim staršem in
- (2) lahko odredi, da mora starš, s katerim otrok prebiva, predložiti varščino v gotovini.

Pri določanju takih ukrepov sodišče zlasti upošteva preteklo vedenje starša, s katerim otrok prebiva.

V skladu s členom 419 družinskega zakona lahko sodišče v postopku odločanja o stikih otroka z drugim staršem določi enega ali več ukrepov za zagotovitev vrnitve otroka ali preprečitev, da bi drugi starš otroka ugrabil (na primer z odreditvijo, naj drugi starš v času stikov predloži svoj potni list sodišču, ki je izrekel ukrep, ali predloži varščino v gotovini; ali odreditvijo prepovedi odtujitve ali obremenitve premoženja drugega starša – podatki o taki prepovedi se vpišejo v javne registre; ali odreditvijo rednega javljanja drugega starša pri pristojnem organu, kot je center za socialno delo, skupaj z otrokom ter v kraju, kjer potekajo stiki; ali z določitvijo kraja, v katerem naj potekajo stiki, ali s prepovedjo zapustitve države, v kateri potekajo stiki, ki velja za otroka, tako da se podatki o taki prepovedi vnesejo v nacionalni ali nadnacionalni informacijski sistem). Pri določanju navedenih ukrepov mora sodišče zlasti upoštevati preteklo vedenje starša, ki uveljavlja pravico do stikov.

V skladu s členom 421 družinskega zakona sodne odločbe o starševski odgovornosti ali ureditvi stikov ni treba obrazložiti, če temelji na sporazumu staršev, ki je bil sklenjen v skladu z določbami družinskega zakona, ali če je bila sodna odločba razglašena ustno v navzočnosti vseh strank in so se vse stranke odpovedale pravnim sredstvom.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Če je bila starševska odgovornost enega starša na podlagi določb družinskega zakona ali sodne odločbe na nekaterih področjih omejena, mora v skladu s členom 99 družinskega zakona drugi starš otroka na teh področjih zastopati sam.

Člen 105 družinskega zakona določa, da lahko vsak starš starševsko odgovornost izvršuje sam v celoti, deloma ali kolikor je potrebno za sprejetje odločitve o posameznem pomembnem vprašanju glede otroka. V zgoraj navedenih primerih se lahko pravica drugega starša do izvrševanja starševske odgovornosti omeji le s sodno odločbo, pri čemer se upošteva korist otroka. Če en starš umre ali je razglašen za mrtvega in sta starša pred njegovo smrtjo skupaj izvrševala starševsko odgovornost, jo mora preživeli starš izvrševati sam, ne da bi bila za to potrebna odločba sodišča. Ko sodišče odloča o izključni starševski odgovornosti enega od staršev, odloči tudi, ali tak starš sam zastopa otroka v zadevah, ki se nanašajo na njegove bistvene osebne pravice, ali je potrebno soglasje drugega starša, kot je navedeno v členu 100 družinskega zakona (zastopanje otroka v zadevah, ki se nanašajo na njegove bistvene osebne pravice, pomeni zastopanje v primeru kakršne koli spremembe otrokovega imena, stalnega oziroma začasnega prebivališča ali izbire oziroma spremembe verske pripadnosti).

Člen 110 družinskega zakona določa, da lahko vsak starš v času, ko otrok biva pri njem, sam sprejema vsakodnevne odločitve glede otroka, in to ne glede na to, ali je starševska odgovornost izključna ali skupna. V nujnih primerih, tj. ko otroku grozi neposredna nevarnost, lahko vsak starš sprejme kateri koli nujen ukrep v korist otroka brez soglasja drugega starša. O tem mora drugega starša obvestiti takoj, ko je mogoče.

Ne glede na to, ali je starševska odgovornost izključna ali skupna, se morata starša obveščati o otrokovem zdravju, zagotavljati doslednost njegove vzgoje ter se obveščati o njegovih šolskih in obšolskih dejavnostih. Vse izmenjave takih informacij morajo biti hitre, pregledne in osredotočene izključno na otroka.

Nobeden od staršev ne sme zlorabiti svoje dolžnosti sodelovanja za nadzor nad drugim staršem.

Poleg zgoraj navedenega člen 112 družinskega zakona določa, da je starš, ki je omejen v izvrševanju starševske odgovornosti na posameznem področju, upravičen do ohranjanja stikov z otrokom, sprejemanja vsakodnevnih odločitev v zvezi z njim, sprejemanja nujnih ukrepov, če otroku grozi neposredna nevarnost, in do prejetja informacij o pomembnih okoliščinah v zvezi z otrokovimi osebnostnimi pravicami. Te pravice se lahko omejijo ali odvzamejo le s sodno odločbo, če je to potrebno za zaščito otrokovih koristi. Starš, ki ne izvršuje starševske odgovornosti, je upravičen od drugega starša zahtevati informacije o pomembnih okoliščinah v zvezi z otrokovimi osebnostnimi pravicami, če ima za to pravni interes in če to ni v nasprotju s koristmi otroka. V primeru spora sodišče v nepravdnem postopku na predlog otroka ali katerega koli od staršev odloči tako, da se zaščitijo otrokove koristi.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Člen 108 družinskega zakona določa, da morata starša, ki imata skupno starševsko odgovornost, vse pomembne odločitve glede otroka sprejemati skupaj in sporazumno. Pomembne odločitve glede otroka se nanašajo na zastopanje otroka v zadevah v zvezi z njegovimi bistvenimi osebnostnimi pravicami ter v zvezi z njegovim vrednim premoženjem in premoženjskimi pravicami. Pomembne odločitve glede otroka so lahko tudi tiste, ki bi lahko pomembno vplivale na njegovo življenje, na primer odločitve glede otrokovih stikov z osebami, s katerimi si je blizu, izrednih medicinskih postopkov ali zdravljenj ter izbire šole. Vse take odločitve so veljavne, če z njimi soglaša tudi drugi starš. V izrednih primerih, na primer pri nujnem medicinskem postopku, se uporabljajo določbe posebnega predpisa o varstvu pravic pacientov. Člen 100 družinskega zakona vsebuje določbe o zastopanju otroka v zadevah, ki se nanašajo na njegove bistvene osebnostne pravice (v primeru kakršne koli spremembe otrokovega imena, stalnega oziroma začasnega prebivališča ali izbire oziroma spremembe verske pripadnosti). Šteje se, da je zastopanje v zvezi z otrokovimi bistvenimi osebnostnimi pravicami veljavno, če je starš, ki otroka zastopa, pridobil pisno soglasje drugega starša, ki je prav tako upravičen zastopati otroka. V nekaterih zakonsko določenih primerih soglasje ni potrebno, če starš, s katerim otrok prebiva, pridobi soglasje centra za socialno delo. Če starš, ki zastopa otroka, ne more pridobiti pisnega soglasja, sodišče v nepravdnem postopku na predlog otroka ali katerega koli od staršev odloči o tem, kateri od staršev bo zastopal otroka v konkretni zadevi, da se tako zaščitijo otrokove koristi.

Člen 101 družinskega zakona vsebuje določbe o zastopanju v zadevah, ki se nanašajo na otrokovo vredno premoženje ali njegove premoženjske pravice.

Če se starša, ki sta oba upravičena zastopati otroka, ne moreta sporazumeti o pomembnih odločitvah glede otroka, mora v skladu s členom 109 družinskega zakona sodišče v nepravdnem postopku na predlog otroka ali katerega koli od staršev odločiti, kateri od staršev bo v konkretni zadevi zastopal otroka. Če se pomembne odločitve nanašajo na otrokove osebnostne pravice, se morata starša pred vložitvijo vloge v nepravdnem postopku udeležiti obveznega svetovanja.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Predlogi in tožbe se vložijo pri krajevno pristojnem občinskem sodišču.

V skladu s členom 34 zakona o pravdnem postopku (*Zakon o parničnem postopku*) v naslednjih sporih na prvi stopnji vedno odločajo občinska sodišča: v sporih o obstoju ali neobstoju zakonske zveze, o njeni razveljavitvi ali razvezi; v sporih o ugotavljanju ali izpodbijanju materinstva ali očetovstva; v sporih o določitvi starša, s katerim bo otrok prebival, in v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, kadar hkrati teče tudi postopek glede ugotovitve obstoja ali neobstoja zakonske zveze ali njene razveljavitve oziroma razveze.

Družinski zakon določa, da je pred uvedbo postopka za razvezo zakonske zveze, če obstajajo skupni mladoletni otroci, ali pred uvedbo drugih sodnih postopkov o izvrševanju starševske odgovornosti in stikov z otrokom potrebno obvezno svetovanje. Določbe družinskega zakona, ki se nanašajo na obvezno svetovanje pred vložitvijo vloge za razvezo zakonske zveze v primeru skupnih mladoletnih otrok, se smiselno uporabljajo tudi za obvezno svetovanje pred uvedbo postopka za ureditev izvrševanja starševske odgovornosti in stikov otroka z drugim staršem, kadar je življenjska skupnost staršev prenehala. Primeri, v katerih se obvezno

svetovanje ne izvede, so zakonsko določeni. Obvezno svetovanje se začne na predlog stranke. Predlog se vložijo pri centru za socialno delo pisno ali ustno na zapisnik. Obvezno svetovanje zagotavljajo strokovne skupine centrov za socialno delo, ki so krajevno pristojne glede na stalno ali začasno prebivališče otroka ali glede na zadnje skupno stalno ali začasno prebivališče zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev. Obvezno svetovanje je postopek, ki zahteva osebno navzočnost družinskih članov (zastopanje ni dovoljeno). Po koncu obveznega svetovanja center za socialno delo pripravi poročilo, ki velja šest mesecev od datuma zaključka obveznega svetovanja.

Pred vložitvijo vloge za razvezo zakonske zveze je obvezna udeležba na prvem srečanju družinske mediacije.

Odvisno od vrste vložene vloge (zakonski spor, spor o ugotavljanju ali izpodbijanju materinstva ali očetovstva, spor glede starševske odgovornosti, spor glede stikov, vloga za sporazumno razvezo zakonske zveze ali zahteva za odobritev načrta o skupni starševski odgovornosti) mora predlagatelj med drugim predložiti poročilo o obveznem svetovanju, dokazilo o udeležbi na prvem srečanju družinske mediacije ali načrt o skupni starševski odgovornosti. Zahtevani dokumenti so odvisni od vloge, ki se vlaga.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

V vseh postopkih s področja družinskega prava, ki zadevajo otroke, morajo pristojni organi hitro ukrepati in zaščititi otrokove koristi.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da. Brezplačno pravno pomoč ureja zakon o brezplačni pravni pomoči (*Zakon o brezplačni pravni pomoči*) (*Narodne novine* (NN; Uradni list Republike Hrvaške), št. 143/2013).

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da. Stranke lahko vložijo pritožbo zoper sodno odločbo, izdano na prvi stopnji, v 15 dneh od datuma vročitve izvoda sodne odločbe, razen če zakon o pravnem postopku ne določa drugega roka. V posebnih nepravdnih postopkih, ki se urejajo z družinskim zakonom, je mogoče vložiti pritožbo zoper sodno odločbo, izdano na prvi stopnji, razen če zakon ne določa drugače. Pritožbo je treba vložiti v 15 dneh od datuma vročitve sodne odločbe.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Obrniti se je treba na krajevno pristojno občinsko sodišče. Vsi izvršilni postopki se izvedejo na podlagi določb zakona o izvršbi (*Ovršni zakon*), družinski zakon pa vsebuje posebne določbe glede izvršbe, katerih namen je zagotoviti predajo otroka, ter glede izvršbe, katerih namen je zagotavljanje stikov z otrokom (členi 509–525 družinskega zakona).

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Vložiti je treba predlog za priznanje tuje sodne odločbe v skladu z zakonom o reševanju kolizij zakona s predpisi drugih držav v določenih razmerjih (*Zakon o reševanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN št. 53/91, 8/01).

Hrvaška od 1. julija 2013 izvaja Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000. Poglavje III navedene uredbe se smiselno uporablja za priznanje in razglasitev izvršljivosti sodnih odločb glede starševske odgovornosti.

Zahteva za priznanje ali nepriznanje, zahteva za razglasitev izvršljivosti in predlog za izvršbo se vložijo pri krajevno pristojnem občinskem sodišču.

Predlog za izvršbo se vložijo pri krajevno pristojnem občinskem sodišču.

Za postopke za priznanje in izvršitev tujih sodnih odločb se uporabljajo določbe Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 in določbe zakona o izvršbi, družinskega zakona itd.

16 Na katero sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pritožbo je treba vložiti pri občinskem sodišču. O njej odloči županijsko sodišče.

Za pritožbeni postopek veljajo določbe Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 in določbe zakona o pravnem postopku.

17 Katere pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

V skladu s členom 40 zakona o reševanju kolizij zakona s predpisi drugih držav v določenih razmerjih se v razmerjih med starši in otroki uporablja pravo države, katere državljanji so starši in otroci. Če so starši in otroci državljani različnih držav, se uporablja pravo države, v kateri imajo vsi stalno prebivališče. Če so starši in otroci državljani različnih držav in nimajo stalnega prebivališča v isti državi, se uporablja hrvaško pravo, če je otrok ali kateri koli od staršev hrvaški državljan. V razmerjih med starši in otroki, ki niso zajeta v zgornjih določbah, se uporablja pravo države, katere državljan je otrok.

Hrvaška od 1. januarja 2010 izvaja Haaško konvencijo iz leta 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok.

Za več informacij glej:

družinski zakon (NN št. 103/15),

zakon o izvršbi (NN št. 112/12, 25/13, 93/14),

zakon o reševanju kolizij zakona s predpisi drugih držav v določenih razmerjih (NN št. 53/91, 88/01),

zakon o brezplačni pravni pomoči (NN št. 143/2013),

zakon o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (NN št. 127/2013),

Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 18/07/2019

Starševska odgovornost - Italija

KAZALO

- [1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?](#)
- [2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?](#)
- [3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?](#)
- [4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?](#)
- [5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?](#)
- [6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?](#)
- [7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?](#)
- [8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?](#)
- [9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?](#)
- [10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?](#)

- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Z zakonom o reformi razmerja med starši in otroki (zakon št. 219/2012) in z zakonodajno uredbo št. 154/2013, katere določbe so se začele uporabljati 7. februarja 2014, se je v italijanskem pravu pojem „starševske avtoritete“ (*potestà genitoriale*) nadomestil s pojmom „starševske odgovornosti“ (*responsabilità genitoriale*).

Starševska odgovornost je dolžnost vzdrževati, vzgajati in izobraževati otroke ter jim zagotavljati moralno podporo, pri čemer se upoštevajo njihove sposobnosti, nagnjenja in prizadevanja.

Otroci imajo tudi pravico, da vzdržujejo uravnoteženo in stalno zvezo z obema staršema, da vsak od staršev zanje skrbi, jih vzgaja, izobražuje in jim zagotavlja moralno podporo ter da ohranjajo pomembne stike s predniki in sorodniki vsakega od staršev.

Tudi otroci imajo dolžnosti: spoštovati morajo starše in prispevati k vzdrževanju družine, dokler v njej živijo.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševska odgovornost nastane na podlagi zakona, če sta starša med seboj sklenila zakonsko zvezo. V takem primeru imata oba starša starševsko odgovornost do svojih otrok.

Če starša med seboj nista sklenila zakonske zveze, ima starševsko odgovornost starš, ki je otroka priznal. Če otroka priznata oba starša, imata in izvršujeta starševsko odgovornost do otroka oba, kot če bi sklenila zakonsko zvezo. Če starša med seboj nista sklenila zakonske zveze in otroka nista priznala hkrati, poznejše priznanje ni mogoče brez privolitve starša, ki je otroka že priznal.

Starša svojo starševsko odgovornost izvajata na podlagi medsebojnega dogovora, pri čemer upoštevata sposobnosti, nagnjenja in prizadevanja otroka. Starša se morata zlasti sporazumeti o otrokovem običajnem prebivališču.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če otroku začasno ni na voljo ustrezno družinsko okolje, se uredi, da zanj skrbi rejniška družina.

Če starša ne izkazuje zadostne sposobnosti, da bi skrbela za vzgojo otrok, če sta na primer izredno konfliktna, sodišča varstvo in vzgojo otroka pogosto dodelijo socialni službi v kraju prebivališča družine. To običajno pomeni omejitev izvrševanja starševske odgovornosti: odločitve glede otrokovega zdravja, izobraževanja in vzgoje običajno prevzame socialna služba v kraju prebivališča družine. V takih primerih otrok še naprej živi s svojimi starši ali z enim od njiju. V najhujših primerih pa sodišče odredi odvzem otroka iz družinskega okolja.

Če starš krši ali zanemarja svoje dolžnosti ali zlorablja s tem povezane pristojnosti in to povzroči resno škodo otroku, lahko sodišče odredi odvzem starševske odgovornosti takemu staršu.

Če sta oba starša pokojna ali če jima je bila odvzeta starševska odgovornost ali če te iz katerega koli razloga ne moreta izvrševati, se imenuje skrbnik. Skrbnik skrbi za otroka, ga zastopa v vseh civilnih postopkih in upravlja njegovo premoženje.

Civilni zakonik tudi določa, da lahko sodišče imenuje posebnega skrbnika, kadar oba starša ne zmoreta ali nočeta (ali kadar starš, ki sam izvršuje starševsko odgovornost, ne zmore ali noče) opraviti enega ali več dejanj v interesu otroka, ki ne spadajo v okvir vsakodnevnih obveznosti. V takem primeru ima posebni skrbnik pravico opraviti navedena posebna dejanja.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvezeta ali razideta?

Starševska odgovornost obeh staršev se ne konča po prenehanju življenjske skupnosti, razvezi zakonske zveze, prenehanju njenih civilnih učinkov, njeni razveljavitvi ali ničnosti.

Običajna oblika varstva in vzgoje otroka, s katero se zagotavlja sostarševstvo, je skupno varstvo in vzgoja otroka, pri katerem oba starša izvršujeta starševsko odgovornost.

Najpomembnejše odločitve glede otroka, ki se nanašajo na izobraževanje, vzgojo, zdravje in izbiro običajnega prebivališča otroka, sprejemata starša skupaj in v otrokovo korist, pri čemer upoštevata njegove sposobnosti, naravna nagnjenja in prizadevanja; nasprotno pa velja, da lahko starša glede vsakodnevnih vprašanj svojo starševsko odgovornost izvršujeta tudi ločeno (člen 337-ter civilnega zakonika).

Skupno varstvo in vzgoja otroka ne pomeni nujno, da otrok z vsakim od staršev preživlja enako veliko časa. Običajno se v odločbi o prenehanju življenjske skupnosti ali razvezi zakonske zveze opredeli starš, pri katerem bo otrok stalno živel, in pogoji, pod katerimi lahko starš, pri katerem otrok ne bo živel, preživlja čas z otrokom. Čas, ki ga otrok preživlja z vsakim od staršev, se lahko razdeli tudi enakovredno, če starša živita v bližini in imata podoben življenjski slog, vendar taka ureditev ne sme škodljivo vplivati na otrokovo socialno ali šolsko življenje.

Če pa skupno varstvo in vzgoja otroka ni v otrokovo korist, lahko sodnik z obrazloženo odločbo izključno varstvo in vzgojo otroka dodeli enemu od staršev (člen 337c civilnega zakonika).

Najpogostejši primeri, v katerih se izključno varstvo in vzgoja otroka dodeli enemu od staršev, so: 1. če eden od staršev pomeni tveganje za fizično in psihološko dobrobit otroka (nasilni starš, starš z obsežno kazensko evidenco, starš, ki je odvisen od prepovedanih drog ali alkoholik); 2. če starš ni sposoben otroku zagotoviti moralne in materialne podpore ali če za otroka ni pokazal nobenega zanimanja; 3. če eden od staršev pred otrokom omalovažuje drugega starša; 4. če je med staršema toliko sovražnosti, da bi to lahko škodovalo otrokovemu duševnemu ravnotežju in psihološkemu razvoju.

V primeru izključnega varstva in vzgoje otroka starševsko odgovornost izvršuje le starš s to pravico, vendar morata vse najpomembnejše odločitve v zvezi z otrokom sprejemati oba starša, razen če ni določeno drugače zaradi posebno resnih okoliščin, na primer nasilnega vedenja ali zlorabe (člen 337c civilnega zakonika).

Starš, ki ne izvršuje starševske odgovornosti, ima pravico in dolžnost spremljati izobraževanje, vzgojo in življenjske razmere otroka (zadnji odstavek člena 316).

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Sporazum staršev o izvrševanju starševske odgovornosti po prenehanju življenjske skupnosti se mora predložiti krajevno pristojnemu sodišču, ki nato presodi, ali sporazum zagotavlja pravice in dobrobit otrok; če jih, sodišče sporazum odobri.

Če želita zakonca z mladoletnimi otroki prenehati življenjsko skupnost ali se želita razvezati in se sporazumeta glede varstva in vzgoje otrok ter izvrševanja starševske odgovornosti, lahko izbirata med dvema rešitvama:

(a) pri sodišču lahko vložita skupno vlogo za odobritev sporazuma;

(b) uporabita lahko pogajanja ob pomoči odvetnika (člen 6 zakonodajne uredbe št. 132/2014): to je dogovor, na podlagi katerega se stranki sporazumeta, da bosta v dobri veri in pošteno sodelovali s ciljem mirne rešitve spora, povezanega s prenehanjem življenjske skupnosti ter varstvom in vzgojo otrok.

Če obstajajo mladoletni otroci (pa tudi odrasli otroci, ki so brez sposobnosti ali s hudo invalidnostjo ali ki ekonomsko niso samostojni), je treba dogovor, sklenjen na podlagi pomoči pri pogajanjih, v desetih dneh poslati javnemu tožilcu pri pristojnem sodišču, ki potrdi dogovor, če meni, da je ta v korist otrok. Če pa javni tožilec meni, da dogovor ni v otrokovo korist, ga v petih dneh posreduje predsedniku sodišča, ki takoj določi datum naroka za udeležbo strank (ta se mora opraviti v 30 dneh).

Ko je dogovor potrjen, ima enako veljavo kot odredbe sodišča, izdane v zvezi s prenehanjem življenjske skupnosti ali razvezo zakonske zveze.

Če starša nista sklenila zakonske zveze, je mogoča le prva rešitev (tj. dogovor, ki ga odobri sodišče).

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Starša se lahko pri reševanju težav glede izvrševanja starševske odgovornosti obrneta na družinskega mediatorja. Cilj mediacije ni doseči spravo med staršema, ampak omogočiti sklenitev dogovora glede pogojev izvrševanja starševske odgovornosti, s čimer se je mogoče izogniti kakršnim koli konfliktom ali jih vsaj zmanjšati. Vse dogovorjene rešitve pa je treba predložiti sodišču, ki oceni, ali je bila upoštevana otrokova korist.

Če spora ni mogoče tako rešiti, ga je treba predložiti pristojnemu sodišču v postopku prenehanja življenjske skupnosti, razveze zakonske zveze ali postopku v zvezi z varstvom in vzgojo otroka.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Ločevati je treba med dvema možnostma:

(a) Če se starša ne strinjata o posebno pomembnih vprašanjih, lahko spor predložita sodišču. V takih primerih sodišče predvsem predlaga rešitve, ki so v največjo korist otroka in družinske enote. Če se spor nadaljuje, sodišče podeli pristojnost odločanja o posameznem vprašanju staršu, za katerega meni, da bo verjetneje skrbel za otrokovo korist.

(b) Starša lahko pri sodišču vložita tožbo, v kateri zahtevata odločitev glede pravice do varstva in vzgoje otrok in njihovega prebivališča (običajno, kadar želita starša prenehati življenjsko skupnost). V takem primeru sodišče odloči o:

- varstvu in vzgoji otrok, pri čemer je prva izbira skupno varstvo in vzgoja otrok (torej oba starša),
- časovni ureditvi in pogojih bivanja pri vsakem staršu,
- višini preživnine in na splošno prispevku vsakega od staršev k izdatkom za otrokovo nego, izobraževanje in vzgojo.

Glede na to, da morata starša tudi v primeru prenehanja življenjske skupnosti ali razveze zakonske zveze najpomembnejše odločitve sprejemati skupaj, lahko starša, ki se o posameznem vprašanju ne strinjata, spor predložita sodišču, kot je navedeno v točki (a).

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Starš, ki mu je bila dodeljena izključno varstvo in vzgoja otrok, izvršuje starševsko odgovornost sam, razen če sodišče ne odredi drugače. To zlasti pomeni, da lahko zadevni starš sam odloča tudi o nevsakdanjih zadevah.

Vendar pa velja, da tudi, če je bilo izključno varstvo in vzgoja otroka dodeljeno enemu od staršev, morata najpomembnejše odločitve glede otrok (tj. tiste, ki se nanašajo na izobraževanje, vzgojo in zdravje) sprejemati oba starša, razen če je v odločbi o dodelitvi varstva in vzgoje otroka določeno drugače.

Sodniki običajno odločijo, da soglasje starša, ki mu ni bilo dodeljeno varstvo in vzgoja otrok, ni potrebno, če je takšen starš odsoten, ne kaže zanimanja, ni dosegljiv ali se je v preteklosti vedel nasilno ali izvajal zlorabo.

Starš, ki mu ni bilo dodeljeno varstvo in vzgoja otroka, ima pravico in dolžnost spremljati otrokovo izobraževanje, vzgojo in življenjske razmere ter se lahko obrne na sodišče, če meni, da so bile sprejete odločitve, ki so v nasprotju z otrokovo koristjo.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Če se dodeli skupno varstvo in vzgoja otroka, starševsko odgovornost izvršujeta oba starša, ki se morata o usmeritvi otrokovega življenja strinjati ter skupaj sprejemati odločitve o otrokovem izobraževanju, vzgoji, zdravju in izbiri običajnega prebivališča, pri tem pa zagotavljati, da so navedene odločitve v otrokovo korist. Glede vsakodnevnih odločitev pa velja, da starša svojo odgovornost izvršujeta ločeno, in sicer v obdobjih, ko otrok z njima živi.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Sodišče splošne pristojnosti (*Tribunale ordinario*) je pristojno v vseh postopkih v zvezi z varstvom in vzgojo otrok ter s tem povezanih vprašanj, ki se nanašajo na starševsko odgovornost.

Če se spor nanaša na odvzem ali omejitev starševske odgovornosti ali njeno ponovno vzpostavitev, vendar ne vključuje varstva in vzgoje otrok, je pristojno sodišče za mladoletnike (*Tribunale per i minorenni*).

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Če je vprašanje, ki se nanaša na varstvo in vzgojo otrok ter izvrševanje starševske odgovornosti nad otroki, rojenimi v zakonski zvezi ali življenjski skupnosti, del spora glede prenehanja življenjske skupnosti ali razveze zakonske zveze, se uporablja postopek, ki je naveden v oddelku [Razveza zakonske zveze](#).

Sodišče sprejema ukrepe glede varstva in vzgoje otrok ter izvrševanja starševske odgovornosti nad otroki, rojenimi zunaj zakonske zveze, na nejavnem naroku, na podlagi povzetka informacij ter po zaslišanju javnega tožilca in strank; sodišče lahko v nujnem primeru odredi začasne ukrepe v korist otroka.

V obeh primerih lahko sodnik odredi nujne začasne ukrepe za zaščito otrok. Postopki se razlikujejo glede na to, ali se nanašajo na otroke staršev, ki sta sklenila zakonsko zvezo, ali staršev, ki je nista sklenila, vendar je pristojno sodišče v obeh primerih sodišče splošne pristojnosti.

Kot v vseh postopkih, ki se nanašajo na otroke, sodnik zasliši otroka, če je ta star 12 let ali več in če je razsoden.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Pravno pomoč je mogoče dobiti za kritje stroškov prenehanja življenjske skupnosti, razveze zakonske zveze in postopkov v zvezi z varstvom in vzgojo otrok ter postopkov v zvezi z omejitvijo ali odvzemom starševske odgovornosti.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti je mogoče vložiti pri pritožbenem sodišču (*Corte d'Appello* – sodišču druge stopnje).

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Odločbe sodišča glede starševske odgovornosti so izvršljive.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici EU, se samodejno prizna. Vendar lahko v skladu z Uredbo (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 vsaka zainteresirana stran vložijo predlog za priznanje ali nepriznanje odločbe.

Zainteresirana stran mora za priznanje odločbe predložiti vlogo za izvršbo pri krajevno pristojnem pritožbenem sodišču. Ko se odločba prizna za izvršljivo, se izvrši pod enakimi pogoji kot veljajo za odločbe, izdane v tej državi članici.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pristojni pravosodni organ je pritožbeno sodišče s krajevno pristojnostjo (v skladu z nacionalnimi pravili se to nanaša na kraj, kjer se odločba izvršuje). Uporablja se pravdni postopek, ki se zaključi z ugotovitveno sodbo, zoper katero je mogoče vložiti pritožbo zaradi pravnih vprašanj (*ricorso per cassazione*).

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Ker je Italija ratificirala Haaško konvencijo iz leta 1996, se uporabljajo določbe navedene konvencije. Zato se za priznanje in prenehanje starševske odgovornosti, njeno izvrševanje ter odvzem ali omejitev uporablja pravo države otrokovega običajnega prebivališča.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 01/07/2019

- 1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?
- 2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?
- 3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?
- 4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?
- 5 Ak rodičia uzatvorili dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formalities musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?
- 6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?
- 7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?
- 8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?
- 9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opatery obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?
- 10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?
- 11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?
- 12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?
- 13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?
- 14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?
- 15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?
- 16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?
- 17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

Pojem „starševska odgovornost“ zajema dajanje imena otroku, skrb za otroka, upravljanje njegovega premoženja in zastopanje otroka v vseh zadevah ali pravnih poslih, ki se nanašajo nanj ali na njegovo premoženje. V praksi zajema vsa vprašanja, pomembna za otroka (kot posameznika) in njegovo premoženje.

Starševska odgovornost je dolžnost in pravica staršev, ki to odgovornost izvajajo skupaj. Pri tej odgovornosti je treba upoštevati otrokovo korist (člen 6 zakona 216/1990).

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Starševsko odgovornost za otroka izvajata oba starša skupaj.

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

Da, v takih primerih lahko Sodišče imenuje skrbnika s starševsko odgovornostjo (člen 18 (2) zakona o razmerjih med starši in otroci, zakon 216/1990).

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

V primeru razveze, razveljavitve ali razglasitve ničnosti zakonske zveze o vprašanju starševske odgovornosti odloči sodišče, ki jo lahko podeli enemu od staršev, obema skupaj ali tretji osebi (člena 14 in 15 zakona 216/1990). Če sodišče starševsko odgovornost podeli samo enemu od staršev, lahko odloči tudi o pravici drugega starša do stikov z otrokom, pri čemer je treba upoštevati otrokovo korist (člen 17 zakona 216/1990).

5 Ak rodičia uzatvorja dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Sodišče mora sporazum potrditi z odločbo, da postane pravno zavezujoč.

6 Ak rodičia nedospejú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Trenutno razen sodnega postopka ni drugih načinov za reševanje spora.

7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Sodišče lahko uredi vsa vprašanja v zvezi z otrokom, vključno z vprašanji glede starševske odgovornosti, pravice do stika, izobraževanja, zdravja, upravljanja premoženja, imena, prežvljanja, potovanja v tujino in ugrabitve.

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

Ne, ker obstajajo vprašanja, kot je upravljanje otrokovega premoženja, ki niso zajete v „varstvu in vzgoji“ v ožjem smislu.

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverené do opatery obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?

V praksi skupno varstvo in vzgoja pomeni, da se morajo starši skupaj odločiti o vprašanih, povezanih z otrokom. Običajno pomeni, da bo otrok živel enako časa pri obeh starših.

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebno k žiadosti pripojiť?

Pristojno je družinsko sodišče v okrožju, v katerem ima mladoletnik običajno prebivališče. Postopek se začne z vložitvijo vloge za začetek postopka brez zaprisežene izjave. V tej fazi se ne zahtevajo spremni dokumenti.

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

Vloga se vroči nasprotni stranki, ki se povabi pred sodišče na datum, naveden v vlogi, da se o vlogi izjavi. V zadevah, ki vključujejo otroka, razen v primerih ugrabitve otroka, ni nobenega nujnega postopka. Vendar sodišča zaradi narave teh zadev poskrbijo, da se ti primeri obravnavajo prednostno. Poleg tega se za vse te postopke uporabljata člen 6 Evropske konvencije o človekovih pravicah in člen 30 ustave Republike Ciper; navedeni določbi zahtevata, da morajo biti vsi postopki pred sodiščem zaključeni v razumnem roku.

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Da, če izpolnujete zakonske pogoje in ste v skladu z zakonom 165 (I)/2002 glede tega pridobili sodni nalog.

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

Da. Mogoče se je pritožiti na Pritožbeno družinsko sodišče.

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti je pristojno sodišče, ki je odločbo izdalo. Postopek se začne z vložitvijo zahtevka s pozivom brez zaprisežene izjave z uporabo obrazca tipa I iz postopkovne uredbe 2/90.

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

Zahtevke za priznanje in izvršitev morate registrirati v skladu s členom 21(3) Uredbe (ES) št. 2201/2003. Zahtevke se registrira pri družinskem sodišču v okrožju, kjer živi otrok ali nasprotna stranka, če otrok živi v tujini.

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietať proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

Pristojno je družinsko sodišče v okrožju, kjer živi otrok ali nasprotna stranka, če otrok živi v tujini.

Ko se zgoraj navedeni zahtevki vroči nasprotni stranki, ima ta pravico do navedbe in registracije obrambe, kot je določeno v zakonu 121(I)/2000. Navedeni postopek spada na področje uporabe Uredbe (ES) št. 2201/2003.

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

Uporablja se pravo Republike Ciper, zlasti zakon 216/1990. Zakon 216/1990 določa, da če nobena od strank ne živi na Cipru, družinska sodišča Republike Ciper niso pristojna za odločanje v zadevi.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 08/07/2019

Starševska odgovornost - Latvija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
 - 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
 - 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
 - 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
 - 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
 - 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
 - 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
 - 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
 - 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
 - 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
 - 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
 - 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
 - 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
 - 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
 - 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
 - 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
 - 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?
-

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Starši izvajajo varstvo in vzgojo otroka do njegove polnoletnosti.

Varstvo in vzgoja otroka pomeni pravico in obveznost staršev, da skrbijo za otroka in njegovo premoženje ter ga zastopajo v njegovih osebnih in premoženjskih razmerjih.

Skrb za otroka pomeni nego, nadzor in pravico do določitve njegovega prebivališča.

Nega otroka pomeni njegovo preživljanje, tj. zagotavljanje hrane, oblačil, stanovanja in zdravstvenega varstva ter izobraževanja in vzgoje (zagotavljanje duševnega in telesnega razvoja, pri čemer se čim bolj upoštevajo njegova osebnost, zmožnosti in interesi ter priprava otroka na družbeno koristno delo).

Nadzor nad otrokom pomeni skrb za njegovo varnost in preprečevanje nevarnosti, ki bi jih lahko pomenile tretje osebe. Pravica do določitve otrokovega prebivališča pomeni geografsko izbiro prebivališča in izbiro stanovanja.

Skrb za otrokovo premoženje pomeni vzdrževanje in uporabo njegovega premoženja s ciljem ohranitve premoženja in povečanjem njegove vrednosti.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starša, ki živita skupaj, izvajata varstvo in vzgojo otroka skupaj. Če življenjska skupnost staršev preneha, se skupno varstvo in vzgoja otroka nadaljuje. Nego in nadzor izvršuje starš, pri katerem otrok živi. O zadevah, ki lahko pomembno vplivajo na otrokov razvoj, starša odločata skupaj.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če je zaradi krivde starša ogroženo otrokovo zdravje ali življenje (zaradi namernega ravnanja ali zanemarjanja s strani starša) ali če starš zlorabi svoje pravice ali ne zagotavlja nege in nadzora, s čimer ogrozi otrokov telesni, duševni ali moralni razvoj, lahko sodišče staršu odvzame pravico do varstva in vzgoje otroka.

Če sodišče enemu od staršev odvzame varstvo in vzgojo otroka, dodeli otroka v izključno varstvo in vzgojo drugemu staršu. Če varstvo in vzgoja otroka, ki ju izvršuje drugi starš, otroku ne zagotavljata ustrezne zaščite pred nevarnostjo, ali če sta varstvo in vzgoja odvzeta obema staršema, sodišče družinskemu sodišču naloži, naj zagotovi skrb za otroka zunaj družine.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvezeta ali razideta?

Če življenjska skupnost staršev preneha, se skupno varstvo in vzgoja otroka nadaljuje. Nego in nadzor izvršuje starš, pri katerem otrok živi. O zadevah, ki lahko pomembno vplivajo na otrokov razvoj, starša odločata skupaj. Spore med staršema rešuje družinsko sodišče, če zakon ne določa drugače. Skupno varstvo in vzgoja otroka za starše preneha, ko se na podlagi sporazuma med staršema ali odločbe sodišča določi, da izvaja varstvo in vzgojo samo eden od staršev.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če se starša dogovorita o izvrševanju starševske odgovornosti in jo prostovoljno izvršujeta, ni potrebna odobritev organa ali sodišča.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Spore rešuje družinsko sodišče. Če družinsko sodišče spora med staršema ne more rešiti ali če se sodba družinskega sodišča ne izvršuje, lahko starša zadevo predložita okrožnemu (ali mestnemu okrožnemu) sodišču.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če starša zadevo predložita sodišču, zahtevata skupno ali izključno varstvo in vzgojo otroka. Če je potrebno, sodnik odloči tudi o preživnini, prebivališču itd. Starš, ki ima izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ima tudi pravico zastopati otroka v njegovih osebnih in premoženjskih razmerjih ter pravico do določitve otrokovega prebivališča. Vsak starš ima obveznost in pravico do ohranjanja osebnega odnosa in neposrednih stikov z otrokom. Ta določba se uporablja tudi, če je otrok ločen od družine ali če ne živi z enim ali z nobenim od staršev. Starš, ki ne živi z otrokom, ima pravico do informacij o njem, zlasti do informacij o njegovem razvoju, zdravju, izobraževalnih dosežkih, interesih in življenjskih razmerah. Spor med staršema glede varstva in vzgoje otroka bi bilo treba rešiti ob upoštevanju otrokovih interesov ter njegovega mnenja, če ga je sposoben izraziti.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Starš z izključnim varstvom in vzgojo otroka ima vse pravice in obveznosti, ki iz tega izhajajo. Starši morajo otroka podpirati v skladu s svojimi zmožnostmi in finančnim položajem. To obveznost imata oče in mati, dokler se otrok ni sposoben preživljati sam.

Obveznost do podpore otroku ne preneha, če je otrok ločen od družine ali če ne živi z enim od staršev.

Sodišče pri odločanju o izključnem varstvu in vzgoji otroka upošteva okoliščine zadeve, tj. pri katerem staršu živi otrok ob vložitvi tožbe in kateri od staršev izvršuje vsakodnevno varstvo in vzgojo otroka. Otrok ima pravico do ohranjanja osebnega odnosa in neposrednih stikov z vsakim od staršev (pravica do stikov). Vsak starš ima obveznost in pravico do ohranjanja osebnega odnosa in neposrednih stikov z otrokom. Starš, ki ne živi z otrokom, ima pravico do informacij o njem, zlasti do informacij o njegovem razvoju, zdravju, izobraževalnih dosežkih, interesih in življenjskih razmerah. Če je enemu staršu dodeljeno izključno varstvo in vzgoja otroka, to ne pomeni, da je drugemu staršu varstvo in vzgoja otroka odvzeto.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Če imata starša skupno varstvo in vzgojo otroka, lahko oba zastopata otroka v njegovih osebnih in premoženjskih razmerjih. Starša odločitve o vseh vprašanih otrokovega razvoja sprejemata skupaj.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Zahtevki, ki izhajajo iz varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov, se predložijo sodišču v kraju otrokovega prebivališča. Glede zahtevkov, ki izhajajo iz varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov, se za otrokovo prebivališče šteje prijavljeno prebivališče staršev. Če imata starša prebivališče prijavljeno na različnih upravnih območjih, se šteje, da je otrokovo prebivališče prebivališče starša, pri katerem živi. Če otrokovi starši ali otrok nimajo prijavljenega prebivališča, se za otrokovo prebivališče šteje prebivališče staršev.

Tožbeni zahtevek se predloži v skladu s členom 128 zakona o civilnem postopku. Člen 129 zakona o civilnem postopku se uporablja glede listin, ki jih je treba priložiti tožbenemu zahtevku.

Priloži se mu lahko tudi mnenje družinskega sodišča.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodne postopke v civilnih zadevah urejajo določbe latvijskega zakona o civilnem postopku. Sodišča prednostno obravnavajo zadeve v zvezi z varstvom otrokovih pravic in koristi. Sodišče prosi družinsko sodišče za mnenje v zadevah, ki se nanašajo na dodelitev pravice do varstva in vzgoje otroka, nego otroka in v postopkih izvrševanja pravice do stikov; pri tem sodišče na obravnavo povabi zastopnika ter pridobi mnenje otroka, če ga je ta glede na svojo starost in zrelost sposoben izraziti.

Sodišče civilne zadeve obravnava na javnih narokih, razen če gre za varstvo in vzgojo otroka ali pravico do stikov. Podobno lahko sodišče za javnost zapre narok ali del naroka, če je to v korist mladoletniku, in sicer na podlagi obrazložene zahteve udeležencev postopka ali po lastni presoji.

Stranke imajo pravico sodišču predložiti obrazloženo zahtevo za obravnavo zadeve po hitrejšem postopku. Sodišče tako obrazloženo zahtevo nato prouči.

Na zahtevo ene od strank lahko sodišče odloči, da se sodbe ali deli sodb, ki se nanašajo na preživnino, varstvo in vzgojo otrok ali pravico do stikov, izvršijo brez odlašanja.

Na zahtevo ene od strank sodišče izda odločbo o začasni preživnini, ki velja do izdaje sodbe.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Osebe z nizkimi prihodki ali prikrajšane osebe, ki jim je bil tak status dodeljen v ustreznem postopku, in osebe, ki se nenadoma znajdejo v položaju in finančnih razmerah, v katerih ne morejo varovati svojih pravic (zaradi naravnih nesreč, okoliščin višje sile ali drugih okoliščin, na katere nimajo vpliva), ali ki so v celoti pod skrbništvom države ali občine (v nadaljnjem besedilu: ki so v posebnem položaju), imajo pravico zahtevati finančno podporo za pravno pomoč.

Na obrazloženo zahtevo take osebe sodišče ali sodnik prouči finančni položaj posameznika in ga v celoti ali delno oprosti plačila sodnih stroškov v državnem proračun, odloži odrejeno plačilo sodnih stroškov v državnem proračun ali odobri plačilo v več obrokih.

V skladu z zakonom o civilnem postopku so tožniki oproščeni plačila sodnih stroškov v državni proračun v zvezi s tožbami, ki se nanašajo na plačilo preživnine za otroka.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Na sodbo se je mogoče pritožiti po splošnem postopku, tj. z vložitvijo pritožbe (pri regionalnem sodišču) ali kasacijske pritožbe (pri vrhovnem sodišču).

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Sodbe se izvršijo, ko začnejo učinkovati, ali takoj, če se razglasi njihova takojšnja izvršljivost.

Sodbe izvrši zapriseženi izvršitelj.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Latvijska sodišča priznavajo in izvršujejo sodbe tujih sodišč.

Sodbe tujih sodišč se priznavajo in izvršujejo na podlagi postopka iz zakona o civilnem postopku in Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000.

Zahteva za razglasitev izvršljivosti se predloži v obravnavo okrožnemu (ali mestnemu okrožnemu) sodišču glede na stalno prebivališče osebe, zoper katero se zahteva izvršba, ali glede na stalno prebivališče otroka, na katerega se izvršba nanaša. Sodnik v desetih dneh od vložitve zahteve in brez navzočnosti strank na podlagi predložene zahteve in priloženih listin po lastni presoji odloči o razglasitvi izvršljivosti ali njeni zavrnitvi.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

V primeru priznanja odločbe tujega sodišča se lahko na odločbo sodišča prve stopnje vloži posamezna pritožba na okrožno sodišče, zoper odločbo okrožnega sodišča o taki posamezni pritožbi pa se lahko pri senatu vloži nadaljnja posamezna pritožba.

Udeleženec postopka, ki ima prebivališče prijavljeno v Latviji ali ima tam običajno prebivališče, lahko posamezno pritožbo vloži v 30 dneh od datuma izdaje odpravka odločbe; udeleženec postopka, ki v Latviji nima prijavljenega prebivališča ali tam nima običajnega prebivališča, pa lahko tako pritožbo vloži v 60 dneh od datuma izdaje odpravka odločbe.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Latvijo zavezujejo Haaška konvencija z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok, ter dvostranski sporazumi o pravni pomoči, ki jih je Republika Latvija sklenila z Rusko federacijo, Ukrajino, Republiko Belorusijo, Republiko Uzbekistan, Kirgiško republiko in Republiko Moldavijo.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Pravice in dolžnosti med otroki in starši so urejene z določbami dela IV zvezka III civilnega zakonika Republike Litve (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*, v nadaljnjem besedilu: civilni zakonik). Člen 3.155 civilnega zakonika določa, da starši skrbijo za svoje otroke do njihove polnoletnosti ali dokler ne dosežejo polne poslovne sposobnosti. Starši imajo pravico in dolžnost skrbeti za svoje otroke in jih vzgajati v poštene ljudi, skrbeti za njihovo zdravje ter glede na njihovo telesno in duševno stanje ustvariti ugodne razmere za njihov celovit in skladen razvoj, da jih tako pripravijo na samostojno življenje v družbi. Poglavje XI zvezka III civilnega zakonika določa pravice in dolžnosti staršev v zvezi z otroki, v poglavju XII pa so navedene medsebojne premoženjske pravice in dolžnosti staršev in otrok.

Člen 3.227(2) civilnega zakonika določa, da je treba posvojitelje po zakonu obravnavati kot otrokove starše od dneva začetka veljavnosti sodne odločbe o posvojitvi, razen v izjemnih primerih, določenih v členu 3.222(4) civilnega zakonika.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Člen 3.156 civilnega zakonika določa, da imata oče in mati enake pravice in dolžnosti v zvezi s svojimi otroki. Starši imajo enake pravice in dolžnosti v zvezi s svojimi otroki ne glede na to, ali se je otrok rodil poročenemu ali neporočenemu paru, po razvezi ali razveljavitvi zakonske zveze ali po prenehanju življenjske skupnosti.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če starši niso zmožni ali pripravljeni izvajati starševske odgovornosti za svoje otroke, se lahko namesto njih imenuje druga oseba. V civilnem zakoniku je v ta namen uveden institut skrbništva in varuštva mladoletnih oseb. Osnovna pravila o namestitvi otroka v začasno in stalno skrbništvo/varuštvo so določena v členih 3.254 in 3.257.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se starši razvežejo, je njihova prihodnja starševska odgovornost odvisna od načina razveze zakonske zveze.

Ob sporazumni razvezi zakonske zveze morata zakonca predložiti sodišču sporazum o posledicah prenehanja zakonske zveze (razdelitev premoženja, plačevanje preživnine za otroke itd.). Člen 3.53(3) civilnega zakonika določa, da sodišče ob izdaji odločbe o razvezi zakonske zveze potrdi sporazum o posledicah prenehanja zakonske zveze med zakoncema, s katerim so urejeni plačevanje preživnine za mladoletne otroke in zakonca, prebivališče njunih mladoletnih otrok, sodelovanje zakoncev pri vzgoji otrok ter druge premoženjske pravice in dolžnosti. Vsebina tega sporazuma je vključena v odločbo o razvezi zakonske zveze. Če se okoliščine bistveno spremenijo (bolezen ali nezmožnost nekdanjega zakonca za delo itd.), lahko nekdanja zakonca ali eden od njiju pri sodišču zahteva spremembo določil in pogojev njunega sporazuma o posledicah prenehanja zakonske zveze.

Če zakonska zveza preneha na zahtevo enega od zakoncev, mora biti v zahtevku, vložnem pri sodišču, navedeno tudi, kako bo vložnik izpolnjeval svoje obveznosti do drugega zakonca in njunih mladoletnih otrok. Sodišče mora ob odobritvi razveze zakonske zveze odločiti o vprašanih prebivališča in preživnine mladoletnih otrok, preživnine zakonca ter razdelitve skupnega premoženja zakoncev, razen če je bilo premoženje razdeljeno v skladu z njunim medsebojnim sporazumom, ki ga je overil notar (člen 3.59 civilnega zakonika).

Razveza zakonske zveze zaradi krivde obeh zakoncev ima enake posledice kot sporazumno prenehanje zakonske zveze (členi od 3.51 do 3.54 civilnega zakonika). Za postopke razveze zakonske zveze zaradi krivde enega od zakoncev se smiselno uporablja člen 3.59 civilnega zakonika.

V primeru prenehanja življenjske skupnosti lahko eden od partnerjev pri sodišču zahteva ugotovitev prenehanja življenjske skupnosti, če je zaradi posebnih okoliščin, ki niso nujno odvisne od drugega partnerja, njuno skupno življenje zanj postalo nevzdržno ali nemogoče ali bi lahko resno škodovalo koristim mladoletnih otrok, ali če partnerja ne želita več živeti skupaj. V odločbi o prenehanju življenjske skupnosti mora sodišče določiti partnerja, s katerim bodo živeli otroci, ter odločiti o vprašanih preživnine otrok in sodelovanja očeta (ali matere), ki ne živi več z drugim partnerjem, pri vzgoji otrok. Oba partnerja lahko skupaj zahtevata, naj sodišče potrdi prenehanje življenjske skupnosti, če sta se sporazumela o posledicah prenehanja življenjske skupnosti, kar zadeva prebivališče, preživnino in vzgojo njunih mladoletnih otrok ter razdelitev njunega premoženja in medsebojno preživljanje. Če partnerja dosežeta sporazum o posledicah prenehanja življenjske skupnosti, sodišče sporazum potrdi, če je v skladu z javnim redom ter ne posega v pravice in zakonite interese njunih mladoletnih otrok ali enega od partnerjev. Sodišče po potrditvi sporazuma vključi njegovo vsebino v sodno odločbo o prenehanju življenjske skupnosti.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če starša živita skupaj, ureditev in obliko preživnine določita s sporazumom. Za ta sporazum nista določena posebna oblika ali postopek. Člen 3.193 civilnega zakonika določa, da v primeru sporazumne razveze zakonske zveze (člen 3.51 civilnega zakonika) ali prenehanja življenjske skupnosti (člen 3.73 civilnega zakonika) zakonca ali partnerja skleneta sporazum, s katerim se določijo njune medsebojne dolžnosti v zvezi s preživljanjem mladoletnih otrok ter sredstva, obseg in oblika takega preživljanja. Sporazum potrdi sodišče (člen 3.53 civilnega zakonika). Starši mladoletnih otrok lahko sklenejo sporazum o preživljanju svojih otrok tudi, če razveza zakonske zveze temelji na drugih razlogih. Če eden od staršev ne ravna v skladu s sporazumom o preživljanju mladoletnih otrok, ki ga je potrdilo sodišče, lahko drugi starš pri sodišču zahteva izdajo sklepa o izvršbi.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Kot alternativni način za rešitev spora zunaj sodišča so staršem na voljo storitve mediacije. Sodna mediacija je na voljo na vseh rednih sodiščih in je brezplačna. Pomeni cenejši in hitrejši način reševanja sporov. Opozoriti je treba, da je med sodno mediacijo

zagotovljena zaupnost, pri čemer lahko vsaka stranka od sodne mediacije odstopi brez navedbe razlogov. Spor lahko v sodno mediacijo predloži sodnik (senat), ki obravnava civilnopravni spor, ali katera koli stranka v sporu. Podrobnejše informacije o mediaciji in seznam mediatorjev so na voljo na spletišču litovskih sodišč.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če starši zadevo predložijo sodišču, lahko sodnik odloči o vseh vprašanjih v zvezi z otroki, vključno z njihovim prebivališčem, pravicami staršev do stikov z otroki, preživnino mladoletnih otrok in drugimi vprašanji, navedenimi v vlogi, predloženi sodišču.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Člen 3.156 civilnega zakonika določa, da imata oče in mati enake pravice in dolžnosti v zvezi s svojimi otroki. Pri tem ni pomembno, ali se je otrok rodil poročenemu ali neporočenemu paru, po razvezi ali razveljavitvi zakonske zveze ali po prenehanju življenjske skupnosti. Starši imajo pravico in dolžnost vzgajati svoje otroke; odgovorni so za njihovo izobraževanje in razvoj, skrbeti morajo za njihovo zdravje ter jih duhovno in moralno usmerjati. Pri izpolnjevanju teh dolžnosti pravice staršev prevladajo nad pravicami drugih oseb. Starši morajo ustvariti razmere za to, da lahko njihovi otroci obiskujejo izobraževalne ustanove, dokler so šoloobvezni.

Varstvo in vzgoja se lahko izključno enemu staršu določita le, če je starševska odgovornost drugega starša omejena. Če starši (oče ali mati) ne izpolnjujejo svojih dolžnosti v zvezi z vzgojo otrok, če zlorabijo starševsko odgovornost, z otroki grdo ravnajo in s svojim nemoralnim vedenjem škodljivo vplivajo na otroke ali jih zanemarjajo, lahko sodišče izda sodno odločbo, s katero začasno ali trajno omeji njuno starševsko odgovornost (očeta ali matere). Sodišče ob izdaji take sodne odločbe upošteva posebne okoliščine, na katerih temelji zahtevki za omejitev starševske odgovornosti. Vendar starša obdržita pravico do stikov z otrokom, razen če je to v nasprotju z otrokovo koristjo. Če se starševska odgovornost omeji za nedoločen čas, gre lahko otrok v posvojitev brez izrecnega soglasja staršev.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

O vseh vprašanjih v zvezi z vzgojo otrok in drugimi zadevami v zvezi s starševsko odgovornostjo starša odločata sporazumno. Če se ne sporazumeta, o sporni zadevi odloči sodišče.

Zahtevki za stike starša z otrokom ali vključitev v njegovo vzgojo lahko vložijo otrokov oče, mati ali starši (skrbniki/varuhi) otrokovih mladoletnih staršev, ki nimajo poslovne sposobnosti. Sodišče določi ureditev stikov za tistega starša, ki ne živi z otrokom, pri čemer upošteva otrokove koristi, da bi se lahko tisti starš, ki ne živi z otrokom, čim bolj vključil v vzgojo otroka. Stiki z otrokom v najmanjšem obsegu se odredijo le, če stalni stiki v največjem obsegu negativno vplivajo na otrokove koristi.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo je treba vložiti pri okrožnem sodišču. Formalnosti, ki jih je treba upoštevati, in dokumenti, ki jih je treba priložiti vlogi, so odvisni od zahtev, navedenih v vlogi, ter pravic in dolžnosti, v zvezi s katerimi je vložena vloga ali ki jih je treba rešiti ali določiti (tj. od vsebine starševske odgovornosti).

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Glavna nesoglasja in vprašanja starševske odgovornosti prouči sodišče v poenostavljenem postopku.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Razpoložljivost brezplačne pravne pomoči je urejena z določbami zakona o pravni pomoči, ki jo zagotavlja država (*Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*). Pridobitev pravne pomoči, ki jo zagotavlja država, je odvisna od finančnega položaja zadevne osebe.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, zoper tako odločbo se je mogoče pritožiti pri višjem sodišču, in sicer v skladu s splošnimi pravili civilnega postopka.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Odločbe sodišč izvršujejo sodni izvršitelji.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo se uporablja brez posebnega postopka, tako da je sodna odločba, ki jo je izdalo sodišče druge države članice EU, v Litvi priznana. Ta uredba se uporablja v vseh državah članicah EU, razen na Danskem.

Sodne odločbe o pravici do stikov in sodne odločbe, s katerimi se zahteva vrnitev otroka, ki so jih izdala sodišča držav članic EU, so izvršljive v skladu s pravili iz dela VI zakonika Republike Litve o civilnem postopku (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*, v nadaljnjem besedilu: zakonik o civilnem postopku).

Zahteve za prevzem pristojnosti od sodišča druge države in zahteve za prenos pristojnosti na sodišče druge države, kot je navedeno v členu 15 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 (ter členih 8 in 9 Haaške konvencije z dne 19. oktobra 1996), obravnava pritožbeno sodišče Litve (*Lietuvos apeliacinis teismas*).

Navedene zahteve se obravnavajo v skladu s postopkom iz poglavja 39 zakonika o civilnem postopku, če z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 ni določeno drugače. Za take zahteve ni treba plačati sodnih taks.

Zahteve, ki se vložijo pri pritožbenem sodišču Litve, morajo izpolnjevati splošne zahteve za procesna pisanja (člen 111 zakonika o civilnem postopku). V skladu s členom 15 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 je treba zahtevo in morebitne priloge predložiti v državnem jeziku ali pa jim je treba priložiti prevode v litovščino. Če vložnik ne prebiva v Republiki Litvi in ni imenoval zastopnika v zadevi ali pooblaščenca za vročanje procesnih pisanj, ki prebiva/ima sedež v Republiki Litvi (člen 805 zakonika o civilnem postopku), mora biti v zahtevi naveden naslov v Republiki Litvi ali naslov telekomunikacijske terminalne naprave, na katerem se bodo procesna pisanja vročala vložniku. Vendar pa to ne velja za zahteve, ki jih pri pritožbenem sodišču Litve vložijo sodišče druge države.

Kadar je ustrezno, lahko pritožbeno sodišče Litve državni službi za varstvo otrokovih pravic in posvojitve, ki deluje v okviru ministrstva Republike Litve za socialno varnost in delo (*Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*), naloži predložitev mnenja o primernosti prevzema ali prenosa pristojnosti. Pritožbeno sodišče Litve določi rok za predložitev takega mnenja.

Pritožbeno sodišče Litve mora zahtevo obravnavati najpozneje v šestih tednih po datumu njenega prejema.

Ko konča obravnavo zahteve za prenos pristojnosti s sodišča druge države in odloči o ugoditvi zahtevi, ob upoštevanju okoliščin zadeve imenuje pristojno litovsko sodišče, ki bo obravnavalo zadevo v Litvi. Postopek, uveden pred sodiščem druge države, se prenese na pristojno litovsko sodišče, ki vsebinsko obravnava zadevo. V tem primeru se smiselno uporabljajo določbe člena 35 zakonika o civilnem postopku, postopek pa se nadaljuje na pristojnem litovskem sodišču. Kadar je primerno, pristojno litovsko sodišče ugotovi, kakšno je stališče strank v postopku, in sprejme ukrepe za odpravo pomanjkljivosti v procesnih pisanjih.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pritožbo je treba vložiti pri vrhovnem sodišču Litve (*Lietuvos Aukščiausiasis Teismas*). Obravnava se kot kasacijska pritožba v skladu z določbami zakonika o civilnem postopku.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Pravo, ki se uporablja za razmerja med starši in otroki, je določeno v členu 1.32 civilnega zakonika. Osebna in premoženjska razmerja med starši in otroki so urejena s pravom države, v kateri ima otrok običajno prebivališče. Če nobeden od staršev nima običajnega prebivališča v državi običajnega prebivališča otroka, otrok in starši pa so državljani iste države, se uporablja pravo države, katere državljani so vsi.

V zadevah v zvezi s starševsko odgovornostjo se pristojno sodišče določi v skladu s Haaško konvencijo z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok.

Pravo, ki se uporablja za varstvo mladoletnih otrok, njihovo skrbništvo in varuštvo, se določi v skladu s Haaško konvencijo z dne 5. oktobra 1961 o pristojnosti in pravu, ki se uporablja v zvezi z zaščito mladoletnih oseb.

Preživninske obveznosti (preživnina) v družini so urejene s Haaško konvencijo z dne 2. oktobra 1973 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 11/07/2019

Starševska odgovornost - Madžarska

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V praksi starševska odgovornost (starševo izvrševanje varstva in vzgoje otrok) vključuje določitev imena mladoletnemu otroku, skrb zanj in njegovo vzgojo, določitev njegovega prebivališča, upravljanje njegovega premoženja, pravice in obveznosti v zvezi z njegovim pravnim zastopanjem in pravico imenovati skrbnika ali skrbniku odvzeti skrbništvo.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Ne glede na to, ali starša živita skupaj ali ne, velja, da skupaj izvršujeta varstvo in vzgojo otrok, če nista sklenila sporazuma ali če skrbniški organ oziroma sodišče ne odloči drugače.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Na Madžarskem je skrbništvo pravna ureditev, s katero se zagotavljajo skrb za mladoletnike, njihovo zastopanje in upravljanje njihovega premoženja prek skrbnika, ki ga imenuje skrbniški organ, če ni starša z varstvom in vzgojo otroka. O potrebi po imenovanju skrbnika lahko skrbniški organ obvesti vsakdo. Bližnji sorodnik mladoletnika ali oseba, ki skrbi za otroka, pa skrbniški organ mora obvestiti, da je treba imenovati skrbnika; enako obveznost imajo tudi sodišča in drugi organi.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Tudi če starša ne živita več skupaj, velja, da skupaj izvršujeta varstvo in vzgojo otrok, če nista sklenila sporazuma ali če skrbniški organ oziroma sodišče ne odloči drugače. Starši, katerih življenjska skupnost je prenehala, se lahko dogovorijo o delitvi pravic in obveznosti v zvezi s starševsko odgovornostjo, vendar morajo svojim otrokom zagotoviti uravnotežen življenjski slog (rešitev, pri kateri otrok izmenično živi pri obeh starših, na primer ni možna, če starša živita predaleč narazen in bi to pomenilo preveliko breme za otroka). Sporazum staršev potrди sodišče. Če se starša ne moreta dogovoriti o pravicah in obveznostih v zvezi s starševsko odgovornostjo, sodišče odloči, kateri od staršev bo izvrševal varstvo in vzgojo otrok. Sodišče pri odločanju upošteva, pri katerem od staršev je boljše zagotovljen otrokov fizični, duševni in moralni razvoj.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če želita zakonca razvezati zakonsko zvezo s skupno izjavo volje in tako namero o razvezi zakonske zveze pisno predložita sodišču, mora vloga vključevati tudi sporazum staršev o varstvu in vzgoji otrok. Sodišče potrdi sporazum s sodno odločbo v postopku razveze zakonske zveze, saj brez takega sporazuma zakonske zveze ni mogoče sporazumno razvezati.

Po potrebi sodišče ob razvezi zakonske zveze izda odločbo glede varstva in vzgoje otrok tudi, če stranki tega v vlogi ne zahtevata. Sodba sodišča prve stopnje, zoper katero ni vložena pritožba, postane pravnomočna šele 15 dni po izteku roka za vložitev pritožbe.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Zakonca si lahko pred začetkom postopka za razvezo zakonske zveze ali med njim prostovoljno ali na pobudo sodišča pomagata z [mediacijo](#), da se sporazumno rešijo vsi spori glede njunega razmerja ali razveze zakonske zveze, kot je vprašanje starševske odgovornosti. Dogovor, dosežen z mediacijo, lahko predložita v postopku sodne poravnave. Sodišče in/ali skrbniški organ (v svojem postopku) lahko (na zahtevo ali lastno pobudo v zadevah, ki so v njegovi pristojnosti) odredi staršem sodelovanje v mediaciji, da bi se doseglo ustrezno sodelovanje med staršem, ki izvršuje varstvo in vzgojo otroka, in staršem, ki ne živi z otrokom, in da bi se zagotovile pravice starša, ki ne živi z otrokom, namen tega pa je zagotoviti ustrezno izvrševanje starševske odgovornosti ob potrebnem sodelovanju staršev.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče pri odločanju v sporih o tem, kateremu staršu se podelita varstvo in vzgoja otroka, zasliši oba starša in v upravičenih primerih tudi otroka. Varstvo in vzgojo otroka lahko v celoti podeli enemu od staršev ali pa enemu podeli izvrševanje nekaterih pravic in obveznosti v okviru varstva in vzgoje otroka, drugemu staršu pa druge take pravice in obveznosti. Sodišče lahko starša, ki ne živi z otrokom, pooblasti za izvajanje nekaterih nalog v zvezi z nego in vzgojo otroka ali pa ga izjemoma v celoti ali delno pooblasti za upravljanje otrokovega premoženja ter pravno zastopanje otroka v zadevah v zvezi z njegovim premoženjem. Sodišče lahko omeji ali odvzame pravico do odločanja o temeljnih vprašanjih, ki vplivajo na prihodnost otroka, če je to v korist otroka. Vendar pa ne more odrediti skupnega varstva in vzgoje otroka, saj je to mogoče ustanoviti le na podlagi sporazuma staršev, ki ga lahko sodišče potrdi.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Ne. Če sodišče varstvo in vzgojo otroka podeli enemu od staršev, lahko starš, ki ne živi z otrokom, še naprej izvršuje pravice v zvezi s starševsko odgovornostjo pri temeljnih vprašanjih, ki vplivajo na prihodnost otroka. Za taka temeljna vprašanja se štejejo določitev in sprememba imena mladoletnega otroka, določitev otrokovega prebivališča, če se to razlikuje od prebivališča starša, [dolgotrajnega bivanja ali naselitve](#), sprememba otrokovega državljanstva ter izbira njegove šole in poklica.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Sodišče ne more odrediti skupnega varstva in vzgoje otrok; v postopku glede zakonske zveze lahko samo potrdi sporazum staršev o tem in pri tem upošteva otrokove koristi. Pogoj za tako potrditev je, da starši, katerih življenjska skupnost je prenehala, svojim otrokom med izvrševanjem skupnega varstva in vzgoje otrok zagotavljajo uravnotežen življenjski slog. Če se sodišču to ne zdi izvedljivo, lahko sporazuma ne potrdi. V okoliščinah, ki zahtevajo nujno ukrepanje, pa lahko starš sprejme samostojno odločitev, nato pa mora o tem brez odlašanja obvestiti drugega starša (na primer v primeru nujnega medicinskega posega).

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo otrok se lahko obrnete na skrbniški organ ali sodišče, odvisno od tega, ali med vami kot starši obstaja spor glede izvrševanja skupnega varstva in vzgoje otrok oziroma ali mora sodišče odločiti o varstvu in vzgoji otrok.

Tožbo je treba vložiti pri sodišču, ki je krajevno pristojno glede na toženčevo stalno prebivališče (če tega nima, pa njegovo začasno prebivališče) ali glede na zadnje skupno prebivališče zakoncev.

Tožbo je treba pisno vložiti pri pristojnem sodišču. Glede uvedbe postopka in vsebine vloge glej tudi poglavje z naslovom [Kako postopati?](#) V zadevah, ki se nanašajo na starševsko odgovornost, je treba poleg informacij, ki se na splošno zahtevajo, navesti tudi podatke o sklenitvi zakonske zveze ter rojstvu otrok, ki so se rodili v zakonski zvezi in so še živi, priložiti pa je treba tudi rojstne liste otrok.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodni postopek na podlagi tožbe za ureditev varstva in vzgoje otrok ter namestitve otroka pri tretji osebi:

Če starša, katerih življenjska skupnost je prenehala, ne dosežeta dogovora, sodišče na zahtevo ali lastno pobudo dodeli varstvo in vzgojo otroka enemu od staršev. Pri odločanju upošteva koristi otroka in oceni, pri katerem od staršev je bolj zagotovljen otrokov fizični, duševni in moralni razvoj.

Tožbo glede ureditve vprašanja, kdo bi moral izvrševati starševsko odgovornost, glede varstva in vzgoje otroka ali sprememb posameznih pravic v zvezi z varstvom in vzgojo otroka, namestitve otroka pri tretji osebi ali spremembe take namestitve lahko vložijo starš ali skrbniški organ. Tožbo mora vložiti eden od staršev zoper drugega ali skrbniški organ zoper oba starša. Tožbo za spremembo namestitve otroka pri tretji osebi je treba vložiti zoper osebo, pri kateri je otrok nameščen.

Sodišče mora med postopkom zaslišati oba starša, v upravičenih primerih (ali če tako zahteva sam otrok) pa tudi otroka. Če je otrok star vsaj 14 let, lahko sodišče o njegovem varstvu in vzgoji ter namestitvi odloči le z njegovim soglasjem, razen če otrokova izbira ogroža njegov razvoj.

Sodišče lahko staršem naloži udeležbo na mediaciji, da se zagotovita ustrezno izvrševanje starševske odgovornosti in sodelovanje staršev.

Postopek skrbniškega organa v sporu v zvezi s skupnim izvrševanjem varstva in vzgoje otrok:

Če starša ne zmoreta doseči dogovora o vprašanih glede skupnega varstva in vzgoje otrok (ne glede na to, ali živita skupaj ali ločeno), lahko vsak od njiju zahteva, naj odloči skrbniški organ, razen o vprašanih glede svobode vesti ali svobode veroizpovedi.

Če se starša, katerih življenjska skupnost je prenehala in ki skupaj izvršujeta varstvo in vzgojo otrok, dogovorita o medsebojni delitvi ustreznih pravic in obveznosti ali o tem, da v prihodnje varstvo in vzgojo otroka izvršuje eden od njiju, skrbniški organ na njuno zahtevo tak dogovor zapiše v zapisnik. Zapisnik mora vsebovati tudi dogovor o tem, kateri od staršev bo vzgajal otroka, ter dejstvo, da bosta skupaj izvrševala varstvo in vzgojo otrok glede temeljnih vprašanj, ki vplivajo na prihodnost otroka, razen če sodišče ne odloči drugače.

Starša je treba obvestiti, da lahko svoj dogovor spremenita in da tak dogovor nima enake veljave kot odločba sodišča, izdana v postopku glede zakonske zveze ali postopku glede ureditve varstva in vzgoje otrok.

V postopku glede zakonske zveze sodišče po svoji presoji začasno odloči o vprašanju namestitve mladoletnega otroka in bivanju otroka pri enem od staršev ali tretji osebi, o razširitvi ali omejitvi varstva in vzgoje otrok ali stikih med enim od staršev in otrokom.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Glede tega vprašanja glej tudi poglavje [Kako postopati?](#)

V postopkih glede odvzema ali ponovne vzpostavitve varstva in vzgoje otrok ter glede namestitve in premestitve otroka ali glede pravice do stikov se strankam ne glede na njihove prihodke in finančni položaj prizna *pravica do odloga plačila*. Pravica do odloga plačila pomeni, da država vnaprej krije vse pristojbine in druge stroške, ki nastanejo v postopku, po koncu postopka pa jih mora neuspešna stranka povrniti državi.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, v skladu s splošnimi pravili je v postopkih v zvezi z varstvom in vzgojo otrok mogoča pritožba. Pritožbo lahko vloži starš ali otrok. Rok za vložitev pritožbe je 15 dni od datuma obvestila o odločbi.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Za izvršitev odločbe, ki se nanaša na starševsko odgovornost, *sodišče prve stopnje* ali v primeru tuje odločbe (sodne poravnave), potrjene v skladu s členom 42 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003), *okrožno sodišče, ki deluje pri sedežu regionalnega sodišča in ki je pristojno glede na običajno prebivališče otroka ali osebe, zoper katero je izdana izvršilna odločba*, ali osrednje okrožno sodišče v Budi (*Budai Központi Kerületi Bíróság*) v Budimpešti izda izvršilni nalog.

Pri izvrševanju sodne odločbe (sporazuma, ki ga potrdi sodišče) glede predaje in namestitve otroka sodišče pozove osebo, na katero se odločba nanaša, naj prostovoljno izpolni svojo obveznost, in ji določi primeren rok; če oseba obveznosti do roka ne izpolni, sodišče odredi predajo otroka ob pomoči policije.

Otroka je treba predati osebi, ki zahteva izvršbo, ob njeni odsotnosti pa njenemu predstavniku, ki ga potrdi skrbniški organ, ali skrbniškemu organu. Ob predaji otroka mora oseba, ki je morala otroka predati, obvestiti osebo, ki prevzame otroka, o otrokovem zdravstvenem stanju in vseh drugih okoliščinah, ki bi lahko ogrozile otrokovo življenje ali telesno celovitost, če ne bi bile sporočene.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodišča na Madžarskem brez posebnega postopka priznavajo odločbe, izdane v kateri koli državi članici glede starševske odgovornosti. V nobenem primeru ni mogoče preverjati vsebine odločbe.

Vsaka zainteresirana stran pa lahko pri pristojnem sodišču zahteva, naj se odločba prizna ali ne prizna.

Izvrševanje:

Odločba glede izvrševanja starševske odgovornosti, izdana v neki državi članici, ki je v njej izvršljiva in je bila vročena, se izvrši na Madžarskem, če se na Madžarskem na zahtevo zainteresirane strani razglasi za izvršljivo.

Sodišče ali pristojni organ v državi članici, kjer je bila odločba izdana, na zahtevo zainteresirane strani izda potrdilo v skladu s členom 42 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003.

Okrožno sodišče pri sedežu regionalnega sodišča, ki je pristojno glede na običajno prebivališče otroka ali osebe, ki mora izpolniti obveznost, ali osrednje okrožno sodišče v Budi v Budimpešti izda izvršilni nalog na podlagi tuje odločbe (sodne poravnave), ki ima tako potrdilo.

Odločba tujega sodišča je izvršljiva, če glede na svojo naravo izpolnjuje naslednje pogoje: je sodna odločba sodišča, ki v civilnem postopku ugotovi kršitev; je del sodne odločbe v kazenskem postopku, s katero sodišče ugotovi kršitev na podlagi povezanega civilnega zahtevka; ali je sporazum, ki ga potrdi sodišče.

Izvršilni postopek na podlagi izvršilnega naloga se izvede v skladu z madžarsko izvršilno zakonodajo.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Sodišča na Madžarskem brez posebnega postopka priznavajo odločbe, izdane v drugi državi članici. V nobenem primeru ni mogoče preverjati vsebine odločbe.

Vsaka zainteresirana stran pa lahko pri pristojnem sodišču zahteva, naj se odločba prizna ali ne prizna.

Vsaka stranka se lahko pritoži zoper odločbo, izdano na podlagi vloge za razglasitev izvršljivosti.

O pritožbi je treba odločiti v skladu s pravili o sodnih postopkih.

Pritožbo zoper razglasitev izvršljivosti je treba vložiti v enem mesecu od vročitve odločbe. Če ima stranka, zoper katero se zahteva izvršba, običajno prebivališče v drugi državi članici (ne na Madžarskem), je rok za vložitev pritožbe dva meseca od datuma osebne vročitve ali vročitve na naslovu prebivališča. Roka ob sklicevanju na oddaljenost ni mogoče podaljšati.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne bívata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Madžarska je podpisnica *Haaške konvencije z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok*, ki vključuje pravila o pravu, ki se uporablja; taka pravila vključujejo tudi nekatere dvostranske mednarodne pogodbe o medsebojni pomoči.

Na podlagi madžarskega nacionalnega prava razmerja med staršem in otrokom v okviru družinskega prava ureja pravo, ki se uporablja za otroka, torej zlasti glede dodelitve imena, določitve prebivališča, nege in pravnega zastopanja otroka ter upravljanja otrokovega premoženja, razen preživninskih obveznosti. Glede družinskega statusa otroka in njegovih razmerij s starši v okviru družinskega prava je treba za otroka, ki je madžarski državljan ali živi na Madžarskem, uporabljati madžarsko pravo (razen za preživninske obveznosti), če je to za otroka ugodneje.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 04/07/2019

Starševska odgovornost - Malta

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Izraz zajema vse dolžnosti in obveznosti staršev do mladoletne osebe v skladu z malteškim civilnim zakonikom, poglavje 16 zakonodaje Malte. Izraz „starševska odgovornost“, ki je v malteški zakonodaji naveden kot „starševska pravica“, zajema pravice do varstva in vzgoje ter do stikov z otrokom, odločitve o vprašanjih, kot so stalno prebivališče, potovanja, preživitinska obveznost, izobraževanje, pomembnejše odločitve v zvezi z zdravjem ter upravljanje premoženja, ki pripada otrokom.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Biološki starši ali v primeru posvojitve posvojitelji po zaključku postopkov za posvojitve. Poleg tega ima starševsko odgovornost mati samohranilka, razen če je oče registriral rojstvo skupaj z materjo otroka.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če se za otroka odredi skrbništvo ali sodno skrbništvo, v skladu z zakonom o otrocih in mladostnikih (odredba skrbništva) (Children and Young Persons (Care Orders) Act), poglavje 285 zakonodaje Malte, preidejo skrb za otroka ter njegovo varstvo in vzgoja na ministra.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

V primeru razveze ali ločitve se določi s sodno odločbo ali z mediacijo. Določi se lahko tudi s pravno zavezujočim izvršljivim dokumentom med strankama, ki je bil podpisan v prisotnosti notarja.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če se tak sporazum sklene zunaj okvira postopka glede ločitve, ga je treba, da bi postal pravno zavezujoč, ratificirati pred sodiščem in vpisati v javni register. Če pa se sporazum o starševski odgovornosti doseže med postopkom v zvezi z ločitvijo ali razvezo zakonske zveze, se predloži sodišču, pred katerim poteka tak postopek, to pa izda sklep, s katerim se sporazum odobri ali se o njem odloči drugače.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Druga možnost v takih primerih je postopek mediacije. Če se starša tudi med tem postopkom ne sporazumeta, se začne postopek pred civilnim sodiščem (oddelek za družinske zadeve).

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko odloči o vseh pomembnih odločitvah, ki zadevajo otrokovo korist, na primer v zvezi s prebivališčem otroka, o tem, kateri starš ima pravico do varstva in vzgoje, o pravici do obiskov in stikov ter o obveznosti plačila preživnine za otroka.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Sodišče redko dodeli izključno skrb za otroka ter njegovo varstvo in vzgojo le enemu od staršev, vendar je to odvisno od posameznega primera. Če sodišče dodeli izključno skrb za otroka ter njegovo varstvo in vzgojo enemu od staršev, je treba o nekaterih zadevah še vedno odločati v dogovoru z drugim staršem, zlasti pri zadevah v zvezi s stiki ali selitvijo mladoletnika v tretjo državo, ki bi neposredno vplivala na pravico do stikov tistega starša, ki nima otroka v varstvu in vzgoji.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

To pomeni, da oba starša skupaj presojata in sprejemata odločitve v zvezi z otrokom. To ne vključuje vsakodnevnih dejavnosti, temveč le pomembne odločitve v zvezi z bivališčem, izobraževanjem in zdravjem. Člen 136(3) [civilnega zakonika](#) navaja izredna dejanja, pri katerih je za taka dejanja potrebno soglasje obeh staršev.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Če mediacija ni uspešna, se vlogi vlogo pri civilnem sodišču (oddelek za družinske zadeve). Ni uradnega seznama zahtevanih dokumentov, zato se lahko vlogi priložijo vsaka upoštevna dokazila in potrdila, zlasti tista, ki dokazujejo starševsko pravico, vključno z morebitnimi sporazumi ali sklepi o skrbi za otroka ter njegovem varstvu in vzgoji.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Določi se dan za obravnavo vloge. Na obravnavi sodnik zasliši stranke in druge priče, ki jih predlagajo stranke. Sodišče lahko po potrebi po lastni presoji naroči, da socialni delavci in psihologi pripravijo poročilo o otroku. Izvedenci, ki jih imenuje sodišče, pripravijo poročilo po posvetu s starši, otrokom in drugimi strokovnjaki, ki so povezani s primerom. Skrajšani postopek se uporabi, če stranka, ki vlogi vlogo, navede dovolj utemeljene razloge za nujnost postopka. Če je to v interesu mladoletnika, se na podlagi predloga za skrajšani postopek izda začasna odredba, s katero se na primer prepreči odhod ali začasno uredi skrb za otroka ter njegovo varstvo in vzgoja.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da, lahko se zaprosi za pravno pomoč, vendar se v skladu z naslovom X tretje knjige Zakonika o organizaciji in pravnem postopku ([poglavje 12](#) Zakonodaje Malte) preverijo vložnikova sredstva. Dodatne podrobnosti o pravni pomoči so na voljo v [razdelku o pravni pomoči](#).

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Pritožba se lahko vlogi le glede pravnih vprašanj, torej, na primer, če je sodišče eni od strank zavrnilo predlagano pričo brez utemeljenega razloga. V takih primerih se lahko vlogi pritožba pri pritožbenem sodišču.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Sodna odločba civilnega sodišča (oddelek za družinske zadeve) je samodejno izvršljiva, vendar lahko v primerih, ko je eden od staršev ne upošteva, tisti starš, ki se mu starševska pravica omejuje, vlogi prijavo pri policiji, ki nato začne kazenski postopek pred magistralnimi sodiščem, da se opravi izvršba in naloži denarna kazen (multa) in/ali zaporna kazen. Poleg tega se lahko pri civilnem sodišču (oddelek za družinske zadeve) vlogi predlog za spremembo sodne odločbe.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Uporablja se postopek, ki je določen v Uredbi (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (Bruselj IIa), po katerem pristojni sodnik izpolni potrdilo, ki je skupaj s sodno odločbo in vlogo za priznanje in izvršitev takšne odločbe vlogi pri civilnem sodišču (oddelek za družinske zadeve). Navesti je treba tudi naslov za obveščanje. Vsi dokumenti se prevedejo v malteški ali angleški jezik.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Ugovor se lahko vlogi pri istem sodišču v dejanjih, v katerih je bila vložena vloga za izvršbo in priznanje. V ugovoru se navedejo razlogi za zavrnitev takega priznanja in izvršitve, kar se stori v odgovoru na zahtevek.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Uporablja se Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti

v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 10/07/2019

Starševska odgovornost - Nizozemska

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Izraz „starševska odgovornost“ pomeni imeti avtoriteto nad mladoletno osebo ter odgovornost za njeno vzgojo in skrb zanjo.

Člen 247 zvezka 1 civilnega zakonika (*Burgerlijk Wetboek*) v zvezi s tem določa:

1. *Starševska avtoriteta zajema dolžnost in pravico staršev, da skrbijo za svoje mladoletne otroke in jih vzgajajo.*
2. *„Skrb in vzgoja“ vključujeta skrb in odgovornost za duševno in telesno blaginjo in varnost otroka ter spodbujanje razvoja otrokove osebnosti. Starši pri skrbi za otroka in njegovi vzgoji ne smejo uporabljati psihičnega ali telesnega nasilja ali drugega ponižujočega ravnanja.*

3. Starševska avtoriteta vključuje obveznost starša, da spodbuja razvijanje vezi med otrokom in drugim staršem.

4. Otrok, v zvezi s katerim starša izvajata skupno varstvo in vzgojo, ima še naprej pravico, da zanj enakovredno skrbita in ga vzgajata oba starša, in to tudi po prenehanju zakonske zveze, življenjske skupnosti in registrirane partnerske skupnosti, razen takrat, ko so navedena prenehanja posledica smrti, ali po prenehanju zunajzakonske skupnosti, če je bil narejen zaznamek v skladu s členom 252(1).

5. Za izvajanje odstavka 4 lahko starši v sporazumu ali starševskem načrtu upoštevajo praktične ovire, ki lahko nastanejo v povezavi s prenehanjem zakonske zveze, po prenehanju življenjske skupnosti ali registrirane partnerske skupnosti, razen takrat, ko so navedena prenehanja posledica smrti, ali po prenehanju zunajzakonske skupnosti, če je bil narejen zaznamek v skladu s členom 252(1), vendar samo, če in dokler obstajajo zadevne ovire.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starši imajo pravico in odgovornost, da skrbijo za svoje otroke in jih vzgajajo. Vendar obstajajo izjeme od tega pravila.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če starši niso pripravljeni ali zmožni izvrševati starševske avtoritete ali odgovornosti, lahko sodišče starševsko avtoriteto prenese na drugo osebo.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Po razvezi zakonske zveze oba starša ohranita starševsko avtoriteto nad svojimi otroki. Oba sta še naprej odgovorna za vzgojo svojih otrok in skrb zanje. Vendar obstajajo izjeme od tega pravila. V nekaterih primerih lahko sodišče na podlagi zahtevka varstvo in vzgojo dodeli enemu od staršev. Razmerje med starši in otroki (ki po definiciji ni enako starševski avtoriteti) ter s tem povezane pravice in dolžnosti se lahko različno uredijo tudi v starševskem načrtu, sestavljenem ob razvezi zakonske zveze.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Ob razvezi zakonske zveze je sporazumna ureditev določena v starševskem načrtu, ki ga prouči sodišče. Sodišče razglasi razvezo zakonske zveze.

Glej tudi: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-scheiden-of-uit-elkaar-gaan>.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Ena od možnosti za rešitev sporov med starši je mediacija.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

S sodno odločbo so zajeti vsi elementi starševskega načrta, vključno z varstvom in vzgojo, delitvijo nalog v zvezi s skrbjo za otroka in njegovo vzgojo ter stalnim prebivališčem otroka.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Ne. Tisti od staršev z varstvom in vzgojo otroka mora starša, ki ne izvaja varstva in vzgoje, obveščati o pomembnih vprašanjih v zvezi z osebnostjo [HM-B1] in premoženjem otroka ter se z njim posvetovati glede odločitev v zvezi z otrokom. Vendar na koncu odloči tisti od staršev, ki izvaja varstvo in vzgojo.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

To pomeni, da imata oba starša enake pravice in dolžnosti, kot jih ima starš z varstvom in vzgojo (glej vprašanje 1), če sta starša v starševskem načrtu določila drugačno delitev nalog v zvezi s skrbjo za otroka in njegovo vzgojo.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Vlogo za pridobitev varstva in vzgoje otroka je treba vložiti pri sodišču, ki je pristojno glede na otrokovo prebivališče. Dokumenti, ki jih je treba priložiti, so odvisni od položaja starša in otroka. Informacije v zvezi s potrebnimi dokumenti so na voljo na spletnem v zavihku [Postopkovna pravila \(procesreglement\)](#) Varstvo in vzgoja ter stiki (*Gezag en omgang*). Pri tem vam lahko pomaga odvetnik.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

V navedenih primerih se ne uporabljajo posebni postopki. Da, lahko se uporabi postopek za sprejetje začasnih ukrepov.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da, pravna pomoč je na voljo, vendar zanjo veljajo nekateri pogoji. [Več informacij](#) o tem je na voljo na spletišču sveta za pravno pomoč (*Raad voor Rechtsbijstand*).

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, pritožbe je mogoče vložiti pri pritožbenem sodišču (*gerechtshof*).

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

V tem primeru se uporablja redni sodni postopek.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Načeloma ni treba storiti ničesar. Priznanje je samodejno, če je za državo članico zavezujoča Uredba Bruselj IIa. Ta uredba se uporablja v vseh državah članicah Evropske unije, razen na Danskem.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pritožbe je treba vložiti pri sodišču v državi, kjer je bila odločba izdana.

Za pritožbo v družinski zadevi na Nizozemskem je potrebna pomoč odvetnika. Odvetnik lahko vloži pritožbo v [sodnem tajništvu](#) pritožbenega sodišča. Ko sodišče odloči v družinski zadevi, ima odvetnik na voljo tri mesece za vložitev pritožbe. Pritožbeno sodišče ta rok strogo upošteva. Za uradni datum vložitve pritožbe se šteje datum, na katerega sodno tajništvo prejme vlogo za vložitev pritožbe.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Nizozemska sodišča uporabljajo samo nizozemsko pravo.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 02/07/2019

Starševska odgovornost - Avstrija

KAZALO

- [1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?](#)
- [2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?](#)
- [3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?](#)
- [4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?](#)

- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Varstvo in vzgoja otroka (starševska odgovornost) je dolžnost in pravica staršev. Vključuje skrb za otroka in njegovo vzgojo, upravljanje otrokovega premoženja in zastopanje otroka ter druge zadeve (člen 158 avstrijskega civilnega zakonika – *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*).

Člen 160 avstrijskega civilnega zakonika določa, da skrb za otroka pomeni predvsem skrb za njegovo dobro telesno počutje in zdravje ter neposreden nadzor nad otrokom, vzgoja otroka pa vključuje zlasti zagotavljanje otrokovega telesnega, duševnega, čustvenega in moralnega razvoja ter spodbujanje otrokovih talentov, sposobnosti, želja in razvojnih potencialov, pa tudi njegovega šolanja oziroma poklicnega usposabljanja. Skrb vključuje tudi zdravljenje otroka, vzgoja pa vključuje tudi določitev otrokovega prebivališča (člen 162 avstrijskega civilnega zakonika), s tem pa tudi na primer odločanje o potovanjih v tujino, izbiri šole in izbiri ali spremembi otrokove vere. Pravica staršev vzgajati otroka vključuje tudi pravico do izbire imena otroku.

Upravljanje otrokovega premoženja vključuje na primer preživljanje otroka (določitev, spremembo, sprejetje, zbiranje in uporabo preživnine). Člen 164 avstrijskega civilnega zakonika določa, da starši upravljajo otrokovo premoženje s skrbnostjo dobrega starša.

Pravno zastopanje otroka je opredeljeno kot pravica in obveznost urejanja pravnih zadev za otroka. To vključuje zastopanje otroka v zadevah, v katerih se pravice ali obveznosti dodelijo neposredno otroku, ali zagotavljanje privolitve v imenu otroka. Pravno zastopanje se lahko nanaša na skrb za otroka in njegovo vzgojo ter upravljanje otrokovega premoženja v zunanjem smislu (npr. sklenitev pogodbe o zdravljenju z zdravnikom, privolitev v kurativno zdravljenje v imenu otroka), v nasprotju z dejanskim opravljanjem teh nalog v notranjem smislu (npr. dajanje zdravil, zamenjava dojenčkove plenice, spremljanje opravljanja domačih nalog). Pravno zastopanje se uporablja tudi zunaj navedenih področij (v osnovnem pomenu izraza), na primer pri spremembi otrokovega imena ali državljanstva, zahtevi za priznanje zunajzakonskega očetovstva in izvrševanju otrokovih osebnostnih pravic.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Praviloma velja, da imata, če je otrok rojen v zakonski zvezi ali če starša med seboj skleneta zakonsko zvezo po otrokovem rojstvu, oba starša varstvo in vzgojo otroka (člen 177(1) avstrijskega civilnega zakonika). Če je otrok rojen zunaj zakonske zveze, ima po zakonu samo mati varstvo in vzgojo otroka (prvi stavek člena 177(2) avstrijskega civilnega zakonika).

Drugi stavek člena 177(2) avstrijskega civilnega zakonika določa, da lahko starša, ki nista sklenila zakonske zveze, po poučitvi o pravnih posledicah pred uradnikom za vpise v register osebno izjavita, da oba prevzemata odgovornost za varstvo in vzgojo otroka, razen če je bilo to vprašanje že rešeno pred sodiščem. Če starša ne živita v skupnem gospodinjstvu, se morata dogovoriti o tem, kateri od njiju bo otrokov primarni skrbnik. Starša lahko tak sporazum skleneta tudi pred sodiščem ali ga predložita sodišču (člen 177(3) avstrijskega civilnega zakonika). Sodišče lahko varstvo in vzgojo otroka dodeli obema staršema (člen 180(2) avstrijskega civilnega zakonika).

Skupno varstvo in vzgoja otroka se lahko odpravi le s sodno odločbo. Sodišče si mora nato prizadevati za sporazumno rešitev zadeve. Če to ni mogoče, lahko sodišče varstvo in vzgojo otroka dodeli enemu od staršev ali znova obema staršema (člen 180 avstrijskega civilnega zakonika). Če sodišče dodeli skupno varstvo in vzgojo otroka, mora določiti tudi gospodinjstvo, v katerem bo poskrbljeno za primarno skrb otroka. Pri sprejemanju navedenih odločitev sodišče vedno daje prednost koristim otroka.

Če se varstvo in vzgoja otroka dodelita le enemu od staršev, se drugemu dodelijo pravica do osebnih stikov z otrokom in pravice do informacij, izražanja volje in zastopanja, kot je opredeljeno v členu 189 avstrijskega civilnega zakonika.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če nobeden od staršev nima varstva in vzgoje otroka, mora sodišče določiti, katerim starim staršem (oziroma staremu staršu) ali rejnikom (oziroma rejniku) se dodeli varstvo in vzgoja otroka. Če se varstvo in vzgoja otroka dodeli starim staršem ali rejnikom, ima običajno prednost par pred enim starim staršem ali rejnikom, razen če to ni v korist otroka. Če oba starša ne moreta izvrševati posameznih vidikov varstva in vzgoje otroka, se navedeno ustrezno uporablja. Pri odločanju o tem, komu se dodeli varstvo in vzgoja otroka, se vedno prednostno upoštevajo koristi otroka.

Če starš z izključnim varstvom in vzgojo otroka tega ne more izvrševati, mora sodišče odločiti, ali se v takem primeru varstvo in vzgoja v celoti ali delno dodelita drugemu staršu, starim staršem ali staremu staršu oziroma rejnikom (ali rejniku). Drugi starš ima prednost pred starimi starši in rejniki, če se lahko otrokove koristi zagotovijo pri navedenem staršu.

Če otrok nima staršev, starih staršev ali če ni rejnikov, ki bi se jim lahko dodelila varstvo in vzgoja, se lahko ta dodelita drugi primerni osebi (člen 204 avstrijskega civilnega zakonika). Pri izbiri take osebe so odločilni dejavnik koristi otroka; pri tem je treba upoštevati tudi otrokove želje in želje staršev (člen 205(1) avstrijskega civilnega zakonika). Pri izbiri imajo prednost sorodniki, nato druge osebe, ki so otroku blizu, nazadnje pa druge primerne osebe, kot so socialnovarstvene organizacije za otroke in mladino (člen 209 avstrijskega civilnega zakonika).

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Starša tudi po razvezi ali razveljavitvi zakonske zveze ohranita skupno varstvo in vzgojo otroka. Vendar pa velja, da če želita starša ohraniti skupno varstvo in vzgojo otroka, morata sodišču v razumnem roku predložiti sporazum, v katerem se določi, pri katerem od staršev bo otrok primarno prebival. Sodišče mora tak sporazum potrditi, če je v korist otroka. Starša pa si skupnega varstva in vzgoje otroka ne moreta deliti tako, da je na primer eden izključno odgovoren za skrb in vzgojo otroka, drugi pa samo za upravljanje otrokovega premoženja in njegovo zastopanje; starš, pri katerem otrok primarno prebiva, mora vedno imeti popolno varstvo in vzgojo otroka. Če starša navedenega sporazuma ne predložita sodišču v razumnem roku po razvezi zakonske zveze ali če sporazum ni v korist otroka, mora sodišče odločiti (če sporazumna rešitev ni mogoča in po potrebi po izvedbi mediacije), kateri od staršev bo imel izključno varstvo in vzgojo otroka v prihodnje.

Starša lahko določita tudi, da bo po razvezi zakonske zveze samo eden od njiju imel varstvo in vzgojo otroka. V takem primeru je jasno, da sporazum o tem, pri katerem od staršev bo otrok primarno prebival, ni potreben. Navedeno pa se ne nanaša le na primere razveze zakonske zveze, ampak tudi na primere, ko starša otroka ohranita zakonsko zvezo, vendar trajno ne živita skupaj. V takih primerih sodišče odloča le na zahtevo enega od staršev.

Zgoraj navedene informacije o varstvu in vzgoji po razvezi zakonske zveze staršev se uporabljajo tudi v primerih prenehanja življenjske skupnosti partnerjev. Sodišče lahko torej staršema otroka, rojenega zunaj zakonske zveze, dodeli skupno varstvo in vzgojo, če starša ne živita več v skupnem gospodinjstvu ali tudi če nista nikoli živela v skupnem gospodinjstvu, če sta sklenila sporazum o kraju prebivanja otroka, ki je otroku v korist.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Glej vprašanje 4.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Starši se lahko po nasvet obrnejo na socialnovarstvene službe za otroke in mladino (družinsko svetovanje) ali na zasebne organizacije. Starši se lahko tudi udeležijo mediacije, svetovanja parom ali svetovanja staršem ali uporabijo druge storitve svetovanja.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodnik skrbniškega sodišča (*Pflegschaftsgericht*) lahko po uradni dolžnosti začne postopek in v njem odloča le, če se postopek nanaša na varstvo in vzgojo otrok ter pravico do stikov. Če obstaja neposredno tveganje za dobrobit otroka, je treba obvestiti socialnovarstvene službe za otroke in mladino. Če je otrok v neposredni nevarnosti, lahko te službe sprejmejo ustrezne ukrepe, v najresnejših primerih tudi odvzem varstva in vzgoje otrok.

O preživljanju otroka se lahko odloča le na zahtevo otrokovega pravnega zastopnika ali polnoletne osebe, upravičene do preživljanja – sodišče o tem ne more odločiti na svojo pobudo. Preživnina za otroka se zahteva v nepravdnem sodnem postopku (*Außerstreitverfahren*). To velja tudi za polnoletne otroke. Za to so odgovorni sodni uradniki (*Rechtspfleger*).

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Starš, ki nima varstva in vzgoje otrok, ima pravico biti pravočasno obveščen o pomembnih zadevah glede otroka in o načrtovanih ukrepih, za katere je potrebno skupno zastopanje v primeru skupnega varstva in vzgoje otroka (člen 167(2) in (3) avstrijskega civilnega zakonika); navedene informacije mora zagotoviti oseba, ki ima varstvo in vzgojo otrok. Starš, ki nima varstva in vzgoje otrok, ima pravico do dajanja pripomb na take informacije (pravica do obveščenosti in izražanja). Pripombe se morajo upoštevati, če so izražene želje bolj v korist otroka. Navedene pravice se nanašajo tudi na manj pomembne zadeve (vendar ne na vsakodnevne zadeve), če starš brez varstva in vzgoje otrok kljub svoji želji ohraniti redne osebne stike z otrokom teh nima, na primer ker okoliščine tega ne omogočajo ali ker otrok zavrača stike (člen 189(3) avstrijskega civilnega zakonika).

Če starš z varstvom in vzgojo otrok večkrat ne izpolni te obveznosti, lahko sodišče na zahtevo izda ustrezne odredbe; če je ogrožena dobrobit otroka, pa tudi na svojo pobudo (člen 189(4) avstrijskega civilnega zakonika). Sodišče lahko staršu, ki ne izpolnjuje obveznosti, na primer izda posebne odredbe ali starša brez varstva in vzgoje pooblasti, da sam pridobi navedene informacije od zdravnika ali šole. Če so zaradi vedenja starša z varstvom in vzgojo otroka ogrožene otrokove koristi, se lahko varstvo in vzgoja odvzame, delno ali v celoti, v skladu s členom 181 avstrijskega civilnega zakonika.

Sodišče lahko pravico do obveščenosti in izražanja omeji ali odvzame, če njeno izvrševanje resno ogroža otrokove koristi. Enako velja, če zadevni starš zlorabi navedene pravice ali jih izvršuje na način, ki je za drugega starša nesprejemljiv. Navedene pravice ugasnejo tudi, če starš sam neutemeljeno zavrača stike z otrokom (člen 189(2) avstrijskega civilnega zakonika).

Varstvo in vzgoja otroka se mora vedno izvrševati na način, ki je otroku v korist. Pri določanju koristi otroka se upoštevajo otrokova osebnost in njegove potrebe, zlasti njegovi talenti, sposobnosti, želje in razvojni potencial, ter življenjske razmere staršev.

Da se zaščitijo koristi otrok, se morajo vse osebe z varstvom in vzgojo otrok (starši, stari starši, rejniki in drugi) ter osebe, ki imajo druge pravice in obveznosti do otrok (npr. pravico do stikov), vzdržati vsega, kar bi lahko ogrozilo otrokove odnose z drugimi osebami, ki imajo pravice in obveznosti do otroka, ali kar bi lahko takim osebam otežilo izvrševanje njihovih dolžnosti (zahteva glede dobrega vedenja [*Wohlverhaltensgebot*], člen 159 avstrijskega civilnega zakonika).

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Načelo izključnega zastopanja se nanaša na pravno zastopanje, tj. vsak starš je upravičen in zavezan otroka zastopati samostojno. Pravni ukrepi, ki jih sprejme eden od staršev, so pravno veljavni tudi, če se drugi starš z njimi ne strinja (člen 167(1) avstrijskega civilnega zakonika). Dogovor med staršema, ki sta upravičena zastopati otroka, se zahteva le v primerih iz člena 167(2) avstrijskega civilnega zakonika (npr. pri spremembi otrokovega imena ali priimka, izbiri ali spremembi otrokove vere, pri prenosu otroka v nego tretje osebe itd.).

Kadar je otrok zastopan ali kadar se zahteva soglasje v imenu otroka v premoženjskih zadevah, ki niso del običajnega poslovanja, se zahtevata odobritev drugega starša, ki ima pravico zastopati otroka, in soglasje sodišča (člen 167(3) avstrijskega civilnega zakonika). To na primer vključuje odsvojitev premoženja ali ustanovitev hipoteke na njem, odpoved pravici do dedovanja, brezpogojni sprejem dediščine ali odpoved dediščini in sprejem daril z bremenom.

V civilnih postopkih je vsak starš upravičen do zastopanja otroka samostojno. Če se starša ne moreta dogovoriti ali če sodišče ne imenuje nobenega od njiju ali tretje osebe za otrokovega zastopnika, je zastopnik starš, ki je opravil prvo procesno dejanje (*Verfahr*

enshandlung) (člen 169 avstrijskega civilnega zakonika). Starši morajo upoštevati zahteve glede dobrega vedenja (glej vprašanje 9).

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V skladu s členom 109 zakona o pristojnosti sodišč (*Jurisdiktionsnorm* – JN) je pristojno okrožno sodišče (*Bezirksgericht*) okrožja, v katerem ima otrok običajno prebivališče, če tega nima v Avstriji, pa njegovega (dejanskega) prebivališča. Če otrok v Avstriji nima prebivališča, je pristojno sodišče v okrožju, kjer ima pravni zastopnik običajno prebivališče. Če tudi ta nima takega prebivališča v Avstriji, je pristojno sodišče v okrožju, v katerem ima en starš običajno prebivališče, v drugih primerih pa okrožno sodišče dunajskega središča (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Običajno prebivališče se razlikuje od (navadnega) prebivališča po tem, da je to po navadi prebivališče za posamezno trajno obdobje (približno šest mesecev).

Vloga za prenos izključnega varstva in vzgoje otroka ali za sodelovanje pri izvrševanju varstva in vzgoje otroka se lahko pisno vložijo po pošti ali osebno pri okrožnem sodišču v dnevih uradnih ur (*Amtstage*), ki so vsaj enkrat na teden, navadno ob torkih zjutraj. Stranki ne potrebujeata zastopanja odvetnika. Če želita zastopanje, ju lahko zastopa le odvetnik (relativna zahteva glede pravnega zastopanja [*relative Anwaltpflicht*] v skladu s členom 101(1) zakona o nepravdnem postopku).

Vloga mora vsebovati opis primera, imena, priimke in naslove vložnika in njegovega zastopnika ter po potrebi imena in naslove drugih strank, ki so mu znani; v zadevah glede osebnih stanj pa tudi datum in kraj rojstva in državljanstvo strank (člen 10(3) zakona o nepravdnem postopku).

Če je oblika ali vsebina vloge nepravilna ali nepopolna in to ovira nadaljnja procesna dejanja, je sodišče ne sme takoj zavreči ali zavrniti, ampak si mora najprej prizadevati za njen popravek (člen 10(4) zakona o nepravdnem postopku).

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

V takih primerih se uporablja nepravdni postopek, v skladu z zakonom o nepravdnem postopku.

Sodišče mora v korist otroka dodeliti ali odvzeti varstvo in vzgojo ter pravico do osebnih stikov, zlasti da se ohranijo zanesljivi stiki in vzpostavi pravna jasnost, včasih pa mora tako ravnati začasno kot del nujnega postopka. To je lahko potrebno zlasti po razvezi zakonske zveze staršev ali po prenehanju skupnega gospodinjstva (točka 1 člena 180(1) avstrijskega civilnega zakonika). Ta odločitev je začasno zavezujoča in izvršljiva, razen če sodišče ne odloči drugače.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

V skladu s členi od 63 do 73 zakonika o civilnem postopku (*Zivilprozessordnung* – ZPO) se pravna pomoč v civilnih postopkih odobri na zahtevo, če stranka ne more plačati stroškov postopka, ne da bi se zaradi tega znašla pod potrebno ravno preživljanja. V skladu s členom 7(1) zakona o nepravdnem postopku se morajo te določbe ustrezno uporabljati v nepravdnih postopkih (kot so postopki v zvezi s preživljanjem otrok).

V abstraktnem smislu so sredstva, potrebna za preživljanje, določena med višino statističnega povprečnega dohodka zaposlenega in minimalnega zneska za preživetje. Šteje se, da so ta sredstva ogrožena, če se stranka in njena družina, ki je upravičena do preživnine, ne bi mogli niti skromno preživljati, ob upoštevanju vsega uporabnega premoženja ali možnosti ustvarjanja prihrankov med daljšim postopkom. Dodeli se lahko tudi delna pravna pomoč.

Pravna pomoč se odobri le, če tožba ali obramba nista očitno neresni ali brez vsake možnosti za uspeh. Pravna pomoč se lahko dodeli fizičnim in pravnim osebam. Državljanstvo stranke pri tem ni pomembno.

Pravna pomoč vključuje zlasti začasno oprostitev plačila sodnih taks, stroškov prič, izvedencev in tolmačev ter plačilo potnih stroškov strank, kadar morajo biti te osebno navzoče. Če se po zakonu zahteva zastopanje po odvetniku (kot na primer v sporih glede zneskov, ki presegajo 5 000 EUR, ali v postopkih pred deželnimi sodišči (*Landesgerichte*)) ali če se to zdi potrebno glede na okoliščine zadeve, je stranki začasno brezplačno zagotovljen avstrijski odvetnik. Odvetnik stranki pred začetkom postopka zagotovi pravni nasvet s ciljem rešiti spor izven sodišča.

Člen 71 zakonika o civilnem postopku določa, da morajo stranke, ki prejmejo pravno pomoč, delno ali v celoti poplačati zneske, katerih plačila so bile začasno oproščene in ki še niso bili poplačani. Nadalje, imenovanemu odvetniku morajo plačati uveljavljeno tarifo, če in takoj ko to zmorejo brez ogrožanja svojih sredstev, potrebnih za preživljanje. Po treh letih od konca postopka obveznosti vračila ni več mogoče uveljavljati. Sodišče lahko od stranke zahteva, da v ustreznem roku predloži nove izjave o premoženjskem stanju (*Vermögensbekanntnis*) in razumna dokazila, da se preveri, ali so izpolnjeni pogoji za poplačilo.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Zoper odločbe sodišča prve stopnje glede starševske odgovornosti je mogoče vložiti pritožbo (člen 45 zakona o nepravdnem postopku). Rok za vložitev pritožbe je 14 dni od datuma vročitve pisnega izvoda odločbe (člen 46(1) zakona o nepravdnem postopku). O pritožbi praviloma odloča sodišče druge stopnje.

V nekaterih primerih je kot del pritožbenega postopka zoper odločbo, ki jo izda pritožbeno sodišče (*Rekursgericht*), mogoče vložiti pritožbo zaradi pravnih vprašanj (*Revisionsrekurs*) pri vrhovnem sodišču (*Oberster Gerichtshof*) (glej člen 62 zakona o nepravdnem postopku). Take pritožbe so dopustne le, če se z njimi reši pravno vprašanje posebnega pomena za ohranjanje pravne enotnosti, nedvoumnosti ali razvoja prava. O nekaterih vprašanjih pa take pritožbe niso dopustne, na primer o vprašanjih glede pravne pomoči, stroškov in pristojbin. Rok za vložitev pritožbe zaradi pravnih vprašanj je 14 dni od datuma vročitve odločbe pritožbenega sodišča (člen 65(1) zakona o nepravdnem postopku). Pritožbo mora podpisati odvetnik ali notar (točka 5 člena 65(3) zakona o nepravdnem postopku).

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Člen 110(2) zakona o nepravdnem postopku določa, da odločb ni mogoče izvršiti v skladu z zakonom o izvršbi (*Exekutionsordnung*). Člen 79(2) zakona o nepravdnem postopku določa, da mora sodišče na zahtevo ali na svojo pobudo sprejeti ustrezne zavezujoče ukrepe. Ti ukrepi vključujejo globe, pridržanje do enega leta, obvezno navzočnost, preverjanje listin, informacij in drugih premičnin ter imenovanje skrbnikov, ki morajo sprejeti razumne ukrepe na stroške in tveganje dolžnika. Tudi sodne odločbe glede osebnih stikov se morajo izvršiti zoper voljo starša, ki z otrokom ne živi v skupnem gospodinjstvu. Sodišče lahko tudi izvrši sodne odločbe glede varstva in vzgoje z uporabo ustrezne neposredne sile.

V skladu s členom 110(3) zakona o nepravdnem postopku lahko sodišče na svojo pobudo zadrži izvršitev le, če in dokler ta ogroža koristi otroka. Poleg tega si lahko sodišče pri izvrševanju sodnih odločb glede varstva in vzgoje, ki jih izda ali potrdi sodišče, zagotovi pomoč socialnovarstvenih služb za otroke in mladino ali pomoč družinskega sodišča, zlasti glede začasne skrbi za otroka, če je to potrebno, da se zagotovijo otrokove koristi. Neposredno silo za izvrševanje sodnih odločb pa lahko uporabijo le pravosodni organi. Ti lahko za pomoč prosijo policijo.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Člen 21 Uredbe Bruselj IIa določa, da se sodne odločbe drugih držav članic priznajo brez posebnega postopka.

Postopek za priznanje odločbe tujega sodišča (postopek eksekvatur) je potreben za izvrševanje odločb glede varstva in vzgoje otrok (člen 28 in naslednji Uredbe Bruselj IIa); v skladu s členom 30 navedene uredbe lahko države članice same določijo podrobnosti takega postopka. V Avstriji je to urejeno s členi od 112 do 116 zakona o nepravdnem postopku.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Glede zahtev za nepriznanje odločbe v zvezi z varstvom in vzgojo otrok, izdane v drugi državi članici (člen 21(3) Uredbe Bruselj IIa) je, tako kot za postopek eksekvatur, pristojno okrožno sodišče, na območju katerega ima otrok običajno prebivališče, če takega prebivališča nima, pa sodišče, na območju katerega ima otrok v Avstriji prebivališče. Če otrok v Avstriji nima prebivališča, je pristojno sodišče v okrožju, v katerem ima pravni zastopnik svoje običajno prebivališče, če takega prebivališča nima v Avstriji, pa sodišče, na območju katerega ima eden od staršev običajno prebivališče, če je to povezano z otrokom. V drugih primerih je pristojno okrožno sodišče dunajskega središča (člen 109a zakona o pristojnosti sodišč v povezavi s členom 109 tega zakona).

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Če so na podlagi Uredbe Bruselj IIa ali Haaške konvencije iz leta 1996 o varstvu otrok pristojna avstrijska sodišča, ta primarno uporabljajo avstrijsko pravo.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V romunskem civilnem zakoniku (*Codul Civil*) se uporablja pojem **starševska avtoriteta**. **Starševska avtoriteta** pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z otrokom in njegovim premoženjem. Pravice in dolžnosti enakopravno izvajata oba starša, in sicer v najboljšem interesu otroka. Starševska avtoriteta se izvaja do otrokove popolne poslovne sposobnosti.

Starševske pravice in dolžnosti (iz členov 487–499 civilnega zakonika in zakona št. 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*) o varovanju in spodbujanju pravic otrok) v zvezi z otrokom vključujejo:

- pravico in dolžnost oblikovanja in ohranjanja otrokove identitete. Otroka je treba takoj po rojstvu prijaviti, pri čemer ima pravico do imena in državljanstva. Starši izberejo ime in priimek otroka;
- pravico in dolžnost vzgoje otroka. Starši imajo pravico in dolžnost, da v skladu z lastnimi prepričanji ter otrokovimi lastnostmi in potrebami vzgajajo otroka, skrbijo za otrokovo zdravje ter njegov telesni, psihični in intelektualni razvoj, njegovo izobrazbo, študij in poklicno usposabljanje;

- pravico in dolžnost nadzora nad otrokom;
- pravico in dolžnost plačevanja preživitve. Oba starša morata zagotoviti preživnino svojemu mladoletnemu otroku. Če otrok študira, ga morajo starši vzdrževati, dokler ne diplomira, vendar najdlje do 26. leta;
- pravico do nekaterih vzgojnih ukrepov zoper otroka. Nekateri ukrepi so prepovedani, na primer telesno kaznovanje, ki bi škodilo telesnemu, duševnemu ali čustvenemu stanju otroka;
- pravico, da od katere koli osebe, ki neupravičeno skrbi za otroka, zahtevajo vrnitev otroka;
- pravico staršev, da se ponovno združijo s svojim otrokom. Ta pravica je povezana s pravico otroka, da ni ločen od svojih staršev, razen izjemoma in začasno (npr. ukrepi namestitve);
- pravico starša do osebnih stikov s svojim otrokom. Oblike osebnih stikov z otrokom so *na primer*: obiski otroka na njegovem domu, obiski otroka v času šolskega pouka, otrok preživlja počitnice z vsakim od staršev;
- pravico do določitve otrokovega prebivališča. Mladoletni otrok živi pri svojih starših. Če starša ne živita skupaj, sporazumno določita otrokovo prebivališče. V primeru nesoglasja med staršema sprejme odločitev skrbstveni organ (*Instanța de tutelă*);
- **pravico, da v primeru mladoletnikov, ki so dopolnili 16 let, soglašajo z zaroko in zakonsko zvezo otroka; pravico, da soglašajo s posvojitvijo otroka;**
- **pravico do pravnega sredstva zoper ukrepe, ki so jih organi sprejeli v zvezi z otrokom, ter do zahtevkov in dejanj v lastnem imenu in v imenu otroka.**

Starševske pravice in dolžnosti (iz členov 500–502 civilnega zakonika) v zvezi z otrokovim premoženjem lahko vključujejo:

- **upravljanje otrokovega premoženja.** Starš nima pravice do otrokovega premoženja, tako kot tudi ne otrok do starševskega, razen do dediščine in preživitve. Starši imajo pravico in dolžnost, da upravljajo premoženje svojega mladoletnega otroka in da otroka zastopajo v pravnih civilnih dokumentih ali s temi dokumenti soglašajo. Mladoletnik po 14. letu sam izvaja svoje pravice in dolžnosti, vendar morajo po potrebi s tem soglašati starši in skrbstveni organ;
- pravico in dolžnost staršev, da zastopajo mladoletnika v civilnih dokumentih ali soglašajo s temi dokumenti. Starši zastopajo otroka v civilnih dokumentih do njegovega 14. leta, saj je popolnoma poslovno nesposoben. Otrok med 14. in 18. letom sam izvaja svoje pravice in dolžnosti, vendar je potrebno predhodno soglasje staršev, saj je otrokova poslovna sposobnost omejena.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Pravice in dolžnosti enakopravno izvajata oba starša (člen 503(1) civilnega zakonika): če sta poročena; po razvezi zakonske zveze (člen 397 civilnega zakonika); starš, katerega starševstvo je bilo določeno, če je otrok nezakonski, in oba starša, če živita v zunajzakonski skupnosti (člen 505(1) civilnega zakonika).

Starša (ki nista skupaj) starševske avtoritete ne izvajata enakopravno: v primeru prenehanja zakonske zveze z razvezo, če sodišče meni, da je v interesu otroka, da starševsko avtoriteto izvaja le eden od staršev (člen 398 civilnega zakonika); v primeru prenehanja zakonske zveze (člen 305(2) civilnega zakonika); če je bil otrok rojen zunaj zakonske zveze in starša ne živita v zunajzakonski skupnosti (člen 505(2) civilnega zakonika).

Starševsko avtoriteto izvaja eden od staršev v skladu s členom 507 civilnega zakonika, če je drugi starš umrl, če so mu bile odvzete starševske pravice ali če mu je bilo izvajanje prepovedano itd.

Starši delno izvajajo starševsko avtoriteto, če so pravice in dolžnosti dodeljene tretji osebi ali zavodu (člen 399 civilnega zakonika).

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Starš mladoletnika, ki je dopolnil 14 let, ima starševske pravice in dolžnosti le v zvezi z otrokom. Pravice in dolžnosti v zvezi z otrokovim premoženjem izvaja otrokov skrbnik ali druga oseba.

Skrbništvo mladoletnikov se določi, če sta oba starša umrla, če sta neznana, če jima je bilo odvzeto izvajanje starševskih pravic ali če jima je bila izrečena kazenska sankcija, zaradi katere so jima bile odvzete starševske pravice, če jima je bila v zvezi s tem izrečena sodna prepoved, če sta pogrešana ali razglašena za mrtva, sodišče pa po prenehanju posvojitve odloči, da je določitev skrbništva v interesu mladoletnika.

Skrbništvo se določi, če za otroka ne skrbi nobeden od staršev, ker jima je bilo odvzeto izvajanje starševskih pravic.

Skrbstveni organ lahko izjemoma odloči o namestitvi otroka pri sorodniku ali drugi družini ali osebi na podlagi njihovega soglasja ali o namestitvi v oskrbo zavoda.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Po razvezi zakonske zveze starševsko avtoriteto načeloma izvajata oba starša skupaj ali v primeru dobro utemeljenih razlogov le eden od staršev, pri čemer se upoštevajo najboljši interesi otroka. Drugi starš obdrži pravico do opazovanja vzgoje in izobraževanja otroka ter pravico do soglasja z njegovo posvojitvijo.

Skrbstveni organ lahko izjemoma odloči o namestitvi otroka pri sorodniku ali drugi družini ali osebi na podlagi njihovega soglasja ali o namestitvi v oskrbo zavoda. Ti izvajajo pravice in dolžnosti staršev v zvezi z otrokom (člen 399 civilnega zakonika).

Če je bil otrok rojen zunaj zakonske zveze in je bilo starševstvo priznано obema staršema, starša, ki živita v zunajzakonski skupnosti, skupaj in enakopravno izvajata starševsko avtoriteto. Če starša otroka, ki je bil rojen zunaj zakonske zveze, ne živita v zunajzakonski skupnosti, starševsko avtoriteto izvaja le eden od njiju.

Če zakonca s tem soglašata, se lahko razveza zakonske zveze uredi pri notarju, tudi v primeru mladoletnih otrok, rojenih v zakonski zvezi ali zunaj nje, ali v primeru posvojenih otrok, ali če se zakonca dogovorita o vseh vidikih glede priimka, ki se bo uporabljal po razvezi, izvajanja starševske avtoritete s strani obeh staršev, določitve prebivališča otrok po razvezi, načina ohranjanja osebnih stikov med ločenima staršema in posameznim otrokom ter določitve prispevka staršev k stroškom otrokove vzgoje, izobrazbe, študija in poklicnega usposabljanja. Če glede na poročilo o socialni raziskavi dogovor zakoncev o skupnem izvajanju starševske avtoritete ali o določitvi otrokovega prebivališča ni v interesu otroka, notar zavrne vlogo za razvezo zakonske zveze in zakonca napoti na sodišče.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če je to v najboljšem interesu otroka, se lahko starša dogovorita o izvajanju starševske avtoritete ali glede ukrepov za zaščito otroka, s čimer mora soglašati skrbstveni organ (člen 506 civilnega zakonika).

Stranke se lahko pojavijo kadar koli med sojenjem, tudi če k temu niso sodno pozvane, in zahtevajo odločbo, s katero se na podlagi soglasja legalizira njihova poravnava. Sodba o soglasju je dokončna in izvršljiva.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Pred napotitvijo na sodišče se lahko izvede mediacija. Med sojenjem morajo sodni organi seznaniti stranke o možnosti in prednostih mediacije. Če z mediacijo ni dosežen dogovor, se sporna vprašanja obravnavajo na sodišču.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Glej odgovor na vprašanje 1.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Če sodišče odloči, da bo starševsko avtoriteto izvajal le eden od staršev, ta starš sam odloča o vseh vprašanjih v zvezi z otrokom. Drugi starš obdrži pravico do preverjanja vzgoje in izobraževanja otroka ter pravico do soglasja z njegovo posvojitvijo.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Starša skupaj in enakopravno izvajata starševsko avtoriteto. Kar zadeva dobroverne tretje osebe, če kateri od staršev v okviru izvajanja starševskih pravic in izpolnjevanja starševskih dolžnosti vsak dan sam izvaja pravno dejanje, se domneva, da s tem soglašata tudi drugi starš.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Vloge za zaščito posameznikov v pristojnosti skrbstvenega organa in sodišča za družinske zadeve (*okrožno sodišče ali sodišče, specializirano za mladoletnike in družine, če je to primerno*) obravnava sodišče s krajevno pristojnostjo, v okviru katere je stalno ali dejansko prebivališče zaščitene osebe (člen 94 zakonika o civilnem postopku (*Codul de Procedură Civilă*)).

Sodišče na območju stalnega prebivališča tožnika je pristojno za zahtevke v zvezi z ugotavljanjem starševstva, sodišče na območju prebivališča tožnika-upnika pa je pristojno za zahtevke glede preživninskih obveznosti (vključno z državnimi dodatki za otroke).

Dokumenti, ki jih je treba priložiti vlogi za sodni poziv, so kopija rojstnega lista mladoletnika, kopija osebne izkaznice, kopija sodbe o razvezi zakonske zveze, dogovor, sklenjen v okviru mediacije (če obstaja), in kateri koli drug dokument, ki se šteje za uporabnega pri obravnavi zadeve. Zahtevek je oproščen kolkovine.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodišče lahko v celotnem postopku razveze zakonske zveze (poseben postopek s krajšimi roki poravnave) na podlagi predsedniškega odloka sprejema začasne ukrepe v zvezi z določitvijo prebivališča mladoletnih otrok, preživninsko obveznostjo, prejemanjem državnega dodatka za otroke in uporabo skupnega bivališča (člen 919 zakonika o civilnem postopku).

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Za pravno pomoč je mogoče zaprositi v okviru izredne uredbe št. 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) o javni pravni pomoči v civilnih zadevah, odobrene s spremembami z zakonom št. 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*), kot je bil naknadno spremenjen.

Pravna pomoč se lahko odobri ločeno ali skupaj v obliki odvetniške pomoči; plačila za izvedenca, prevajalca ali tolmača; plačila takse sodnega izvršitelja; izvzetij, znižanj in spremembe razporeda ali odloga plačil sodnih taks.

Pravno pomoč lahko v celoti izkoristijo osebe, katerih mesečni neto prihodki na družinskega člana so v zadnjih dveh mesecih pred vložitvijo zahtevka znašali manj kot 300 RON. Če so prihodki manjši od 600 RON, se zagotovi 50-odstotna pravna pomoč. Vendar uveljavljeni pogoji prisilcem, katerih sredstva presegajo kvoto, ne preprečujejo koriščenja pravne pomoči, če dokažejo, da ne morejo kriti sodnih stroškov zaradi razlike med življenjskim standardom države stalnega ali običajnega prebivališča in države sodišča.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Zoper sodbo v zadevah, ki se nanašajo na izvajanje starševske avtoritete (stranska vprašanja pri razvezi zakonske zveze ali po glavni poti), je mogoče v 30 dneh od datuma sodbe vložiti pravno sredstvo ali v primeru sodbe na podlagi soglasja, ki potrjuje dogovor med strankama, izvesti sodno presojo.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Če dolžnik ne opravlja prostovoljno svoje dolžnosti, mora upnik o tem obvestiti sodnega izvršitelja. Sodni izvršitelj pozove izvršilno sodišče k soglasju v zvezi z izvršitvijo. Ta se uredi na zaprti seji brez sodnega poziva strankama.

Če je zahtevek za izvršitev odobren, sodni izvršitelj pošlje nalog in sodni poziv staršu ali osebi, pri kateri je mladoletnik nameščen, s čimer ji sporoči datum, kdaj mora pripeljati mladoletnika, da bi ga prevzel upnik, ali ji odredi, naj drugemu staršu dovoli izvajanje pravice do osebnih stikov z mladoletnikom.

Če dolžnik ne opravi svoje dolžnosti, sodni izvršitelj izvede prisilno izvršitev ob prisotnosti zastopnika generalnega direktorata za socialno pomoč in zaščito otrok ter po potrebi ob prisotnosti psihologa in policista. Nihče ne sme ustrahovati mladoletnika ali ga siliti k izvršitvi.

Če dolžnik ne izpolni svoje dolžnosti, kazen, ki jo določi sodišče, velja do izvršitve, pri čemer sodni izvršitelj tožilca obvesti, naj začne sodni pregon.

Če mladoletnik temu nasprotuje, izvršitelj zastopniku generalnega direktorata za socialno pomoč in zaščito otrok predloži uradno poročilo, pristojno sodišče pa mladoletniku odredi svetovanje, na koncu katerega psiholog pripravi poročilo. Če mladoletnik temu nasprotuje po ponovni prisilni izvršitvi, lahko upnik od sodišča zahteva izrek kazni.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Za priznanje odločbe o starševski avtoriteti se uporabljajo določbe Uredbe (ES) št. 2201/2003. Zahtevek se vloži pri sodišču na območju stalnega prebivališča toženca ali njegovega prebivališča v Romuniji. Zoper priznanje se lahko vloži pravno sredstvo pri pritožbenem sodišču s krajevno pristojnostjo (*Curtea de Apel*) ali ugovor na podlagi zahtevka za sodno presojo pri vrhovnem kasacijskem sodišču (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Da bi zainteresirana oseba ugovarjala priznanju odločbe o starševski avtoriteti, se lahko obrne na sodišče na območju stalnega prebivališča toženca ali njegovega prebivališča v Romuniji.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Člen 2611 civilnega zakonika navaja, da pravo, ki se uporablja v zvezi s starševsko avtoriteto in zaščito otrok, določa konvencija o pristojnosti, pravu, ki se uporabi, priznavanju, izvršitvi in sodelovanju na področju starševske odgovornosti in ukrepov za zaščito otrok, ki je bila sprejeta 19. oktobra 1996 v Haagu in ratificirana z zakonom št. 361/2007.

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 31/10/2016

Starševska odgovornost - Slovenija

KAZALO

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Gre za pravna razmerja, ki jih ureja **družinsko pravo**. Razmerje nastane z rojstvom otroka oziroma z ugotovitvijo očetovstva in materinstva, pri čemer so v slovenskem pravnem sistemu nezakonski otroci glede pravic in obveznosti izenačeni z zakonskimi. Po slovenski pravni ureditvi, ki je sprejela sistem popolne posvojitve, so z naravnimi otroci izenačeni tudi posvojeni otroci.

Pravni temelj je v **Ustavi Republike Slovenije in sicer v 54. členu**, ki določa, da imajo starši pravico in dolžnost vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke. Ta pravica in dolžnost se staršem lahko odvzame ali omeji samo iz razlogov, ki jih zaradi varovanja otrokovih koristi določa zakon. Otroci, rojeni zunaj zakonske zveze, imajo enake pravice kakor otroci, rojeni v njej.

Starši imajo pravico in dolžnost, da z neposredno skrbjo, s svojim delom in dejavnostjo zagotavljajo uspešen telesni in duševni razvoj svojih otrok. Zaradi zdrave rasti, skladnega osebnostnega razvoja in usposobitve za samostojno življenje in delo imajo starši pravice in dolžnosti, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok. Te pravice in dolžnosti sestavljajo **roditeljsko pravico**. (4. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Starši morajo v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za otrokovo korist. Starši delajo v otrokovo korist, če zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki ga okolje sprejema in odobrava in ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka ob upoštevanju njegove osebnosti in želja. (5.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Starši morajo svojim otrokom omogočiti pogoje za zdravo rast, skladen osebnostni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo. Svoje otroke so dolžni preživljati, skrbeti za njihovo življenje in zdravje in jih vzgajati. Po svojih močeh so dolžni skrbeti za njihovo šolanje in strokovno izobrazbo glede na otrokove sposobnosti, nagnjenja in želje. Otrok ima pravico do stikov z obema staršema, starša pa imata pravico do stikov z otrokom. (102., 103., in 106. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Odškodninsko odgovornost staršev za otroke v 142. členu določa Obligacijski zakonik. Starši odgovarjajo za škodo, ki jo povzroči drugemu njihov otrok do dopolnjenega sedmega leta, ne glede na svojo krivdo. Starši odgovarjajo za škodo, katero povzroči drugemu njihov mladoletni otrok, ki je dopolnil sedem let, razen če dokažejo, da je škoda nastala brez njihove krivde.

Zastopanje kot delovanje za otroka v razmerjih do zunanjega sveta je urejeno v 107. členu Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Mladoletne otroke zastopajo starši. Če je treba mladoletnemu otroku kaj vročiti ali sporočiti, se to lahko veljavno vroči ali sporoči enemu ali drugemu roditelju, če pa starši ne živijo skupaj, tistemu roditelju, pri katerem otrok živi. Če imata oba starša varstvo in vzgojo otroka, se morata sporazumeti o stalnem prebivališču otroka in o tem, kateremu od njiju se vročajo pošiljke za otroka.

Otrokovo **premoženje** upravljajo do otrokove polnoletnosti v otrokovo korist njegovi starši. (109. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Roditeljska pravica pripada skupaj očetu in materi. (4. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Roditeljsko pravico izvršujeta starša sporazumno v skladu z otrokovo koristjo. Kadar starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z otrokovo koristjo. O vprašanih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji. Kadar je eden od staršev zadržan izvrševati roditeljsko pravico, jo izvršuje drugi od staršev sam. (113. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Če eden od staršev ni več živ ali ni znan, ali če mu je odvzeta roditeljska pravica, ali če mu je odvzeta poslovna sposobnost, pripada roditeljska pravica drugemu od staršev. (115. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Za otroka lahko skrbijo tudi druge osebe ali zavod. Center za socialno delo sme odvzeti otroka staršem in ga dati v vzgojo in varstvo **drugi osebi** ali **zavodu**, če so starši zanemarili otrokovo vzgojo in varstvo ali če je to iz drugih pomembnih razlogov v otrokovo korist. (120. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Center za socialno delo odda v **rejništvo** otroka, ki nima svoje družine, otroka, ki iz različnih vzrokov ne more živeti pri starših ali otroka, katerega telesni in duševni razvoj je ogrožen v okolju, v katerem živi. (157. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih) Izvajanje rejniške dejavnosti podrobneje ureja Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti.

Za otroka lahko skrbi **posvojitelj**, v posvojitve pa se sme dati samo otrok, čigar starši so neznani ali že leto dni neznanega bivališča ali če so privolili pred pristojnim organom, da dajo otroka v posvojitve, pa tudi otrok, ki nima živih staršev. (141. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Mladoletnika, ki nima staršev ali za katerega starši ne skrbijo, postavi center za socialno delo pod **skrbništvo**. Skrbnik mladoletnika je dolžan skrbeti enako kot starši za mladoletnika. (201. in 202. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Starša, ki ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se morata sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Sporazumeta se lahko, da imata oziroma obdržita oba varstvo in vzgojo otrok ali da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, odloči sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti tudi odloči, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo drugi osebi. Preden sodišče odloči, mora glede otrokove koristi pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice. (105. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Kadar sodišče razveže zakonsko zvezo, odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši. (78. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Kadar starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z otrokovo koristjo. O vprašanih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji. (113. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Starša ki ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se morata sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Če se starša sporazumeta o varstvu in vzgoji otrok, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne. Če se starša sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta, odloči na zahtevo enega ali obeh staršev sodišče. (105. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Če starša ne živita ali ne bosta več živela skupaj, se sporazumeta o preživljanju skupnih otrok. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o preživljanju skupnih otrok, odloči o tem sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev. (105.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Otrok ima pravico do stikov z obema staršema in oba starša imata pravico do stikov z otrokom. S stiki pa se zagotavljajo predvsem otrokove koristi. Tisti od staršev, pri katerem otrok živi v varstvu in vzgoji oziroma druga oseba, pri kateri otrok živi, mora opustiti vse, kar otežuje ali onemogoča otrokove stike. Prizadevati si mora za ustrezen odnos otroka do stikov z drugim od staršev. Tisti od staršev, ki izvršuje stike, mora opustiti vse, kar otežuje varstvo in vzgojo otroka. V primeru, da se starša sporazumeta o stikih, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne. V kolikor se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o stikih, odloči o tem sodišče na zahtevo enega ali obeh staršev. (106. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Otrok ima pravico do stikov z drugimi osebami, s katerimi je družinsko povezan in nanje osebno navezan, razen če je to v nasprotju z otrokovo koristjo. Šteje se, da so take osebe predvsem otrokovi stari starši, bratje in sestre, polbratje in polsestre, nekdanji rejniki, prejšnji ali sedanji zakonec oziroma zunajzakonski partner enega ali drugega od njegovih staršev. O stikih se sporazumejo otrokovi starši, otrok, če je sposoben razumeti pomen sporazuma, in osebe, s katerimi je otrok povezan. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Obseg in način izvrševanja stikov morata biti v otrokovo korist. Če se starša otroka, otrok in osebe, s katerimi je otrok povezan, sporazumejo o stikih, lahko predlagajo, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne. Če se tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumejo, odloči o stikih sodišče. (106.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Če se starša ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. Če se tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta, odloči o tem sodišče.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko odloči, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od staršev ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Sodišče lahko po uradni dolžnosti tudi odloči, da se vsi ali nekateri otroci zaupajo v varstvo in vzgojo drugi osebi. (105. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Sodišče odloči tudi o preživljanju otrok in o stikih. (105.a, 106. in 106.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Pri odločanju o stikih vodi sodišče predvsem korist otroka. Predlogu oziroma zahtevi za ureditev stikov mora biti priloženo dokazilo pristojnega centra za socialno delo, da sta se starša ob njegovi pomoči poskušala sporazumeti o stikih. Sodišče pa lahko pravico do stikov odvzame ali omeji in sicer takrat, kadar je to potrebno zaradi varovanja otrokove koristi. Stiki niso v otrokovo korist, če pomenijo za otroka psihično obremenitev ali če se sicer z njimi ogroža njegov telesni ali duševni razvoj. Sodišče lahko odloči, da se stiki izvršujejo pod nadzorom tretje osebe ali da se ne izvajajo z osebnim srečanjem in druženjem, ampak na drug način, če sicer ne bi bila zagotovljena otrokova korist. (106. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca in materialne ter pridobitne zmožnosti zavezanca. Pri odmeri preživnine za otroka mora sodišče upoštevati otrokovo korist, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje uspešnega telesnega in duševnega razvoja otroka. (129. in 129.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

V primeru, da starša ne živita skupaj in nimata oba varstva in vzgoje otroka, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, oba sporazumno, v skladu z otrokovo koristjo. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo. O vprašanjih dnevnega življenja otroka odloča tisti od staršev, ki ima otroka v varstvu in vzgoji. Če se starša tudi ob pomoči centra za socialno delo ne sporazumeta o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, odloči o tem na predlog enega ali obeh staršev sodišče v nepravdnem postopku. (113. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

To pomeni, da sta oba starša enako odgovorna za otrokovo vzgojo in razvoj in da oba še naprej skrbita zanj.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Za odločanje so **stvarno pristojna** okrožna sodišča. (32. člen Zakona o pravdnem postopku)

Za sojenje je splošno **krajevno pristojno** sodišče, na območju katerega ima tožena stranka stalno prebivališče. Če je sodišče Republike Slovenije pristojno za sojenje, zato ker ima tožena stranka v Republiki Sloveniji začasno prebivališče, je splošno krajevno pristojno sodišče, na območju katerega ima tožena stranka začasno prebivališče. Če ima tožena stranka poleg stalnega prebivališča tudi začasno prebivališče v kakšnem drugem kraju in se da po okoliščinah domnevati, da bo tam prebivala daljši čas, je splošno krajevno pristojno tudi sodišče začasnega prebivališča tožene stranke. (47. člen Zakona o pravdnem postopku)

Če je v sporih za zakonito preživljanje tožeča stranka oseba, ki zahteva preživljanje, je za sojenje poleg sodišča splošne krajevne pristojnosti pristojno tudi sodišče, na območju katerega ima tožeča stranka stalno oziroma začasno prebivališče. Če je v sporih za zakonito preživljanje z mednarodnim elementom pristojno sodišče Republike Slovenije, zato ker je tožeča stranka otrok, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, je krajevno pristojno tisto sodišče, na območju katerega ima tožeča stranka stalno prebivališče. Če je v sporih za zakonito preživljanje pristojno sodišče Republike Slovenije, zato ker ima tožena stranka v Republiki Sloveniji premoženje, iz katerega se lahko poplača preživljanje, je krajevno pristojno tisto sodišče, na območju katerega je to premoženje. (50. člen Zakona o pravdnem postopku)

Stranke in drugi udeleženci v postopku vlagajo na sodišču tožbe, pritožbe in druge vloge v **slovenskem jeziku ali v jeziku narodne skupnosti**, ki je pri sodišču v uradni rabi. (104. člen Zakona o pravdnem postopku)

Tožba mora obsegati določen zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev, dejstva, na katera tožnik opira zahtevek, dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo, in druge podatke, ki jih mora imeti vsaka vloga (180. člen Zakona o pravdnem postopku)

Z vlogo po tem zakonu so mišljeni tožba, odgovor na tožbo, pravno sredstvo in druge izjave, predlogi ali sporočila, ki se vlagajo zunaj obravnave. Vloge morajo biti razumljive in obsegati vse, kar je treba, da se lahko obravnavajo. Predvsem morajo obsegati: navedbo sodišča, ime ter stalno oziroma začasno prebivališče oziroma sedež strank, morebitnih njihovih zakonitih zastopnikov in pooblaščenec, sporni predmet in vsebino izjave. Vložnik mora vlogo podpisati, razen če to zaradi oblike vloge ni mogoče. Za izviren podpis vložnika se šteje njegov lastnoročni podpis kot tudi podpis z varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Če vsebuje izjava kakšno zahtevo, mora stranka v vlogi navesti dejstva, na katera jo opira, in dokaze, kadar je to potrebno. (105. člen Zakona o pravnem postopku)

Ob vložitvi tožbe mora biti plačana **sodna taksa**. Sodna taksa mora biti plačana najkasneje v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za plačilo sodne takse. (105.a člen Zakona o pravnem postopku)

Vloga se vloži v **pisni obliki**. Pisna vloga je vloga, ki je napisana ali natisnjena in lastnoročno podpisana (vloga v fizični obliki), ali vloga, ki je v elektronski obliki in je podpisana z varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim potrdilom. Pisna vloga se vloži tako, da se pošlje po pošti, elektronski poti, z uporabo sredstev komunikacijske tehnologije, izroči neposredno organu ali po osebi, ki opravlja posredovanje vlog kot svojo dejavnost (poslovni ponudnik). Vloga v elektronski obliki se vloži tako, da se pošlje po elektronski poti informacijskemu sistemu. Informacijski sistem vložniku samodejno potrdi prejem vloge. Vloga se lahko vloži tudi na predpisanem ali drugače pripravljenem obrazcu. (105.b člen Zakona o pravnem postopku)

Vloge, ki jih je treba vročiti nasprotni stranki, se morajo izročiti sodišču v toliko **izvodih**, kolikor jih je treba za sodišče in nasprotno stranko, ter v taki obliki, da jih sodišče lahko vroči. To velja tudi za priloge. Vloge in priloge, vložene po elektronski poti, ki jih je treba vročiti nasprotni stranki, se pošljejo v enem izvodu. Sodišče naredi toliko elektronskih kopij ali fotokopij, kolikor jih je treba za nasprotno stranko. (106. člen Zakona o pravnem postopku) Listine, ki se priložijo vlogi, so lahko v **izvirniku ali prepisu**. (107. člen Zakona o pravnem postopku)

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Okrožno sodišče odloča v pravnem postopku, če z zakonom ni določeno, da odloča v nepravdnem postopku. Zadeve, ki jih ureja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, sodišče rešuje prednostno. (10.a člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih)

Med postopkom v sporih iz razmerij med starši in otroki lahko izda sodišče na predlog stranke ali po uradni dolžnosti začasne odredbe o varstvu in preživljanju skupnih otrok kot tudi začasne odredbe o odvzemu ali omejitvi pravice do stikov oziroma o načinu izvrševanja stikov. Začasne odredbe se izdajo po določbah Zakona o izvršbi in zavarovanju. (411. člen Zakona o pravnem postopku)

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Da, za kritje stroškov postopka je mogoče dobiti brezplačno pravno pomoč. O odobritvi brezplačne pravne pomoči odloča predsednik okrožnega sodišča. (2. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

Brezplačna pravna pomoč se lahko odobri za pravno svetovanje, pravno zastopanje in za druge pravne storitve, določene z zakonom, za vse oblike sodnega varstva pred vsemi sodišči splošne pristojnosti in specializiranimi sodišči v Republiki Sloveniji, pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije in pred vsemi organi, institucijami ali osebami v Republiki Sloveniji, ki so pristojne za izvensodno poravnavanje sporov, ter kot oprostitev plačila stroškov sodnega postopka. (7. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

Upravičenci po tem zakonu so: 1. državljani Republike Slovenije; 2. tujci z dovoljenjem za stalno ali začasno prebivanje v Republiki Sloveniji in osebe brez državljanstva (apatridi), ki zakonito prebivajo v Republiki Sloveniji; 3. drugi tujci pod pogojem vzajemnosti ali pod pogoji in v primerih, določenih z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Republiko Slovenijo; 4. nevladne organizacije in združenja, ki delujejo neprofitno in v javnem interesu ter so vpisane v ustrezen register v skladu z veljavno zakonodajo, v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oziroma z namenom, zaradi katerega so ustanovljene; 5. druge osebe, za katere zakon ali mednarodna pogodba, ki obvezuje Republiko Slovenijo določa, da so upravičenci do brezplačne pravne pomoči. (10. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

Oseba, ki je lahko upravičenec do brezplačne pravne pomoči, lahko zaprosi za brezplačno pravno pomoč v katerikoli fazi postopka. Pri odločanju o prošnji za dodelitev brezplačne pravne pomoči se ugotavljajo finančni položaj prosilca in drugi pogoji, določeni s tem zakonom. (11. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči)

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, pristojnost za odločanje o pritožbah zoper odločbe okrožnega sodišča ima višje sodišče. (35. člen Zakona o pravnem postopku) Pritožba se vloži pri sodišču, ki je izreklo sodbo na prvi stopnji, v zadostnem številu izvodov za sodišče in nasprotno stranko. (342. člen Zakona o pravnem postopku)

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Izvršilni postopek je določen v Zakonu o izvršbi in zavarovanju. Za dovolitev izvršbe je stvarno pristojno okrajno sodišče, če zakon ne določa drugače. (5. člen zakona o izvršbi in zavarovanju)

Za odločitve o predlogu za izvršbo sodne odločbe o vzgoji in varstvu otroka in za samo izvršbo je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega ima stalno ali začasno prebivališče oseba, kateri je otrok zaupan v vzgojo in varstvo ali sodišče, na območju katerega ima stalno ali začasno prebivališče oseba, proti kateri je predlog za izvršbo vložen. Za neposredno izvršitev je krajevno pristojno tudi sodišče, na območju katerega je otrok. (238.a člen Zakona o izvršbi in zavarovanju)

S sklepom o izvršbi se obveznost izročitve otroka naloži osebi, na katero se nanaša izvršilni naslov, osebi, od katere volje je odvisna izročitev otroka, ter osebi, pri kateri je otrok v času izdaje tega sklepa. V sklepu o izvršbi sodišče izreče, da dolžnost izročitve otroka učinkuje tudi proti vsaki drugi osebi, pri kateri je otrok v času oprave izvršbe. (238.c člen Zakona o izvršbi in zavarovanju)

Sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin primera in tako, da bo zagotovljeno varstvo koristi otroka, odloči, da se izvršba sodne odločbe o vzgoji in varstvu otroka opravi z izrekanjem denarnih kazni zoper osebo, na katero se nanaša sklep o izvršbi, ali z odvzemom otroka in njegovo izročitvijo osebi, kateri je otrok zaupan v vzgojo in varstvo. (238.č člen Zakona o izvršbi in zavarovanju)

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodna odločba o starševski odgovornosti se prizna in izvrši skladno z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003. Sodišče uporablja nepravdni postopek po določitih Zakona o nepravdnem postopku.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Za obravnavanje zahtev za razglasitev izvršljivosti so pristojna vsa okrožna sodišča.

Za obravnavanje pravnih sredstev zoper sodne odločbe glede razglasitve izvršljivosti je pristojno sodišče, ki je razglasilo sodno odločbo za izvršljivo.

Sodišče uporablja nepravdni postopek skladno z določili Zakona o nepravdnem postopku.

Seznam okrožnih sodišč

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Po Zakonu o mednarodnem zasebnem pravu in postopku se razmerja med starši in otroki presojuje po pravu države, katere državljani so. Če so starši in otroci državljani različnih držav, se uporabi pravo države, v kateri imajo vsi stalno prebivališče. Če so starši in otroci državljani različnih držav in tudi nimajo stalnega prebivališča v isti državi, se uporabi pravo države, katere državljan je otrok. (42. člen)

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 05/03/2018

Starševska odgovornost - Slovaška

Izvirna jezikovna različica te strani [sk](#) je bila pred kratkim spremenjena. To jezikovno različico trenutno prevajajo naši prevajalci.

- 1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?
- 2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?
- 3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?
- 4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?
- 5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?
- 6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?
- 7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?
- 8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?
- 9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?
- 10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?
- 11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?
- 12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?
- 13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?
- 14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?
- 15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?
- 16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?
- 17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

V skladu s slovaškim družinskim zakonom (zakon št. 36/2005 o družini in spremembi nekaterih zakonov) in sodno prakso starševska odgovornost (tj. starševske pravice in obveznosti – varstvo in vzgoja) vključuje zlasti skrb za otroka, preživnino, zastopanje in upravljanje otrokovega premoženja.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starševske pravice in obveznosti v zvezi z otrokom izvajata oba starša skupaj, ne glede na to, ali je bil otrok rojen v zakonski zvezi ali zunaj nje in ali živita skupaj ali ne (sta poročena, sta se razšla ali sta razvezana).

Sodišče lahko v resnih okoliščinah staršu odvzame starševske pravice in obveznosti (ali jih omeji), kot je določeno v členu 38(4) družinskega zakona.

Sodišče lahko mladoletnemu staršu, starejšemu od 16 let, prizna starševske pravice in obveznosti v zvezi z osebno skrbjo za mladoletnega otroka, pod pogoji iz člena 29 družinskega zakona.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Da. Če sta oba starša mladoletnega otroka poslovno nesposobna, če so jima bile odvzete starševske pravice in obveznosti ali če sta mrtva, mora sodišče imenovati skrbnika, ki osebno vzgaja mladoletnega otroka, ga zastopa in upravlja njegovo premoženje.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Sodišče mora sprejeti odločitev glede dodelitve in izvajanja starševskih pravic in obveznosti (tudi če oba starša še naprej skupaj izvajata starševske pravice in obveznosti) ali odobri dogovor med staršema.

V skladu s členom 36(1) družinskega zakona se lahko starša mladoletnega otroka, ki živita ločeno, kadar koli dogovorita glede izvajanja starševskih pravic in obveznosti. Če se starša ne dogovorita, lahko sodišče odloči glede izvajanja njunih pravic in obveznosti, tudi če v zvezi s tem ni bil vložen noben zahtevek; sodišče mora zlasti odločiti, kateremu staršu bosta dodeljena varstvo in vzgoja (*osobná starostlivosť* – osebna skrb) za mladoletnega otroka. Določbe členov 24, 25 in 26 se uporabljajo *mutatis mutandis*.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Dogovor med staršema glede starševskih pravic in obveznosti mora odobriti sodišče.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Izvensodno reševanje sporov je mogoče z mediacijo v skladu z zakonom št. 420/2004 o mediaciji. Ta zakon se uporablja tudi v primeru sporov, ki izhajajo iz razmerij, ki jih ureja družinsko pravo. Mediacija je izvensodni postopek, pri katerem zadevne strani ob pomoči mediatorja rešujejo spore, ki izhajajo iz njihovega pogodbenega ali drugega pravnega razmerja. Vsak dogovor, sklenjen v okviru mediacije, mora biti v pisni obliki in je zavezujoč za vse stranke v postopku.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko načeloma sprejme kakršno koli odločitev, ne more pa dodeliti izključnega varstva in vzgoje (osebne skrbi) enemu od staršev. Izključno varstvo in vzgoja otroka sta mogoča le, če so enemu staršu odvzete starševske pravice in obveznosti. V praksi pa sodišče odloči, kateri od staršev bo osebno skrbel za otroka, kdo ga bo zastopal in kdo upravljal njegovo premoženje. Sodišče tudi odloči, kako starš, ki mu nista bila dodeljena varstvo in vzgoja otroka, prispeva k preživljanju otroka, ali odobri dogovor med staršema glede plačevanja preživnine.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Izraz „starševska odgovornost“ v okviru slovaškega družinskega prava nima ustreznega prevoda. Slovaško družinsko pravo priznava izraz „starševske pravice in obveznosti“, ki jih vedno skupaj izvajata oba starša (torej „izključno varstvo in vzgoja“ nista mogoča, razen če je drugi starš umrl, če ni poslovno sposoben ali če so mu bile odvzete starševske pravice in obveznosti). Razlikovati je treba med temi primeri in oddajo otroka v „osebno skrb“. Če je otrok oddan v osebno skrb enega od staršev, lahko ta starš sprejema odločitve o vseh običajnih vprašanjih v zvezi z otrokovim vsakdanjim življenjem, pri čemer soglasje drugega starša ni potrebno, vendar je pri vseh pomembnih vprašanjih v zvezi z izvajanjem starševskih pravic in obveznosti (upravljanje otrokovega premoženja, selitev otroka v tujino, državljanstvo, soglašanje z zdravstvenim varstvom, usposabljanje za izbrani poklic) potrebno soglasje drugega starša. Če se starša ne moreta sporazumno odločiti, odločitev sprejme sodišče na zahtevo enega od staršev.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Sodišče lahko obema staršema dodeli izmenično osebno skrb (tj. skupno varstvo in vzgojo), če sta oba zmožna vzgajati otroka in ju zanima osebna skrb za otroka ter če je ta ureditev v otrokovem interesu, da se bolje poskrbi za njegove potrebe. Če se z deljeno osebno skrbjo za otroka strinja vsaj eden od staršev, mora sodišče ugotoviti, ali je skupna osebna skrb v otrokovem interesu.

Glej vse predhodne odgovore, zlasti odgovor na vprašanje 8.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Okrožno sodišče, v okrožju katerega prebiva mladoletni otrok, je pristojno sodišče za vložitev pritožbe glede starševskih pravic in obveznosti. Sodišče lahko ta postopek sproži na lastno pobudo, zato ni treba upoštevati nobenih formalnosti in priložiti nobenih dokumentov. Predložitev dokumentov je odvisna od vsebine pritožbe; običajno je potreben otrokov rojstni list.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Uporablja se poenostavljen in manj formalen postopek. Izda se lahko začasna odredba, ki se izvrši v obliki nujnega postopka.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Vsi postopki za ureditev starševskih pravic in obveznosti so oproščeni plačila sodnih taks. Slovaški sistem pravne pomoči je trenutno omejen na oprostitvev plačila sodnih taks in brezplačno zagotovitev zastopnika. Zaradi nepravdnega značaja postopkov v zvezi s starševskimi pravicami in obveznostmi se zelo malo ljudi odloči, da jih bo zastopal odvetnik. Vendar če oseba izpolnjuje pravne pogoje za oprostitvev plačila sodnih taks, lahko sodišče po lastni presoji brezplačno zagotovi zastopnika, vključno z odvetnikom, če meni, da je zastopanje nujno za zaščito interesov stranke.

Sodišče vse stranke, ki zahtevajo dodelitev odvetnika in izpolnjujejo pogoje za oprostitvev plačila sodnih taks, napoti na center za pravno pomoč. Sodišče svetuje strankam glede te možnosti. Stranki lahko odobri popolno ali delno oprostitvev plačila sodnih taks, če to upravičujejo okoliščine stranke in če to ne pomeni samovoljnega ali očitno neuspešnega ravnanja ali oviranja pravosodja. Če sodišče ne določi drugače, oprostitvev velja za celoten postopek in ima retroaktivni učinek. Vse takse, plačane pred izdajo odločbe o oprostitvi plačila, pa se ne povrnejo.

Center za pravno pomoč zagotavlja sistem pravne pomoči in varnosti za fizične osebe, ki zaradi ekonomskih okoliščin ne morejo uporabljati storitev pravnih služb, da bi izvajale in zaščitile svoje pravice. Obseg zagotovljene pravne pomoči določa zakon št. 327 /2005 o zagotavljanju pravne pomoči osebam v neugodnih ekonomskih okoliščinah.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Da, zoper odločbo o starševskih pravicah in obveznostih je mogoče vložiti pravno sredstvo.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Vloga za izvršitev odločbe se vložijo pri splošnem sodišču otroka. Postopek, ki se uporablja za izvršitev odločbe, ureja zakon št. 99 /1963 – zakonik o civilnem postopku.

Uporabljajo se običajni izvršilni postopki (sodna izvršba), razen v zvezi z izvrševanjem odločb o osebni skrbi (če se otrok vrne staršu, ki ima v skladu z odločbo pravico do osebne skrbi). V takih primerih je postopek strožji (denarne kazni in morebitno posredovanje policije ali drugih pristojnih izvršilnih organov).

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Sodne odločbe o starševskih pravicah in obveznostih, ki jih je izdalo sodišče v drugi državi članici, se v Slovaški republiki priznajo in izvršijo brez posebnih postopkov, in sicer v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (člen 21(1)), tj. ne da bi bilo treba odločbo razglasiti za izvršljivo.

Vendar lahko zainteresirana stranka vložijo zahtevek, da se odločba o starševskih pravicah in obveznostih, izdana v drugi državi članici, razglasi za izvršljivo, pri čemer se v tem primeru uporabi postopek iz oddelka 2 poglavja III navedene uredbe.

Zahtevki se vložijo pri okrožnem sodišču, v okrožju katerega prebiva otrok, če pa otrok nima stalnega prebivališča, pri sodišču, v okrožju katerega otrok trenutno živi; če takega sodišča ni, je pristojno okrožno sodišče Bratislava I.

Vlogi za priznanje odločbe ali razglasitev izvršljivosti odločbe je treba priložiti kopijo odločbe o starševskih pravicah in obveznostih, ki izpolnjuje zahteve glede dokaza verodostojnosti, in dokument, ki potrjuje odločbo in ga na zahtevo zainteresirane osebe izda zadevno sodišče izvora, tj. sodišče, ki je izdalo odločbo o starševskih pravicah in obveznostih.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Pravna sredstva se vedno vložijo pri okrožnem sodišču, ki je izdalo prvotno odločbo, vendar o njih odloča regionalno sodišče. Pravna sredstva zoper priznavanje odločb o starševskih pravicah in obveznostih se proučijo in obravnavajo v skladu z zakonikom o civilnem postopku.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Slovaška sodišča v postopkih o starševskih pravicah in obveznostih odločajo le, če otrok običajno prebiva v Slovaški republiki. Če otrok ne živi v Slovaški republiki, vendar ima tam običajno prebivališče, ali če starša ne živita v Slovaški republiki ali sta državljana različnih držav, se določbe slovaškega prava uporabljajo v skladu s Haaško konvencijo o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok (ref. št. 344/2002) (poglavje III Konvencije).

Zakon št. 97/1963 o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu določa, da razmerja med starši in otroki, vključno z začetkom ali prenehanjem izvajanja starševskih pravic in obveznosti, ureja pravo države otrokovega običajnega prebivališča. V izjemnih primerih lahko sodišče upošteva pravo druge države, če obstaja pomembna povezava z obravnavano zadevo in če je to nujno za zaščito otroka ali njegovega premoženja. Starševske pravice in obveznosti, ki izhajajo iz države otrokovega prvotnega običajnega prebivališča, ostanejo veljavne, tudi če se otrokovo običajno prebivališče spremeni. Če kateri od staršev nima nobenih starševskih pravic in obveznosti, priznanih v okviru slovaškega prava, te pravice in obveznosti pridobi, ko ima otrok običajno prebivališče v Slovaški republiki. Izvajanje starševskih pravic in obveznosti ureja pravo države otrokovega običajnega prebivališča.

Določbe zakona o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu se uporabljajo le, če ni bil sklenjen mednarodni sporazum ali če obstoječi mednarodni sporazum ne vključuje meril o koliziji zakonov za določitev prava, ki se uporablja.

Slovaško republiko poleg Haaške konvencije iz leta 1996 zavezujejo številni dvostranski sporazumi z določbami o pravu, ki se uporablja, pri čemer imajo te določbe v postopkih o starševskih pravicah in obveznostih prednost pred določbami zakona o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu. Zadevni sporazumi so:

Bolgarija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Bolgarijo o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Sofija, 25. november 1976, zakon št. 3/1978)

Hrvaška, Slovenija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo o ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Beograd, 20. januar 1964, zakon št. 207/1964)

Madžarska: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Madžarsko o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Bratislava, 28. marec 1989, ref. št. 63/1990)

Poljska: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Poljsko o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih, delovnih in kazenskih zadevah (Varšava, 21. december 1987, zakon št. 42/1989)

Romunija: Sporazum med Češkoslovaško socialistično republiko in Ljudsko republiko Romunijo o pravni pomoči ter ureditvi pravnih razmerij v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (Praga, 25. oktober 1958, zakon št. 31/1959)

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zadnja posodobitev: 14/01/2019